ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

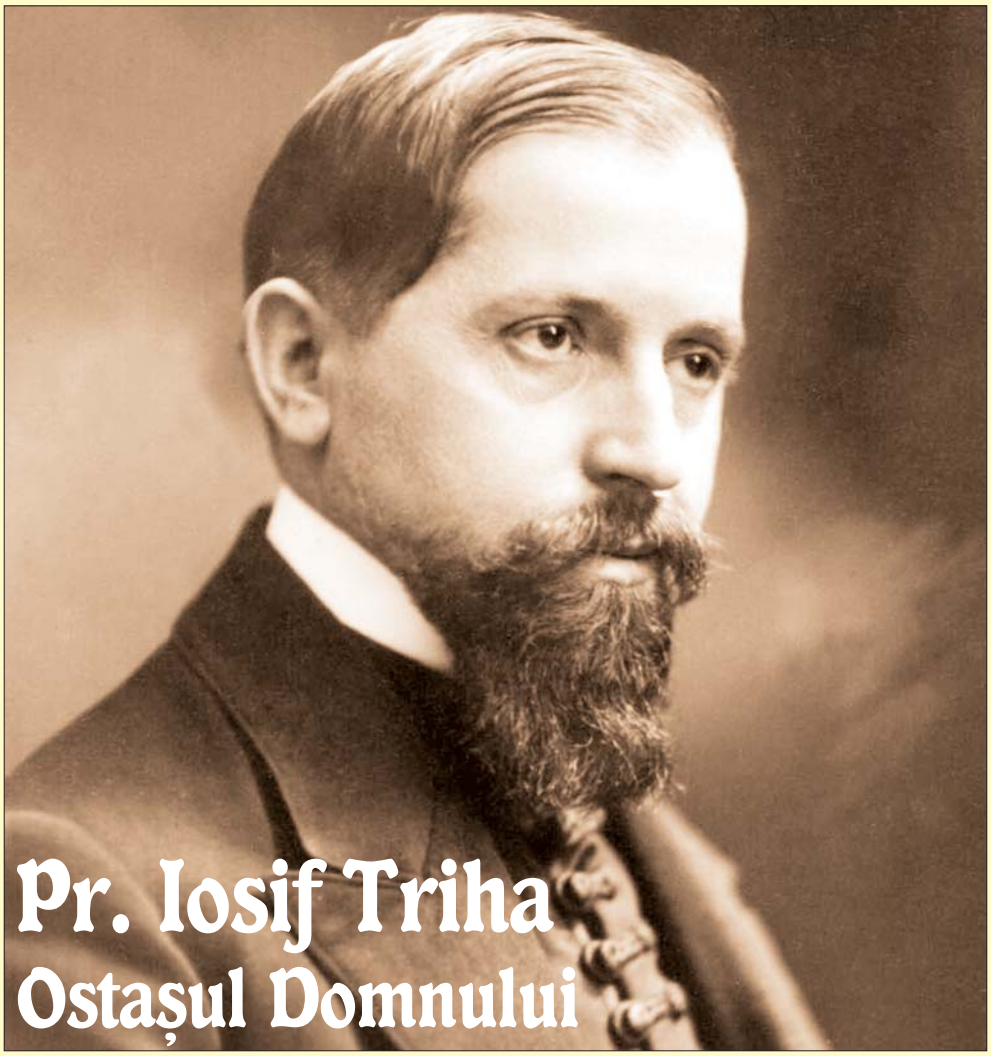

Pr. Iosif Triha
Ostaşul Domnului

A treia republică
de Claudiu Târziu

Intelectualii şi Dreapta
de Mircea Platon

Ortodoxia şi tendinţele ecumenismului postmodern
de Adrian Cherhaţ

Jocul de-a Războiul Rece
de Paul Nistor

an V ● nr. 53-54 ● iulie - august 2007 ● 5 lei

www.rostonline.org

Coperta I: Părintele Iosif Trifa

sumar

numărul 53 - 54 ● iulie - august 2007

EDITORIAL
A treia republică
de Claudiu Târziu.....3

MARTORI AI VEACULUI
Fapte, vorbe, gînduri.....4

ÎN DEZBATERE
Cui îi este frică de Benedict al XVI-lea?
de Alexandru Racu.....10

Intelectualii şi dreapta
de Mircea Platon.....13

Distrugerea mediului – dramă şi jocuri politice
de Mihail Albişteanu.....17

BISERICA ŞI SOCIETATEA
Dumnezeu nu îi iubeşte pe toţi la fel!
de Emilia Corbu.....20

O linie de dialog cu... homosexualii
de Daniela Moga.....23

Reîmprospătarea predicii ortodoxe
de Constantin Mihai.....26

Moleşeala Bisericii dinaintea provocărilor veacului
de Prof. Dr. Adrian Botez.....28

A fi sau a nu fi
de Pr. Savatie Baştovoi.....31

REPERE
Ostaşul Domnului
de Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu.....33

Pr. Iosif Trifa – repere biografice
de Adrian Cherhaţ.....36

Biserica şi cultura mulţimii
de Arhim. Iuliu Scriban.....40

POLITICA, LA DESCUSUT
Dictatorul Traian faţă cu „reacţiunea“
de Viorel Patrichi.....42

Jocul de-a Războiul Rece
de Paul Nistor.....48

Transnistria şi interesele marilor puteri (I)
de Octavian Sergentu.....52

OMAGIU
Jertfelnicul Ioan Alexandru
de Pr. Radu Ilaş.....56

SENSURI
Virtutea nădejdii şi sensul suferinţei
de Antonio Aroneasa.....58

Pe marginea sinuciderii
de Ramona Suciu.....61

HISTORIA
Un popor asimilat: cumanii
de Emilia Corbu.....64

AMINTIRI
Dialoguri mute cu doi bolnavi
de C.D. Zeletin.....70

DECANTĂRI
Anul Eliade
de Constantin Mihai.....72

Eminescu printre noi
de Ion Hurjui.....74

Ortodoxia şi tendinţele ecumenismului postmodernist
de Adrian Cherhaţ.....76

De la suferinţă la naşterea duhovnicească
de Prof. Dr. Const. Miu.....80

Camera morţii
de Constantin N. Strâchinaru.....82

LA ROST
Şarlatanismul în medicină (I)
de Richard Constantinescu.....90

Fundamentalismul umanist
de Mihai Corciu.....92

SEMNAL EDITORIAL
Pentru inimă şi minte.....94

Revista ROST poate fi procurată de la chioşcurile Rodipet SA sau:

- În **Bucureşti** – de la librăriile „Vasiliada“ (Bd. I.C. Bratianu 12) şi „Sophia“ (Str. Bibescu Vodă nr. 24, lîngă Facultatea de Teologie)
- În **Constanţa** – de la librăria „Brâncovenească“ (Str. Vasile Lupu nr. 43)
- În **Galaţi** – de la librăria „C. Negri“ (Strada Domnească 27)
- În **Suceava** – de la librăria „Sf. Voievod Ştefan cel Mare“

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată ţara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării şi persoane particulare. Oferim comision generos. Pentru detalii, luaţi legătura cu directorul publicaţiei, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail: rost@rostonline.org sau revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de culturi creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@rostonline.ro

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Richard CONSTANTINESCU
Cristi PANTELIMON

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Răzvan CODRESCU
Stelian GOMBOŞ
Pr. Radu ILAŞ
Constantin MIHAI
Viorel PATRICHI
Mircea PLATON
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE
Marina ROMAN
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU
Nicolae STROESCU-STÎNIŞOARĂ

COMUNICARE & PR
Nicu BUTNARU
tel.: 0723.504.807
nicubutnaru@rostonline.ro

DTP
Omni Press & Design
art@opd.ro

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
OP 23, CP 27 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie sau prin Rodipet SA
(nr. catalog 4843-VI)

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacţiei.
ROST este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

A treia republică

Schimbarea Constituției este inevitabilă, dacă vrem ca statul român să progreseze. Par să fi înțeles asta pînă şi politicienii noştri, după 17 ani de bîlbîieli şi războaie fratricide. Noua Constituție trebuie să reformeze statul din temelii. Iar în acest proces avem de răspuns la o serie de întrebări, între care principale sînt: Ce formă de guvernămînt este mai bună pentru noi? Ce sistem de vot e mai eficient? Ce atribuții li se adaugă sau li se retrag instituțiilor care reprezintă Puterile în stat?

Claudiu Târziu

Un sondaj de opinie recent al Biroului de Cercetări Sociale[1] arată că 41% dintre români sînt pentru o *republică prezidențială*. Doar 26% optează pentru *republică parlamentară* şi 7% pentru *monarhia constituțională*. Noi ne-am regăsi între aceştia puțini, pentru care monarhia e o soluție. Avînd în vedere lunga tradiție monarhică de la noi şi faptul că un rege are ceva mai multă legătură cu Dumnezeu şi cu ideea de conducător decît un preşedinte. Din păcate, varianta monarhiei constituționale este nu doar impopulară, dar şi greu de însuşit în cazul României. Impopulară – ca efect al propagandei comuniste, dar şi al domniei lui Carol al II-lea şi al dramaticului moment 23 august 1944, pentru care este responsabil Mihai I. Dificil de pus în practică – pentru că Regele Mihai I este foarte bătrîn şi nici nu şi-a pregătit un urmaş credibil[2].

Aşadar, pare-se că avem de ales doar între republica parlamentară şi cea prezidențială. *A treia republică* – după cea comunistă şi cea „de tranziție" – cum au numit-o unii intelectuali.

Parlamentarilor noştri li s-ar ierta multe păcate dacă ar fi în stare să adopte o Constituție care să nu poarte ampreta conjuncturalului. Adică, o lege fundamentală care să reglementeze viața statului şi peste o sută de ani, nu de una pro sau anti-Băsescu.

Credem că o astfel de Constituție ar trebui să prevadă întîi de toate: republică prezidențială, parlament unicameral, sistem de vot uninominal.

Actuala Constituție conține în ea germenele discordiei între preşedinte şi premier. Preşedintele, ales prin vot direct dar avînd prea puține atribuții, se va simți mereu chemat să se amestece peste executiv. Prim-ministrul, neales de popor, dar avînd pîrghiile de conducere a statului, nu va accepta să i se dicteze de la Cotroceni, dacă are o minimă personalitate.

Din această fundătură se iese numai prin modificarea legii fundamentale, în sensul instituirii fie a unei republici parlamentare, în care şeful statului este ales de Parlament şi are rol simbolic, de reprezentare, fie a unei republici prezidențiale, în care preşedintele este şi şef al executivului, ca în SUA.

Parlamentul are însă o cotă de încredere redusă, sub cea a guvernului şi mult sub cea a preşedinției. Aşa încît şi credibilitatea preşedintelui ar fi diminuată, prin alegerea lui de către legislativ. Mai mult, parlamentul ar exercita un control absolut nu numai asupra executivului, ci şi a preşedintelui, fapt care ne-ar putea face prizonierii incompetenței şi bunului plac ale parlamentarilor. Nu va mai exista un echilibru real şi necesar între Puteri. Nu va mai fi nimeni care să poată cenzura eventualele erori sau maşinațiuni

continuare în pagina 9

[1] Sondajul a fost făcut la comanda Fundației Societatea Civilă, pe un eşantion reprezentativ de 1.293 de persoane, cu o eroare de plus/minus 2,9%, între 21 şi 27 mai a.c.

[2] Este dezolantă ideea că „prințul" Radu Duda ar fi un pretendent potrivit la tron. Idee vehiculată mai ales de PSD, în contextul suspendării din funcție a lui Traian Băsescu, destul de uşor de înțeles de ce.

Fapte, vorbe, gînduri

Peste 50% dintre românce au făcut cel puțin un avort

Ne mirăm foarte de pedepsele lui Dumnezeu care se abat asupra noastră: caniculă, furtuni devastatoare, inundații, lideri politici netrebnici, ca şi cum n-am şti că am merita altele mult mai grele. Şi nu ne întrebăm cum de mai este răbdat de Domnul un popor care îşi măcelăreşte în masă pruncii nenăscuți. Barometrul de Opinie Publică (BOP), pe tema „Viața în cuplu“, realizat în luna mai şi prezentat la 24 iulie a.c. de Fundația Soros, conține cifre zguduitoare. 58% dintre femeile de peste 65 de ani recunosc că au făcut cel puțin un avort în viața lor. Proporția este la fel de mare şi în rîndul celor de 35-44 de ani, 57% dintre acestea spunînd că „au renunțat voluntar măcar o dată la sarcină“. 54% dintre româncele cu vîrste cuprinse între 55 şi 64 de ani au mers la medic în acelaşi scop, în timp ce procentul celor de 25-34 de ani depăşeşte o treime. Deşi cele mai tinere dintre românce preferă metodele contraceptive, fiecare a zecea femeie cu vîrste între 18 şi 24 de ani ajunge pe masa ginecologilor. Dintre respondentele care au făcut avort, 28% declară că au recurs la această metodă o singură dată, 32%, de două ori, în timp ce 30% dintre ele spun că au avut între trei şi cinci întreruperi de sarcină. Peste cinci avorturi au avut 12% dintre românce!

Românii resping homosexualitatea

Barometrul de Opinie Publică (BOP) al Fundației Soros, prezentat în iulie, demonstrează că societatea românească respinge categoric homosexualitatea. La întrebarea „Credeți că homosexualii trebuie acceptați ca orice altă persoană?“, 52% dintre români au răspuns negativ şi numai 34% pozitiv. Autorii studiului spun că intoleranța legată de homosexualitate este ridicată în aproape toate mediile sociale şi, mai mult, comparativ cu rezultatele unei cercetări de acum patru ani făcute de Institutul pentru Politici Publice, românii nu şi-au schimbat aproape deloc opiniile în acest răstimp. 77% dintre români spun că s-ar simți „foarte deranjați“ sau „destul de mult deranjați“ dacă o persoană de acelaşi sex le-ar face avansuri, 56% – dacă ar afla că un apropiat este homosexual, 51% – dacă ar afla că medicul de familie este homosexual şi 45% – dacă ar avea un coleg homosexual la locul de muncă.

Voronin îl bagă pe Hristos în partid

Comunistul Vladimir Voronin, vremelnicul şi demnul de dispreț şef al statului românesc de dincolo de Prut, s-a mai făcut de rîs cu o declarație stupidă. El a afirmat, la o întîlnire cu înalte fețe bisericeşti – în frunte cu ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al întregii Moldove – de la mănăstirea Condrița, pe 10 iulie: „Între ideologia comunistă şi doctrina creştină sînt foarte multe asemănări şi, după părerea noastră, a comuniştilor, Iisus Hristos a fost primul comu-

nist“. În biserică s-a lăsat o liniște de mormînt, mitropolitul a zîmbit, unii preoți au făcut grimase de dezaprobare, dar nimeni nu a îndrăznit să spună vreun cuvînt. Cînd or fi la Judecată să vedem ce au de spus în apărarea lor aceşti clerici laşi.

O nouă revistă creştină

A apărut pe piață o nouă revistă creştină: „Lumea monahilor“ – sora mai vechii „Lumea credinței“. Se vrea o publicație scrisă de şi pentru călugări. Prezența grafică este plăcută, iar sumarul – promițător. În nr. 1 (iulie 2007) semnează Arhim. Teofil Pâraian de la Sîmbăta de Sus, artistul Dan Puric, ierom. Clement – starețul mănăstitii Stelea, dr. Pavel Chirilă, protos. Melchisedec – starețul mănăstirii Lupşa. Echipa redacțională se află sub coordonarea lui Răzvan Bucuroiu (director) şi a lui Cristian Curte (redactor şef). Îi dorim „Lumii monahilor“ să reuşească să se impună în peisajul publicistic şi să nu împărtăşească soarta publicației „Glasul monahilor“ – girată de avva Iustin Pârvu de la Petru Vodă –, care şi-a încetat apariția subit, chiar în plină afirmare.

Tinerii n-au încredere în politică

Potrivit unui studiu dat publicității de Asociația Pro-Youth, „mulțumirea față de viața politică s-a menținut constantă în ultimii zece ani, iar în ultimul an a scăzut surprinzător aproape la jumătate“. Mai exact, doar 1,6% dintre tineri au încredere în partidele politice, 2,8% în guvern şi 3% în Parlament. După ce de doi ani viața politică s-a redus numai la scandal, e explicabil. Grav este că, din această cauză, noua generație va respinge de-acum orice inițiativă politică, pe care o va considera o manifestare a mizeriei umane, chiar dacă ea va veni din partea unor oameni curați. Pro-Youth a precizat că a furnizat datele Ministerului Educației, celui al Afacerilor Externe şi Preşedinției, în speranța că „vor înțelege că sînt pe un drum greşit“.

Revista „Argeş“ – 300!

La mulți ani, revista „Argeş“, ajunsă la numărul 300! Redactorul-şef Jean Dumitraşcu precizează în editorialul său din numărul cu pricina (iunie 2007): „Militantismul estetico-moral urmărit, programatic, de revista «Argeş» din toamna lui 2003 încoace, nu înseamnă doar o prevalență a valorilor creştine şi morale, ci şi militantism pur şi simplu. Aşa am declanşat multe «bătălii»... (...) Nu am reuşit întodeauna.

Paul Goma încă aşteaptă ca statul român să-şi repare greşeala săvîrşită acum 30 de ani. Filarmonica Piteşti este, însă o realitate (care a fost înființată anul acesta, mai ales prin strădania revistei «Argeş» – n.red. ROST). Ca şi alte proiecte“. Le dorim colegilor noştri de la „Argeş“ multe izbînzi în continuare.

Apel pentru construirea unei biserici

Părintele paroh Constantin Stroilescu, de la parohia Berivoieşti, din oraşul Fieni, județul Dîmbovița, face un apel către toți credincioşii care pot ajuta la terminarea bisericii din localitate. Manopera se ridică la 150.000 lei (evident, noi), la care se adaugă 10-15 mc de lemn. Pentru donații, biserica are un cont deschis la BCR: RO 24 RNCB 0129 0092 6064 0001, sucursala Fieni. Pentru mai multe detalii îi puteți scrie părintelui la adresa de mail: stroilescuconst@yahoo.com, ori îi puteți telefona la 0723.951.890.

Mitropolitul Bartolomeu apară Roşia

Mitropolitul Bartolomeu al Clujului i-a cerut ministrului Mediului, Attila Korodi, printr-o scrisoare adresată la 2 iulie a.c., să intervină pentru salvarea localității Roşia Montana. Ierarhul ardelean atrage atenția că se numără printre „cei care se luptă din răsputeri pentru apărarea unui foarte prețios patrimoniu istoric, cultural şi economic, precum şi al demnității noastre naționale, nu doar ca membru al Sfîntului Sinod care, alături de Academia Română şi de Bisericile Romano-Catolică, Unitariană şi Reformată din Ardeal, s-a

pronunțat ferm împotriva proiectului «Roşia Montană Gold Corporation», dar şi în numele Sinodului Mitropolitan al Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, al cărui preşedinte sînt şi sub jurisdicția căruia se află peste patru milioane de cetățeni". Şi continuă: „Ştim că Roşia Montană e ameninţată de sărăcie, dar acum are de ales între a fi săracă şi a nu fi deloc". Sperăm ca autoritățile să nu se prefacă a nu-i fi auzit glasul.

Interzicerea comunismului

Şase parlamentari PNL au propus interzicerea prin lege a organizațiilor şi a simbolurilor comuniste, sub ameninţarea pedepsei cu pînă la 15 ani de închisoare. Proiectul de lege a primit aviz negativ din partea guvernului condus de premierul liberal Călin Popescu-Tăriceanu. Deşi Delegația Permanentă a PNL a adoptat o rezoluție prin care cerea condamnarea comunismului şi adoptarea unor legi care să dea conținut acestei condamnări. Proiectul prevede interzicerea oricărui grup „format din trei sau

mai multe persoane, care îşi desfăşoară activitatea temporar sau permanent, în scopul promovării ideilor, concepțiilor sau doctrinelor comuniste şi incitarea la ură de clasă". Noi nu prea sîntem pentru interziceri de felul ăsta, deşi sîntem anticomunişti fără rest. Nu de alta, dar democrația ar trebui să aibă altfel de mijloace de protecție contra totalitarismului, nu tot metode totalitare. Însă, de vreme ce organizațiile şi simbolurile fasciste sînt interzise, pentru simetrie, s-ar cuveni şi interzicerea celor comuniste. Sau scoaterea de sub incidența legii a celor fasciste.

Demisia forțată a decanului de la Teologie

Decanul Facultății de Teologie din Bucureşti, pr. prof. Nicolae Necula, a demisionat din funcție după izbucnirea unui scandal de fraudă. Presa a dezvăluit că fiul părintelui Necula a fost

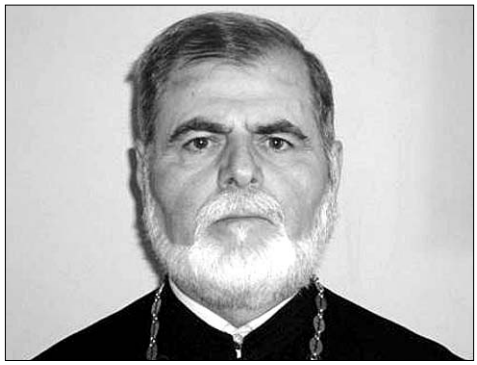

favorizat la examenul de licență, dat chiar la facutatea condusă de tatăl său. Iată ce a scris despre aceasta Dan Ciachir, un observator al fenomenului religios bine informat şi echilibrat, în articolul „Dezonarea părintelui Necula" publicat în ziarul ZIUA: „Tînărul teolog Necula s-a prezentat recent la examenul de licență; la proba scrisă. Neputînd să pună pe hîrtie mai nimic, a trecut în biroul secretarului-şef al facultății, unde şi-a rescris teza, tratînd alt subiect. Unul dintre profesorii aflați în sală fotografiase însă lucrarea inițială cu telefonul mobil, furnizînd astfel proba fraudei intelectuale. (...) Acum zece ani a fost fraudat examenul de admitere la aceasta facultate. Dezvăluirea a fost făcuă în coloanele ziarului ZIUA. În consecință, în şedința sa din 12 februarie 1998, una furtunoasă, Sfîntul Sinod a demis conducerea de atunci a Facultății de Teologie din Bucureşti şi l-a numit decan interimar pe PS Damaschin Coravu. Dar măsurile nu s-au aplicat. Profesorii fraudatori au revenit pe uşa din dos la posturile lor; abia după cîțiva ani echipa a fost înlocuită. Cu una cu nimic mai bună. După cum reiese şi din cele întîmplate. Iată de ce un intelectual de o valoare copleşitoare, părintele-profesor Sebastian-Barbu Bucur, nu are loc la Facultatea de Teologie din Bucureşti şi predă la Constanța. Din aceleaşi motive, un istoric distins, părintele-profesor Florin Şerbănescu, a părăsit cariera didactică şi se ocupă acum, cu rezultate strălucite, de patrimoniul bisericesc. Probabil că, din rațiuni asemănătoare, părintele-profesor Constantin Coman a demisionat din funcția de prodecan. (...) La nici o altă facultate de teologie din țară nu s-a întîmplat ce se întîmplă la aceea din Bucureşti. Unde profesorii conspiratori îi

desconsideră pe ierarhii-monahi, dau telefoane întruna la Iaşi şi aşteaptă ani de zile să vină un patriarh – fost profesor – pe gustul şi măsura lor". Adevărat şi curajos! Iar jurnalistul Florian Bichir afirmă în „Evenimentul Zilei" că părintele Necula şi-a dat demisia, la o săptămînă după declanşarea scandalului, numai după ce i-a cerut-o însuşi Patriarhul. Cu aşa diriguitori ai învăţământului teologic e clar de ce mulţi popi noi ieşiţi pe bandă rulantă se comportă mai rău ca vătafii de moşii în parohii. Bate vînt de curăţenie?

Patriarhul Teoctist și cartea „ecumenistă"

Părintele Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, este cunoscut pentru diplomaţia sa de esenţă ţărănească – în care şiretenia şi aparenta nehotărîre îi permit să fie imprevizibil. Prea Fericitul nu pare un ecumenist convins, dar nici nu se pune de-a curmezişul curentului „ecumenist" care bîntuie Biserica noastră. L-a primit cu fast, ce-i drept după multe ezitări, pe Papa Ioan Paul al II-lea, se are bine cu Patriarhul Bartolomeu al Constantinopolului – ştiut ca un fervent „ecumenist", acceptă ca BOR să facă parte din Consiliul Mondial al Bisericilor – structură „ecumenistă". Pe de altă parte, este unul dintre ierarhii care încurajează conservatorismul în Biserică şi care îi sprijină pe clericii şi monahii care nu s-au îndepărtat de adevărata credinţă ortodoxă. O declaraţie recentă a Prea Fericitului este însă de natură să-i descumpănească pe cei care credeau că Patriarhul, din înțelepciune, semnalizează spre „ecumenism", dar merge pe calea dreaptă. Mai precis, Patriarhul Teoctist s-a arătat surprins de afirmaţia Papei Benedict al XVI-lea cum că Biserica Romano-Catolică este singura Biserică adevărată, lăsată de Iisus Hristos. Întîistătătorul BOR a mai spus că speră ca Biserica Catolică să revină asupra declaraţiilor „dure", pentru a nu periclita relaţiile dintre cele două Biserici. „Am rămas de-a dreptul uimiţi de o asemenea declaraţie, care învrăjbeşte întreaga creştinătate. (...) O lume întreagă, occidentală – fie că sunt romano-catolici, protestanţi, anglicani – sau noi ortodocşii, ne-am angajat, prin cei mai străluciţi teologi, pentru a netezi calea de apropiere şi unitate sfântă", a explicat Patriarhul Teoctist. Există mai multe posibile sensuri ale acestei luări de poziţie. Fie Părintele Teoctist n-a priceput că Papa Benedict al XVI aduce normalitatea prin declaraţia sa. Fie a fost rău sfătuit, mai ales că e înconjurat de o pleiadă de „ecumenişti". Fie a găsit scuza perfectă pentru a întrerupe relaţiile „ecumeniste". Timpul ne va arăta ce-a vrut să spună PF Teoctist.

A aflat și președintele: învățământul e la pământ

După trei ani de mandat, preşedintele nostru s-a convins de două evidenţe majore: ca regimul comunist a fost criminal şi că învăţământul românesc este la pământ. Pentru asta a avut nevoie de două comisii. Dacă o ţine tot aşa şi mai capătă un mandat de preşedinte, Traian Băsescu va reuşi să inventarieze, în zece ani, principalele probleme ale societăţii. Nu se ştie decă va mai avea timp şi pentru a „sugera", „reclama" sau „dicta" măsuri. Recent, o comisie prezidenţială, avîndu-l în frunte pe fostul ministru al învăţământului Mircea Miclea – care nu a avut vreme să-şi probeze

competența în post – s-a ocupat, vreo şase luni, de şcoala românească. Şi concluzia e previzibilă: învățământul românesc actual „este ineficient, nerelevant, inechitabil şi de slabă calitate". Raportul comisiei atrage atenția că actualul sistem „pune în pericol competitivitatea şi prosperitatea țării". Aşa, domne, iar noi am descoperit apa caldă şi mersul pe jos... Să ne oprim însă la cifrele Comisiei Miclea: 23,6% dintre elevi părăsesc sistemul de învățământ obligatoriu (față de 14,9% – media UE); 66,5% din populația României abia a absolvit liceul (față de 77,3% – media UE); doar 1,9% dintre adulți sunt angrenați în programe de educație permanentă (față de 10,8% – media UE). Raportul mai distruge un mit: rezultatele României la testele internaționale sînt mult sub media europeană, iar rezultatele la olimpiadele internaționale nu reprezintă o caracteristică a sistemului, ci sunt performanțe strict individuale ale elevilor. Comisia a propus modificarea structurii învățământului. Nu intrăm în detalii, dar soluțiile găsite nu par a fi de profunzime. Dar la cîte „reforme" s-au făcut experimental în şcoala noastră, ce mai contează una?

Minciuni pentru apărarea unui extremist

Ziaristul Marius Cosmeanu de la „Cotidianul" s-a făcut, în 24 iulie a.c., apărătorul lui László Tőkés. Cît din convingere, cît din dorința de a provoca dezbateri şi, prin asta, de a se „afirma", nu ştim. Însă, îşi ia o măsură de protecție, prevăzînd reacțiile ce vor urma, se autovictimizează încă din titlu: „Cum am am devenit «extremist»". Sigur, opiniile sînt la liber, dar încercarea de a prezenta negru drept alb se cheamă înşelătorie. Marius Cosmeanu ne spune că imaginea lui László Tőkés de ungur şovin, naționalist extremist şi revizionist este una falsă, fabricată în laboratoarele puterii politice de la Bucureşti, indiferent care a fost ea – înainte sau după '89 – şi difuzată cu ajutorul mass-media. În realitate, după părerea lui Cosmeanu, episcopul maghiar nu ar fi decît un opozant curajos al regimului Ceauşescu, care a scos lumea în stradă la Timişoara, în acel decembrie '89 de pomină (în subtext, îi sîntem îndatorați pentru revoluție) şi care luptă pentru drepturile maghiarilor din Transilvania, cu aceeaşi *îndreptățire* cu care o fac, de pildă, patrioții români de dincolo de Prut pentru drepturile românilor basarabeni. Jurnalistul de la „Cotidianul" (poate că e important de ştiut că e româno-ungur) pretinde ca Tőkés nu e extremist, ci are doar curajul de a spune adevărul, de a rosti public „nemulțumirile acumulate de o mare parte a comunității maghiare din Ardeal în urma celor aproape 90 de ani de politici de asimilare şi discriminare de la București". Să le luăm pe rînd. Întîi, Tőkés nu a scos pe nimeni în stradă. Dacă solidarizarea cu el a timişorenilor şi revolta lor a fost spontană, atunci „cazul Tőkés" a fost doar un pretext pentru protestul în stradă. Pentru cei mai tineri: românii aveau motive mai grave de revoltă sub Ceauşescu decît mutarea din oraş a unui cleric maghiar; de pildă, frigul din case, foametea îngrozitoare, teroarea poliției politice, inexistența libertății de expresie, abuzurile comise de vatafii de partid şi de stat, interdicția de a călători în occident etc. Doi, e o minciună că maghiarii din Transilvania au fost şi sînt supuşi unor politici de asimilare. Cosmeanu o ştie, măcar pentru că s-a născut şi a trăit în „secuime". Să ne spună el cum au fost asimilați ungurii şi secuii din Odorheiul Secuiesc, de exemplu. Presa publică rareori abuzurile la care se dedau autoritățile locale din Harghita şi Covasna împotriva minorității româneşti de acolo. Dar faptele sînt cu mult mai grave şi mai numeroase. Trei, este nu numai de neacceptat, ci de-a dreptul ticăloasă comparația dintre pretențiile ungurilor asupra Transilvaniei şi lupta românilor pentru revenirea Basarabiei (R. Moldova) la trupul țării. O demonstrează toată istoria noastră. Patru, a pune semnul egal între Tőkés şi Ilie Ilaşcu este ca şi cum a-i considera că nu există nici o diferență între Miloşevici şi Maica Tereza. Aberant. O dovedesc faptele celor doi, ca şi cauzele pentru care luptă. Deşi, aşa cum îl ştim, Marius Cosmeanu pozează în jurnalist echidistant, lucid şi, desigur, european,

pare-se că nu e nici el decît un radical îmbrăcat în costum de firmă şi cu discurs civilizat, ca şi Victor Orban, fostul premier al Ungariei şi susținător al lui Tökés. Cosmeanu îl apăra pe Tökés doar în aparență. În realitate, el apără nişte idei cam extremiste. Este trist că un ziar cu pretențiile „Cotidianului“ – fondat de Ion Rațiu, descendent al memorandistului cu acelaşi nume – publică acest text ca editorial, recte ca punct de vedere al redacției.

Cinstirea eroilor români din Cehia şi Slovacia

La 14 iulie a.c., Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist şi Prea Fericitului Părinte Chrystofor, Arhiepiscop Ortodox de Praga şi Mitropolit al Ținuturilor Cehiei şi Slovaciei, au pus piatra de temelie a bisericii cu hramul Sf. Mc. Valentin din localitatea Most (aproximativ 100 km de Praga), ce va fi ridicată în memoria celor 15.000 de soldați români care şi-au pierdut viața şi celor 55.000 care au fost răniți sau au fost dați dispăruți în luptele pentru eliberarea unor localități cehe şi slovace, în timpul celui de-al doilea război mondial, împlinindu-se astfel o mai veche dorință de cinstire a acestora.

Prostest contra unui tricou cu Hitler

Primarul Londrei, Ken Livingstone, s-a alăturat protestului unei asociații evreieşti împotriva comercializării unui tricou care l-ar glorifica pe Adolf Hitler. Tricoul îl înfățişează pe dictatorul german alături de lista unor state europene care au fost aliate cu Berlinul sau ocupate de cel de al Treilea Reich, sub titlul de „Adolf Hitler – Turneul European“. „Nu este cazul sa fie vîndute astfel de tricouri, care au menirea de a aduce bani exploatînd ororile nazismului, regim care a ucis milioane de oameni“, a declarat primarul, poreclit şi „Ken cel roşu“ după vederile sale politice stîngiste. Aşa, bun. Paiu dacă satira deranjează, atunci ce să mai spunem de propaganda pură? Să fie interzise şi tricourile cu simboluri israeliene, că jignesc sensibilitatea palestinienilor care trăiesc o tragedie fără sfîrşit, dar mai ales să fie scoase din magazine tricourile cu Che Guevara, simbolul criminalei „revoluții permanente“ comuniste, căreia i-au căzut victime sute de milioane de oameni.

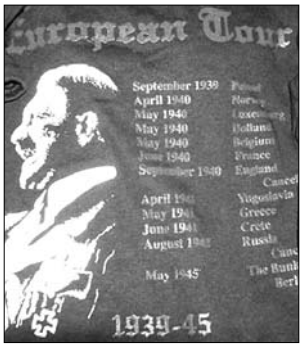

Polonia vrea o felie din „industria holocaustului“

Premierul Poloniei, Jaroslaw Kaczynski, consideră că şi țara sa are dreptul de a invoca problema holocaustului, ca şi evreii. El a declarat că Polonia a fost victimă a ocupației naziste şi îşi poate folosi această calitate în negocierile cu Germania pe diferite probleme în UE. Deunăzi, prim-ministrul polonez nu s-a sfiit să compare Germania de azi cu Germania lui Hitler. Ne mirăm că evreii din toată lumea n-au sărit ca arşi să spună că ei au exclusivitate asupra holocaustului (şi, bineînțeles, asupra eventualelor cîştiguri de pe urma „apelului la memoria colectivă“). Dar lasă că a sărit presa, care îi zugrăveşte în culori tot mai sumbre pe gemenii Kaczynski, conducătorii Poloniei.

Editorial

(urmare din pag. 3)

ticăloase ale legislativului. În fine, o republică parlamentară nu ar răspunde aşteptărilor românilor, care preferă un conducător, care să-şi asume responsabilitatea.

Pe de altă parte, unii comentatori politici avertizează că, într-o republică prezidențială, şeful statului poate aluneca rapid pe panta autoritarismului – dacă nu chiar pe cea a dictaturii – şi că vor fi încurajate stilul „învingătorul ia totul“ şi disputa guvern – parlament.

Temeri nejustificate, dacă legea este clară şi prevede un echilibru între Puteri – inclusiv prin modalitatea de numire şi revocare a celor care le exercită.

Cui îi este frică de Benedict al XVI-lea?

Recentul document al Congregației pentru Doctrina Credinței, asumat ca atare de către Papa Benedict al XVI-lea, în care se afirmă că deplinătatea revelației se păstrează numai în Biserica Catolică, a stârnit valuri de nemulțumire și îngrijorare pentru viitoarea soartă a fenomenului ecumenist. Reacțiile din presa de la noi au fost preponderent adverse, situându-se pe aceeași linie cu poziția adoptată de către Consiliul Ecumenic al Bisericilor.

Alexandru Racu

După declarațiile făcute despre religia musulmană, pe care, ce-i drept, Papa nu a prea reuşit să le susțină până la capăt, şi după atacul la adresa sectelor, iată că Benedict al XVI-lea se decide să pună în pericol şi „unitatea" lumii creştine, stârnind panică în rândurile fanilor ecumenismului, care până nu demult s-au întrecut în a contrasta pedant şi bovaric noua atitudine *open-mind* a Vaticanului (de după Vatican II) cu habotnicia fanatică a călugărilor de la Sfântul Munte, a Patriarhului Alexei sau a unor părinți duhovniceşti autohtoni. Reacțiile negative se împart în două categorii: fie îngrijorare, fie indignare ofensată. Cum îşi permite Papa să zică despre noi ortodocşii că nu suntem biserică deplină? – ar suna replica celor din a doua categorie. Foarte bine – răspundem –, la fel cum şi noi ortodocşii afirmăm, de aproape o mie de ani, acelaşi lucru despre Biserica Catolică. Mă refer aici la cei care nu ne-am lăsat angrenați în mecanismul „corectitudinii politice" şi în fenomenul „integrării" pe toate axele posibile, adică cei care ne asumăm Ortodoxia în mod conştient şi responsabil, precum şi tragic, căci schisma este într-adevăr o realitate tragică, pe care nu putem decât să o regretăm.

Dacă primul gen de reacție este de înțeles pentru cei ataşați stilului lui Ioan Paul al II-lea, despre care s-a spus că a umplut stadioanele dar a golit bisericile – e vorba despre indivizi care îşi puneau speranța într-o pseudounificare dubioasă a bisericilor –, cel de-al doilea gen de reacție nu poate fi pus decât pe seama prostiei. Erorile catolicismului roman, printre care şi primatul papal nu au de ce să ne ofenseze. Pot doar să ne întristeze. Şi, evident, putem să nu fim de-acord cu ele. Ele nu reprezintă atacuri la persoană, ci doar greşeli cu privire la adevărul de credință. De altfel, nu sunt noi. La urma urmei libertatea de conştiință este garantată atât în România, cât şi în Italia şi fiecare este liber să creadă ce vrea, cu atât mai mult Papa. În plus, trebuie spus că documentul cu pricina, pe care l-am accesat pe site-ul Vaticanului, este cât se poate de elegant şi de civilizat, făcând referiri mai mult decât respectuoase la adresa creştinătății răsăritene, căreia i se atribuie statutul de venerabilă, Papa afirmând, de asemenea, că în interiorul Bisericii noastre există mântuire. Bineînțeles, nu datorită concesiei papale ne mântuim noi ortodocşii; nu despre asta este vorba. Vreau doar să subliniez faptul că Benedict al XVI-lea nici nu ne jigneşte, nici nu ne amenință cu focul cel veşnic.

Un semn de normalitate

Pentru moment, mă limitez la a spune că noua atitudine a Papei reprezintă un moment de respiro binevenit, după o lungă perioadă în care ecumenismul ajunsese să se confunde tot mai mult cu internalizarea de către Biserică a fenomenului New Age, a logicii post-moderniste, pre-

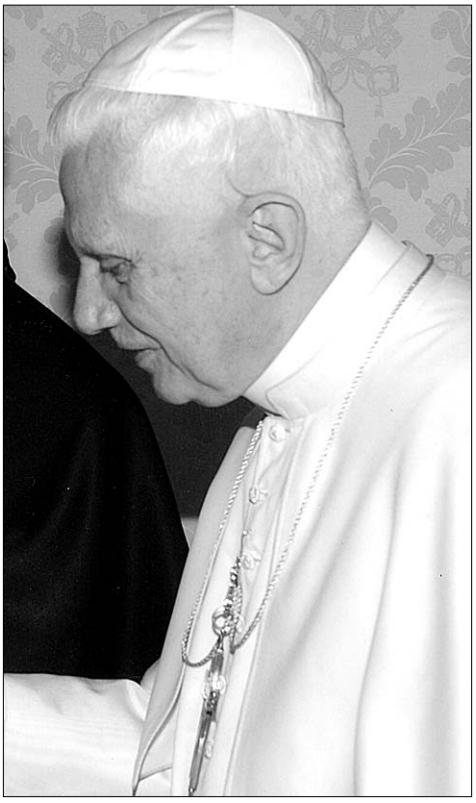

cum şi a unor mecanisme ideologice sufocante. Recuperarea coerenței premerge cu necesitate orice demers de recuperare a adevărului, şi evident orice dialog autentic şi sincer. După cum afirma Sf. Fotie, în afara adevărului nu există iubire, iar faptul că doi oameni polemizează şi chiar se acuză reciproc nu înseamnă că nu se iubesc, atâta timp cât se raportează în mod continuu la adevăr, aşadar sunt sinceri în disputa lor, şi nu uită că acest adevăr este chiar iubirea. Dimpotrivă, deseori aparenta prietenie şi frățietate poate să ascundă în fapt ipocrizia, laşitatea, interesul meschin, nepăsarea față de celălalt sau pur şi simplu superficialitatea generalizată. Nu poate exista reconciliere autentică în afara asumării depline a unei stări de fapt, iar dorita unificare a bisericilor nu poate ocoli dialogul teologic lucid, onest şi competent. Ridicarea reciprocă a anatemelor de către Paul al VI-lea şi Athenagoras în condițiile în care diferențele dogmatice au rămas neschimbate, a reprezentat fie un gest pur politic fie o dovadă de superficialitate aiuritoare, acreditând astfel ideea că acea anatemă s-a pronunțat nu pentru a indica ieşirea obiectivă din sfera adevărului, ci doar aşa, din aversiune personală. Dacă astfel ar fi stat lucrurile, logic, ar fi trebuit ca, imediat după ridicarea anatemei, să urmeze deplina comuniune[1]. N-a fost aşa. Nici nu se putea să fie, întrucât non-sensul unei comuniuni cu două crezuri era evident. Drept consecință, s-a mers mai departe pe ideea, deopotrivă ambiguă şi periculoasă, a unei comuniuni dincolo de adevăr, în afara adevărului sau chiar în ciuda adevărului. Cei doi au afirmat implicit că, timp de o mie de ani, atât în Apus cât şi în Răsărit, Biserica a fost compromisă nu numai în ceea ce priveşte conținutul învățăturii ei, ci şi în ceea ce priveşte sinceritatea raportării ei la adevăr, preocupându-se în primul rând de politică şi de rivalități lumeşti.

O invitație la dialog

Ridicarea anatemelor, urmată de proliferarea diverselor formule precum biserici surori, doi plămâni etc., nu a însemnat nicidecum regăsirea unității, căci aceasta nu se poate reflecta decât în unitatea adevărului, după cuvântul apostolului: „un singur Domn, o singură credință, un singur botez“ (Efeseni 4, 5). Mai degrabă, promotorii acestui curent de gândire şi-au adus şi ei contribuția, din interiorul structurilor ecleziale, la susținerea unei idei care reprezintă piatra de temelie a actualului haos spiritual cu care se confruntă lumea: anume că adevărul fie nu există, fie nu contează.

Nu putem şti care sunt intențiile reale ale Papei în ceea ce priveşte Biserica Ortodoxă şi cum anume vede dezvoltarea relației dintre cele două Biserici pe viitor. Un lucru e cert: e mai puțin rău să greşeşti sincer în fața lui Dumnezeu decât să faci abstracție de El în procesul gândirii sau să îți

[1] O comuniune relativă putea să existe şi în condițiile anatemei, în virtutea atât a identității creştine comune cât şi chiar a umanității comune. Anatema nu este o osândire a omului de către om, ci o osândire a ereziei de către însuşi Dumnezeu prin intermediul Bisericii. Ea este o chemare de revenire la adevăr nu un blestem inexorabil justificat de motive personale. Ea apare în mod implicit şi rămâne în mod implicit atâta timp cât erezia există. La fel, eventuala mântuire în afara Bisericii nu reprezintă o concesie pe care şi-o pot face reciproc papii şi patriarhii. Ea poate exista numai prin mila lui Dumnezeu dacă acesta iartă nu numai păcatul, aşa cum se întâmplă în cazul fiecărui om, ci şi erezia, aşa cum se întâmplă numai în cazul ereticilor.

arogi libertatea de a gândi în afara Bisericii şi a tradiției, mai ales în calitate de cleric sau de teolog. În momentul în care o faci, morala bunului simț îți cere să te declari liber cugetător şi nu reprezentantul autentic al unei confesiuni pe care este evident că nu o reprezinți.

Mai privesc documentul cu pricina ca pe o invitație la dialog real, adresată acelui segment al Bisericii al cărui principal scop nu este tocarea diurnelor pe la diverse conferințe şi vânarea de burse pe teme ecumenice. Din acest motiv se prea poate ca noua atitudine a Papei să stârnească îngrijorare, întrucât pentru mulți ieşirea din limba de lemn şi angrenarea într-un altfel de dialog, nu doar complezent ci şi matur şi competent, ba, mai mult, polemic chiar, poate fi destul de dificilă. Motiv pentru care Ortodoxia ar trebui să-şi mobilizeze resursele teologice şi mă refer aici şi la „personalul“ competent care şi-a luat licența la modul serios, pentru a face față unei polemici care se anunță redutabilă şi de care prea puțini sunt cei care s-au mai preocupat în ultimii ani. Îl supectez pe Papă de onestitate. Poate să spună oricine orice, perspectiva unei campanii prozelitiste cu caracter abuziv, precum cea din Transilvania secolului XVIII reprezintă mai mult decât o fabulație. La acest ceas al modernității târzii, când creştinii reprezintă pretutindeni în Europa o minoritate condamnată să înghită în tăcere orice gen de blasfemie şi să tolereze o întreagă gamă de legi nu doar anti-creştine, ci şi anti-bun simț, înfruntarea nu se mai poate realiza decât prin mijloace paşnice aparținând exclusiv sferei dialogului. Mult mai plauzibilă ar fi putut fi strategia unui imperialism papal deghizat sub masca falsei unități, folosindu-se deci de viclenie, nu de forță, sau pur şi simplu – ipoteză la care ader – o degradare generalizată a creştinismului care să afecteze Vaticanul, o protestantizare a acestuia din urmă, care să se reverse apoi dincolo de frontierele Bisericii Catolice. Dar, după cum vedem, Papa vorbeşte pe față şi o face strâns ancorat în tradiția Bisericii Romano-Catolice. Cine se teme aşadar de Benedict al XVI-lea!? Cei pentru care ecumenismul, sau hai să-i zicem un anume fel de ecumenism, reprezintă un mediu confortabil. Pentru mine personal, căruia contactul cu fenomenul îmi produce o stare de disconfort asemănătoare cu aceea pe care o resimt atunci când sunt inoportunat pe stradă de vreun neoprotestant militant, atitudinea Papei nu poate reprezenta decât o întoarcere la normalitate.

Intelectualii şi Dreapta

William F. Buckley scria cândva că, dacă ar avea de ales între a fi condus de primii două mii de oameni din cartea de telefon a Bostonului sau de corpul profesoral de la Harvard, el i-ar alege pe primii. Mi-am amintit de această provocatoare judecată de când au început din nou, în România, discuțiile despre intelectuali.

Mircea Platon

Ca şi în 1990, „intelectualii“ se află în opoziție. Numai că, dacă în 1990 combăteau un populist preşedinte de stânga, astăzi combat întregul sistem de arendăşie parlamentară a României alături de un populist preşedinte de Dreapta. Pe fondul agresivității crescânde a politicii externe a lui Vladimir Putin, al corupției interne generalizate şi al ticăloşiei - din topor sau din stilet – unei mari părți a clasei politice, prezența şi orientarea în arena politică a „intelectualilor“ e de salutat. Din câte înțeleg, ceea ce încearcă aceşti „intelectuali“ e să-l ajute pe preşedintele Băsescu să creeze cadrele legal-instituționale ale dezvoltării unei Românii normale. Şi „intelectualii“ cu pricina, şi adversarii lor, şi neoconservatorii americani care oferă protecție preşedintelui Băsescu şi inspirație „intelectualilor“, înțeleg acea normalitate ca fiind una de „dreapta“: anticentralistă, bazată pe economie de piață, pe subsidiaritate, pe separația puterilor în stat, pe autonomia politico-economică a persoanei.

În aceste condiții, elitismul „intelectual“ al grupului care îl susține pe preşedintele Băsescu e fie o eroare, fie o scăpare freudiană. Şi asta pentru că există o lungă tradiție dreptaci-conservatoare de critică a intelectualilor. De la Charles Maurras şi Vilfredo Pareto la Thomas Molnar, Arnold Toynbee, William F. Buckley şi Tom Wolfe, pretențiile de elită gnostică ale intelectualilor au fost dezumflate cu finețe şi umor. Jules Monnerot definea intelectualii drept produsul unei „fomări accelerate a elitelor“ în urma căreia se obțin persoane hipersensibile, dominate de afect, nişte „pseudo-raționalizatori auto-amăgiți“ care suferă că nu le sunt recunoscute meritele în numele cărora se consideră „îndreptățiți“ să pretindă diverse lucruri (de la pacea în lume şi eradicarea HIV în Africa la eliminarea icoanelor din şcoli). După cum spunea Monnerot: „Dacă intelectualul ar avea inteligența de a înțelege ce e un intelectual, nu ar mai fi intelectual.“

În Apus, intelectualii sunt rezultatul apariției „statului rațional“, al ingineriei sociale, al statului care înțelege să reguleze până şi cele mai intime aspecte ale vieții umane în numele utopiei. După cum scrie istoricul Marc Raeff în clasica sa lucrare *The Well-Ordered Police State*, după şocul produs de Reformă în secolul al şaisprezecelea asupra societății catolice, după decesul valorilor morale şi intelectuale care au susținut creştinătatea apuseană, a fost nevoie ca statul să preia multe din funcțiile îndeplinite cândva de Biserică. Înainte de Reformă, statul era conservator, funcția lui fiind aceea de a păstra rânduiala, de a garanta ordinea tradițională, starea de lucruri. După Reformă, odată ce şi-a dezvoltat o birocrație, statul a devenit, din conservator, prospector, a început să facă planuri de dezvoltare. Din garant al consensului moral-social, statul a început să fabrice şi să impună un consens moral-social. Însărcinați cu trasarea şi popularizarea acestor planuri au fost intelectualii.

În Răsărit, mai întâi în Rusia lui Petru cel Mare şi apoi în Balcanii eliberați de sub turci, inte-

lectualii sunt rezultatul modernizării prin ukaz, al încercării de a occidentaliza societatea fără a o prăbuşi revoluţionar. Prins între modernizare şi subversiune, între dorinţa statului de a strica vechile (ne)orânduieli şi necesitatea de a ţine lucrurile sub control, intelectualul e prin definiţie un agent „revoluţionar cu voie de la poliţie", un agitator în raport cu societatea şi un conformist în raport cu puterea (de stat sau consulară). In-telectualul trăieşte deci într-o simbioză dialectică cu statul pe care, în calitate de „bacil revoluţionar" (*apud* Lenin, un intelectual), îl ajută să „progreseze" spre o treaptă superioară prin celebra „critică constructivă" (*apud* Iliescu, un alt intelectual). Intelectualii sunt ca păsările care ciugulesc resturile de mâncare de pe spinarea creponată şi dintre măselele hipopotamului/leviathanului care e statul modern.

Termenul „intelectual" a fost folosit pentru prima dată de Clemenceau care, în 1898, a publicat în ziarul „l'Aurore" un „Manifest al intelectualilor" în cazul Dreyfus. Cu acea ocazie, „intelectualitatea" a căpătat nu numai un nume, ci şi un destin: acela de a semna petiţii publice. Scriitorul american Tom Wolfe spunea că un intelectual e cel care, în numele unei anumite competenţe academice, vorbeşte în public despre lucruri la care nu se pricepe. La aceasta s-ar putea adăuga şi că intelectualul e cel care refuză să fie caracterizat prin altceva: prin faptul că e tată, creştin sau turc, bogat sau sărac, ţăran sau inginer sau profesor universitar. „Intelectualul" e versiunea imaculat tehnocratică a „cetăţeanului indignat", e şorţul pe care-l îmbraci în public atunci când te pretinzi echidistant-ştiinţific, cu funcţia intelectivă neafectată de nimic funcţional-organic, de nimic din ceea ce implică o responsabilitate concretă: faţă de o familie, o parohie, un cartier, un oraş, un cont în bancă. Intelectualul e responsabil faţă de „opinia publică" la fel cum mulahii sunt responsabili faţă de celebra „Arab street". Existenţa intelectualului postulează existenţa „maselor", a turmei care trebuie condusă, mulsă, tunsă şi frezată în numele unui adevăr superior. Intelectualii sunt aşadar pontifii unui zeu vacant, nişte preoţi a căror liturghie nu slujeşte la „prefacerea" darurilor, ci doar la comentarea lor, de unde şi tentaţia puritan-predicatoare, degradarea realităţii în discurs/apel/manifest. E oare cantonarea a ceea ce ar trebui să fie „Dreapta românească" într-un discurs „intelectual" o scăpare, o nostalgică întoarcere la goşismul civic al anilor '90, sau semnul că, după moda europeană, Dreapta noastră e de stânga? În ciuda filiaţiei neoconservatoare americane afişate, avem o dreaptă cu „intelectuali" care sprijină un preşedinte „populist" dar aplaudă scăderea demografică a României, cu spirite care iubesc „religia" dar detestă parastasele, cu milenarieni tehnocraţi, cu oameni „amorezaţi de popor" dar care se vor ei înşişi elită şi, ca atare, refuză să se definească prin ceea ce i-ar face identificabili restului populaţiei. Sunt sigur că Gabriel Liiceanu ar avea mai multă priză la public dacă l-ar susţine pe preşedintele Băsescu în calitate de director de editură, de profesor universitar sau de tată decât în calitate de „intelectual".

Nu cred că Dreapta românească are vreo şansă atât timp cât, după ce a abandonat ideea naţională şi pe cea religioasă, se defineşte nu în termeni personalist-organici, ci în termeni „intelectuali". În aceste condiţii, ceea ce rămâne din Dreapta românească e doar un descărnat liberalism economic şi un legalism tehnocratic ale căror palori vor fi speculate de voioşii „bacili revoluţionari" ai stângii multicultural-ecologiste.

Ce sunt intelectualii?

Articolul meu* despre falsitatea poziţiei de „intelectual de dreapta" a stârnit consternare. Cum adică să nu ne mai preţuim „intelectualii"? Dacă nu suntem „intelectuali", „elite" atunci nu ne rămâne decât să devenim „mârlănime". Dacă nu „elita intelectuală" să ne arate drumul, atunci cine? Ce anume vreau să pun în loc? Dacă nu dresăm, păcălim şi luminăm noi masele în spiritul libertăţii, atunci cine să o facă?

În sens propriu, intelectualii au apărut în 1898, atunci când Clemenceau a folosit termenul pentru a-i desemna pe cei care semnau în publicaţia sa, „Aurora", un apel în sprijinul căpitanului Dreyfus. Prin „intelectuali", Clemenceau îi înţelegea pe scriitori şi universitari amalgamaţi sub cupola agitaţiei publice pentru o cauză. Înainte de acest moment, existau artişti/scriitori – boemi

* Prima parte a acestui text, intitulată „Dreapta împrejur", a apărut de sine stătătoare în „Ziarul de Iaşi" la 17 iunie a.c.

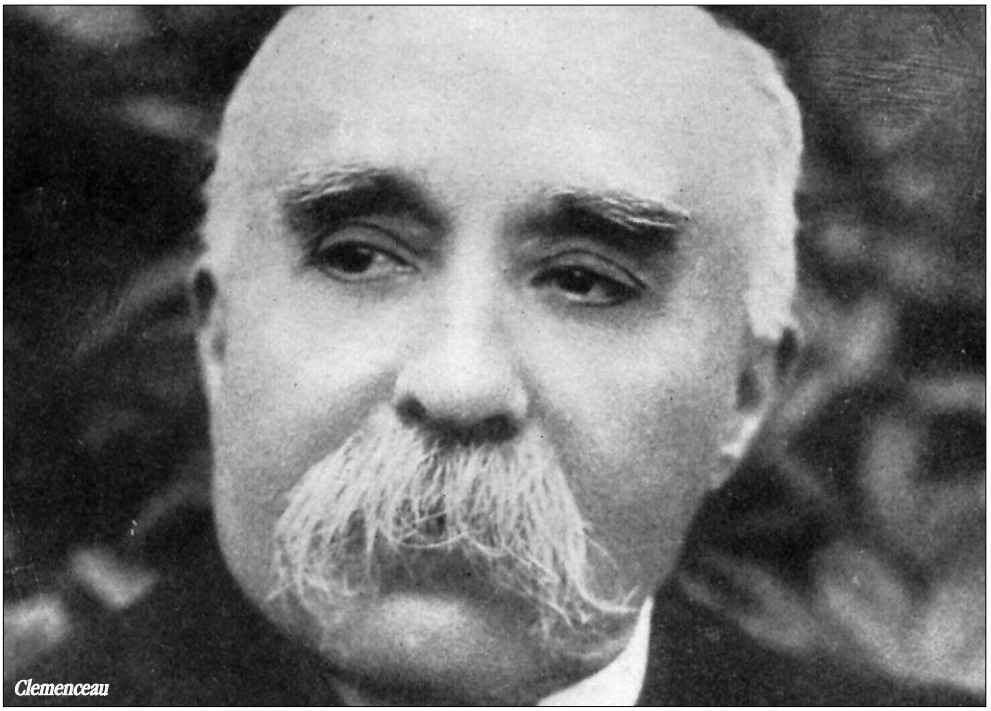
Clemenceau

sau îmburgheziți, îmbogățiți de artă pentru artă sau ruinați de artă cu tendință – şi profesori, specialişti în diferite domenii, oameni a căror primă chemare era să transmită o tradiție generațiilor următoare. Intelectualul e deci un fel de catâr obținut din împerecherea armăsarilor scriitoriceşti de cursă scurtă, foiletonistă, cu asinii academici, ducând în spinare desagii grei ai notelor de subsol pe parcursul a dense şi ponderoase tomuri.

Ca atare, intelectualul e o struțocămilă, o himeră, o ființă care nu există decât în imaginație, de dragul poveştii sau al demonstrației. O dovedeşte şi faptul că nu există meseria de intelectual, că nu există sfinți ai intelectualilor aşa cum există sfinți ai pompierilor, scriitorilor sau tâmplarilor. Intelectualul nu e o meserie decât în cazul revoluționarului de profesie, care trăieşte din banii fundațiilor sau din sinecuri şi care nu e de dreapta, ci de stânga. De la comunistul Lenin, la socialistul Hitler, revoluționarii de profesie au fost nişte intelectuali trăind pe banii partidului sau ai partidei.

A spune deci că suntem „intelectuali conservatori“ e un nonsens. Şi rămâne un nonsens chiar dacă mergem mai în adâncime cu istoria „intelectualilor“. În cazul în care alegem să neglijăm semnificantul şi să urmărim semnificatul, vom găsi că strămoşii intelectualilor, protointelectualii ca să zicem aşa, sunt, fără excepție, oameni trăind în marginea templului, oameni care au abandonat sacrul în favoarea retoricii câştigătoare, a arguției mercenare: sofiştii antici, saltimbancii medievali, umaniştii renascentişti care tunau împotriva relelor Curiei dar linguşeau orice mărunt tiran local, şi filosofii secolului al XVIII-lea, specialişti în revoluție cu voie de la poliție şi în adulat „despoți luminați“. Thomas Morus era cât pe ce să devină intelectual, dar s-a răzgândit şi s-a făcut sfânt, sau, mă rog, a fost martirizat de gâdele regelui Henric al VIII-lea, altminteri om luminat, autor de polemici teologice şi intelectual al vremii sale.

A spune că eşti „de dreapta“ şi „intelectual“ înseamnă deci fie a declara că eşti de dreapta economică, adică adept al economiei de piață, şi atât, fără valorile personaliste asociate dreptei politice, fie a nu spune nimic. Dar în primul caz, ca om care militează pentru valorile „pieței libere“, nu poți să afirmi, precum Gabriel Liiceanu în timpul interviului cu Robert Turcescu, că nu admiți să fii „coborât la nivelul“ presei deoarece nivelul presei e o expresie a pieței libere.

A spune că reprezinți „elita intelectuală a României“ e şi mai stupefiant. Acest lucru ar putea

însemna fie că reprezinți elita intelectualilor României, fie că reprezinți elita României. Din moment ce „intelectualii“ nu există, nu ai cum să reprezinți elita a ceva ce nu există decât dacă, în condițiile în care „intelectualitatea“ e un amestec dintre artişti şi universitari, eşti cel mai artist dintre universitari şi cel mai universitar dintre artişti. Deşi rar, lucrul nu e cu totul imposibil, după cum o dovedesc atât cei care, în virtutea talentelor lor academice susțin plicticoase rubrici la ziar, cât şi cei care în urma vivacelor lor articole de opinie obțin catedre universitare.

Mai există apoi posibilitatea să spui că eşti elita intelectuală a României în sensul că eşti elita conducătoare a României, că intelectualii sunt cei care trebuie să arate drumul, un fel de conştiință revoluționară marxistă, şi că deci elita intelectuală e elita conducătoare. Corect, dacă n-ar fi greşit. Elita României nu e alcătuită din intelectuali. Elita României e alcătuită din elitele tuturor corpurilor profesionale, tuturor categoriilor sociale funcționale: de la elita țărănimii la cea a mecanicilor de locomotivă. Elita României e crema acestor elite. Intelectualii nu pot pretinde să fie elita României deoarece nu pot uzurpa dreptul celorlalte elite.

Dacă cea mai mare viclenie a dracului e să ne facă să credem că nu există, cea mai mare viclenie a „elitei intelectuale“ e să ne facă să credem că există. Ca orice grupare de oameni inteligenți, „intelectualii“ ştiu să prețuiască machiavelismul, de extracție leostraussiană sau de şerbet balcanic. În condițiile în care profesorii universitari nu se bucură de fapt de nici o trecere în România pentru ceea ce se pricep să facă, în condițiile în care scriitorii nu mai interesează pe nimeni pentru ceea ce se pricep să facă (probabil pentru că nu se pricep prea bine), ei s-au gândit să capteze atenția tuturor pentru ceea ce nu se pricep să facă. Şi astfel au devenit intelectuali.

„Intelectualul“ e deci valoarea de piață a unui artist sau universitar. Ca orice cotație bursieră, e dependentă de fluctuațiile climatului de opinie, de speculații şi escrocherii, şi nu întotdeauna are legătură cu valoare în sine a produsului. Ca atare, intelectualul nostru „de dreapta“ (economică, nu politică, adică liberal, nu conservator) mai are o bizarerie: că deşi predică valorile individualismului nu se mişcă decât în grup compact, deşi luptă, corect, pentru votul uninominal, e un virtuoz al listei. Nu există intelectual, ci intelectuali. Sau Intelectual, generic.

Ce îi trebuie României deci, prin ce putem înlocui „intelectualii“? Prin valori. Nu prin elita intelectuală, ci prin elitele României, definite după criteriile pe care le-au folosit comuniştii ca să le identifice şi extermine. Nu înțeleg de ce un specialist la vorbitul în oglindă ar fi mai folositor României decât un bijutier priceput şi onest. Ne trebuie oameni care nu cad într-o rână dacă nu mărşăluiesc cot la cot cu alții. Ne trebuie oameni care pot sta pe propriile picioare, oameni autonomi economico-profesional. Oameni întregi. Oameni încercați, moral şi profesional. Ei există, nu trebuie „creați“ prin inginerie socială sau luminați de la Bruxelles. Ei există, numai că există într-o realitate sufocată şi de nominalismul intelectual, pentru care nimic din ce e real nu e adevărat, şi de realismul gros al îmbuibării parvenite, pentru care nimic din ce e adevărat nu e real. Trebuie doar să îngăduim realității să devina una cu adevărul.

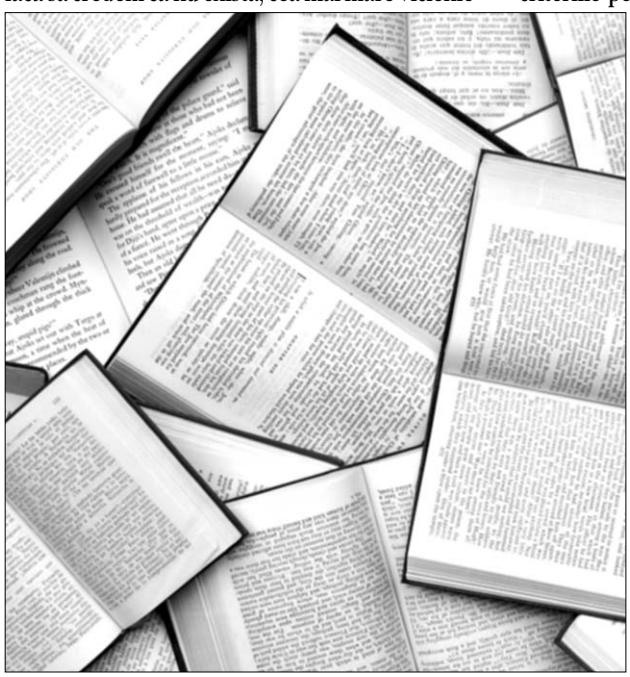

Distrugerea mediului – dramă și jocuri politice

Mihail Albișteanu

În ultimii ani, planeta dă tot mai des semne că nu mai poate face față presiunii continue la care o supune omul. În condițiile boom-ului demografic din ultimul secol, exploatarea resurselor a luat proporții colosale. Procedeele de exploatare, dar mai ales consumul hidrocarburilor, necesar obținerii de energie, în cantitate tot mai mare (nu doar ca urmare a creşterii demografice, ci şi în urma modernizării şi mondializării) au condus la emisii uriaşe de gaze cu efect de seră, pe bază de carbon, în atmosferă; ecranarea face ca planeta să se supraîncălzească. Energiile numite alternative (regenerante şi nepoluante) nu pot suplini nici pe departe consumul omenirii – unele dintre ele necesită cheltuieli subsatanțiale, iar altele sunt prea nesigure pentru a asigura investiții şi folosire de lungă durată. Rămâne energia nucleară, dar aceasta are dezavantajul că, pe lângă deşeurile care necesită condiții speciale de depozitare, poate produce catastrofe ecologice şi nu poate asigura necesitățile de transport.

Trebuie deci să se caute soluția energetică salvatoare. Problema este că, până la a o găsi, în loc de a reduce consumul, omenirea continuă să exploateze, să se distreze şi să consume cu nepăsare. Dacă tot nu poți schimba sursele de energie (care oricum, având în vedere şi consumul tot mai mare, nu ne vor mai ajunge în curând), ar fi de dorit să minimizezi consumul şi să creezi condițiile pentru reciclarea gazelor cu efect de seră. De milenii, planeta, aşa cum a gândit-o Creatorul său, are un sistem natural de apărare, care reciclează bioxidul de carbon: plantele – şi este vorba mai ales de păduri. Acestea au fost însă folosite de omenire ca sursă de energie pentru încălzire, ca materie primă pentru construcții, defrişările fiind practicate şi pentru extinderea suprafețelor locuite. Scăderea masei verzi se dovedeşte acum catastrofală pentru planetă, cu atât mai mult cu cât, deşi s-au inventat diverse materiale şi s-a trecut demult la obținerea energiei din hidrocarburi, din varii motive, defrişările continuă în ritm alert. În principal distrugerea pădurii tropicale, a celei ecuatoriale (vezi dezastrul din pădurile Amazonului) au redus substanțial capacitatea plămânului verde al Terrei.

Gravitatea situației a dus la conştientizarea unor oameni, care, grupându-se în ONG-uri cu profil ecologic, precum „Greenpeace“, fac tot posibilul pentru a sesiza autoritățile de pericol, chemând la acțiuni hotărâte împotriva marilor companii multinaționale responsabile de dezastru. De altfel, dacă mult timp s-au făcut că nu aud drujbele din pădurile braziliene şi că nu văd micşorarea continuă a banchizelor, marea spărtură din stratul de ozon din emisfera sudică, precum şi tot mai pronunțatele schimbări climatice i-au convins şi pe mai marii lumii că ceva trebuie făcut. Astfel s-a concretizat Protocolul de la Kyoto, (care însă, din păcate, nu a fost semnat şi de cei mai mari poluatori mondiali: Statele Unite ale Americii şi China), completat prin convorbirile de la Berlin din această vară.

În ce priveşte România, nu este de ajuns că vecinii noştri ukraineni ne procopsesc cu radiații (de la etern fumegândul Cernobîl), fosfor şi cu minunatul canal Bîstroe. Ne distrugem şi noi înşine mediul. Dacă Ceauşescu ne fericise cu cimentul de la Bicaz şi crâncena poluare de la Copşa Mică, potentații actuali (mulți foşti securişti, turnători şi nomenclaturişti) au ca principală preocupare să taie pădurile pentru a astâmpăra foamea de cherestea a Orientului Mijlociu. În cea mai sinceră înfrățire, escroci români şi unguri au defrişat munții din Bacău, Harghita şi Suceava. Nici recent împroprietăriții (fie că este vorba de simpli particulari, fie – din păcate – chiar de reprezentanți ai Bisericii) nu se dau în lături de la a

rade munți întregi. Dacă nu se mai poate legal, se găsesc alte metode: se taie în copaci, astfel încât aceştia să se usuce singuri şi să fie mai apoi doborâți legal; în plus, aceste tăieri au grijă sa lase goluri în masa lemnoasă, astfel încât tot mai desele fenomene meteo extreme recente să facă ravagii în pădurea a cărei rezistență la vânt a fost în acest fel şubrezită. Nici marile oraşe nu stau mai bine: se cunoaşte recentul caz al parcului Bordei, sau al complexului „Palace“ din Iaşi. De altfel, în toate marile oraşe se distrug parcuri pentru a se construi parcări – numai pentru Bucureşti se vorbeşte de un milion de copaci tăiați din 1990 încoace. Numărul mare de maşini îngreunează circulația şi lungile aşteptări la semafoare nu fac decât să mărească cantitatea noxelor emanate în atmosferă (în mod curios, foarte mulți oameni au impresia că noxele pleacă undeva în spațiul cosmic; nu vor să înțeleagă că toate aceste substanțe improprii vieții nu pleacă nicăieri, ci rămân în atmosferă, pe care o încarcă şi o dereglează).

Efectele sunt vizibile cu ochiul liber: în România, inundațiile din vara anului 2005 erau „completate“ de canicula ucigaşă din Europa vestică; acum, în timp ce mare parte a Europei şi a Statelor Unite se usucă în temperaturile caniculare, Marea Britanie este înecată de ploi diluviene. Prognoze dintre cele mai sinistre sunt aruncate pe piața mediatică, mergând până la topirea calotelor, şi deşertificarea unei Europe mult redusă ca suprafață, după dispariția unor largi teritorii sub apele crescute ale mării. La polul opus, alte scenarii prevăd o nouă glaciațiune, care ar afecta zonele cunoscute până nu demult ca temperate. Se vorbeşte şi de mase de emigranți „climatici“ şi de războaie pentru surse de energie şi mai ales pentru apă. La noi, se observă deja deşertificarea unor zone tot mai mari din sudul şi estul țării, adâncirea pânzei de apă freatică, infestarea, colmatarea sau secarea fântânilor.

Desigur, România a semnat documentul de la Kyoto (precum şi alte acorduri şi convenții bila-

terale, regionale şi internaţionale privind protecţia mediului), dar, în afară de a respecta volumul de noxe repartizat, ce altceva mai fac autorităţile române pentru a proteja natura? „Argumente“ de genul: „dacă nu fac alţii mai mari, ce rost are să facem noi?“ mi se par extrem de păguboase. Nu va opri România singură încălzirea globală şi schimbarea climei, dar să nu uităm că şi alte guverne, mai ales în Europa, au pus la punct, în ultimii ani, programe de mediu serioase. Cu multă muncă, este drept, printr-un program de ecologizare judicios, bazat pe împăduriri, România poate spera să-şi creeze, până nu este prea târziu, un microclimat, care să amâne inevitabilul, sau care să ne permită să aşteptăm apariţia combustibilului nepoluant-minune. Evident, politicienii noştri nu au astfel de preocupări, ci sunt mai interesaţi să construiască noi şi noi case de vacanţă, dacă se poate, chiar în inima parcurilor naturale, pe care nu se sfiesc de altfel să le „retrocedeze“ la tot felul de neaveniţi şi impostori. Singurul care a luat atitudine publică a fost preşedintele Băsescu, care a cerut demararea unui program de împădurire la nivel naţional.

Am auzit şi teorii conform cărora nu trebuie să facem nimic pentru a schimba cursul evenimentelor, pentru că astfel am îndepărta Apocalipsa, intervenind în Planul divin. Ba sunt unii care ne cer să grăbim a doua Venire (nu vreau să mă gândesc că una dintre procedurile lor preferate ar fi aceea de a da foc la vegetaţia uscată pe timp de caniculă). Problema este că aceşti aşa-zişi credincioşi tocmai asta nu înţeleg: că prin acţiunile sale, în încercarea sa voită sau nu de a „grăbi“ Sfârşitul, omul deja intervine în planul divin. Numi amintesc să scrie undeva că Iisus a cerut să-L „ajutăm“ cu Apocalipsa, tăind sau dând foc pădurilor sau aruncând în atmosferă tot felul de noxe. Din câte putem citi în Carte, El se descurcă şi singur cu ceea ce are de făcut, iar cât despre momentul acela, nu noi suntem în măsură să hotărâm. Aşa că hai să nu fim ipocriţi şi să arătăm cu degetul spre noi, ca vinovaţi de această situaţie şi ca viitori responsabili pentru încercarea de a o remedia.

Sunt unii care deja o fac – pomeneam de organizaţiile ecologiste. Din păcate, multe nu sunt dezinteresate, iar cristalizarea ideilor ecologiste într-o doctrină politică (vezi apariţia partidelor politice ecologiste) miroase şi mai puţin a apă de trandafiri. Aşa cum au remarcat de mult cercurile conservatoare, ecologismul (politic şi nu numai) este militant stângist. Practic, ideea de protecţie a mediului a fost confiscată de stânga politică şi ideologică şi împănată cu alte idei, servite la pachet: pacifismul, feminismul, protecţia minorităţilor. Ideea iniţială de protecţie a mediului şi-a pierdut astfel puritatea şi scopul prim. Ecologia nu poate reprezenta apanajul doar a unei părţi a spectrului politic, în speţă, al stângii şi nici nu poate fi deturnată spre alte idei, unele fără nici o legătură cu direcţia de bază.

În România, activitatea ecologică este sporadică, organizaţiile de acest tip lovindu-se de indiferenţa şi lipsa de civism a românului (spre a cita doar două exemple, câţi români au venit până acum să demonstreze în sprijinul parcului Bordei, sau câţi au intervenit anul trecut spre a opri ridicarea acelei construcţii monstruoase, care a distrus un mic spaţiu verde lângă catedrala catolică Sf. Iosif?). Iată însă o glumeaţă iniţiativă politică: neştiind cum să-şi lege de formaţiunea sa, culoarea verde, atât de dragă lui, Becali a reuşit să-l convingă pe deputatul independent Petre Lificiu (fost ministru al mediului în guvernul Năstase) să determine fuziunea partidului pe care acesta îl conduce – PER (Partidul Ecologist Român) cu PNG. Aşa va rezulta (se pare) o struţo-cămilă de dreapta-stânga: PNGecd. Curat constituţional. Dar asta nu va rezolva problemele de mediu din România. Protecţia naturii nu mai trebuie să fie apanajul unor ONG-uri sau ale unor formaţiuni politice. Ea ar trebui integrată în viaţa noastră de zi cu zi. Şi asta nu se poate face decât prin educaţie, fie ea numită şi „ecologică“, educaţie care nu mai trebuie lăsată doar la mâna a diferite ONG-uri (unele dintre ele de-a dreptul dubioase), ci trebuie asumată de stat, prin programe guvernamentale desfăşurate prin ministerul educaţiei, în cadrul învăţământului organizat.

În mod fericit, Biserica Ortodoxă Română a înţeles să înceapă să se implice. Recent, ÎPS Bartolomeu Anania a cerut guvernului să ia atitudine faţă de „crima ecologică“ de la Roşia Montana, arătând că această zonă, în condiţiile actuale, are de ales între „a fi săracă şi a nu fi deloc“.

Dumnezeu nu îi iubeşte pe toţi la fel!

Emilia Corbu

În efortul lor vizibil de a mima normalitatea, homosexualii plonjează în religie şi din fundul minţii lor au scos enormitatea că „Dumnezeu îi iubeşte pe toţi la fel“. Să o creadă ei asta! Dumnezeu e ca un olar care face ce vrea cu vasul lui, e ca vântul care suflă unde pofteşte, e ca un Domn care dă unuia cinci talanţi şi altuia trei şi, dacă vrea să scape un suflet ales, înşală şi la cântar. E un Dumnezeu zelos („cine nu e cu mine e împotriva mea“), răzbunător („A mea este răzbunarea“) şi care urăşte pe păcătos („pe cel păcătos şi necredincios îl urăşte inima Mea“). Un Dumnezeu protocolar care te dă afară de la masă dacă nu ai haină de nuntă, care judecă şi cere socoteală pentru ale sale („pui de năpârci ce sunteţi“!), care ţine cont de faptă nu doar de intenţie (a se vedea eşecul celor cinci fecioare nebune).

Iar dacă stă la masă cu un păcătos, acela devine un alt om, se transformă. S-a mai întors Matei la vamă sau Maria Egipteanca la îndeletnicirile ei? Aaaa, că plouă la fel pentru cel drept ca şi pentru cel necredincios şi că îi luminează acelaşi soare, este cu totul altceva. Asta ţine de economia universului. Doar nu va distruge Dumnezeu frumuseţea creaţiei sale pentru nişte uscături de păcătoşi, mai ales că poarta mântuirii e deschisă non-stop oricui. Aşa că, cine crede că Dumnezeu e imparţial şi împarte egal iubirea nu este bine informat.

Dar ceea ce îl deosebeşte pe Dumnezeu de un zeu oarecare este, într-adevăr, nemăsurata lui iubire care se revarsă peste fiecare după măsura fiecăruia. Răbdarea cu care ne aşteaptă să ne întoarcem din lumea deşartă, bucuria cu care ne întâmpină când ne vede de departe venind, veselia cu care întinde masă mare, discreţia cu care ne face bucurii, smerenia cu care coboară să ridice poverile noastre. Dar pentru toate acestea trebuie să te întorci la El. E musai!

Aşa stând lucrurile, bieţii homosexuali sunt într-o mare confuzie teologică crezând că îi iubeşte cineva acolo sus.

Nu doar sus, dar nici jos nu îi iubeşte nimeni şi „Marşul pentru normalitate“ mai mare din an în an şi toate sondajele dovedesc această intoleranţă a românilor pentru cererile homosexualilor care vor, nici mai mult, nici mai puţin, decât luna de pe cerul nostru şi soarele din zilele noastre tihnite.

Războiul principiilor

Şi aşa în societatea românească pasivă dar neliniştită se prefigurează un război. Şi deşi situaţia pare hilară, mai ales dacă vezi imaginile de la TV, totuşi miza este mare. Pe de o parte tradiţia creştină românească – susţinută activ de Biserica Ortodoxă, cu tot angrenajul ei văzut şi nevăzut, de o bună parte din români, care, deşi nu calcă pragul bisericii, când e vorba de moravuri au o conştiinţă vie, de personalităţi de marcă şi de tineri de viitor.

În tabăra opusă o adunătură de câteva sute de oameni susţinuţi de nişte foruri internaţionale şi de fascinantul pitic numit presă. Deşi, la prima vedere, părţile ar părea inegale, totuşi la o analiză mai atentă vedem că, dacă tabăra tradiţiei nu va avea o bună strategie, riscă să piardă...

Miza este renunţarea la o tradiţie veche de 7.000 de ani (de la Sodoma şi Gomora) care îi plasează pe homosexuali în afara normalului. Tradiţia care este consemnată într-una din cărţile fundamentale ale umanităţii a fost preluată şi aplicată de toate culturile şi civilizaţiile care s-au perindat de-a lungul timpului. Prin urmare, afirmaţiile unui ziarist că homofobia românilor se datorează cenzurii din anii de comunism şi

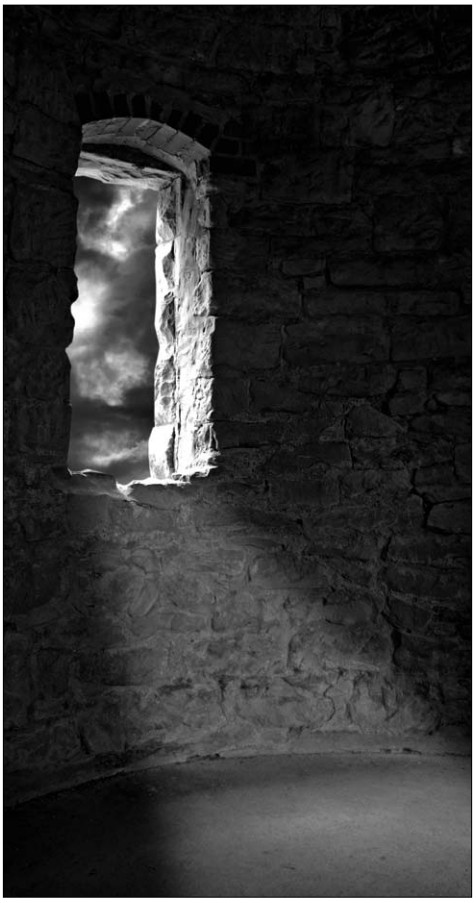

sărăciei populației este o crasă lipsă de documentare.

Cine crede că miza este acordarea dreptului de căsătorie între persoane de acelaşi sex se înşală. Aceasta este doar una dintre consecințele abolirii tradiției noastre.

O tabără pitică și cu mână scurtă

În tabăra homosexualilor e sărăcie mare şi de popor şi de idei. Numărul lor mic îi face vulnerabili. Apoi, fiecare în parte, sunt oameni cu probleme de imagine. Încercând să ne convingă de normalitatea lor, televiziunile ne-au prezentat o grămadă de homosexuali. Toți, dar toți aveau defecte (prea oxigenați, prea impulsivi, bărbați prea firavi sau femei cu un vădit exces hormonal, voci prea ascuțite, alții cu prune-n gură). Cel mai trist este că toți păreau vlăguiți sufleteşte cu ochi ca de peşte mort (vorba părintelui Paisie). Toți aveau o viață de telenovelă şi păreau obsedați de partenerul lor. Fireşte că aceşti oameni trebuie să aibă aceleaşi drepturi economice, politice, sociale ca şi noi, dar nu ne pot convinge că alegerea lor sexuală poate fi o alternativă de viață.

În sprijinul lor stă însă presa, hotărâtă să-i bage pe români în Europa cu toate riscurile, chiar şi cu picioarele înainte. Şi mijloacele pe care le are sunt magice. În primul rând televiziunea, apoi o sumedenie de ziare şi în spatele lor o mulțime de oameni specialişti în arta cuvântului. O forță, ai spune. Mare la scara noastră, dar pitică la scara universului şi aproape copil dacă o judeci la scara istoriei. Presa are vreo două sute de ani. Jenant de puțin. Asta înseamnă că civilizațiile egipteană, persană, hitită, romană, greacă etc. au trăit şi fără presă. Că oamenii au creat, au inventat, au lăsat scrieri nemuritoare şi fără presă. Că au fost imperii şi regate şi războaie şi fără presă.

Presa uită că este copilul societății democratice şi că în afara democrației nu există presă. Ca dacă mîine vine la putere un regim autoritar (Doamne păzeşte!) a patra putere în stat devine prima cântăreață a partidului (s-a mai întîmplat, nu negați!) asta la început, pentru că apoi se va numi o damă care calcă-n strâchini (din bordelul în care a stat presa în anii comunismului, au ieşit monştri).

În consecință presa are nevoie de democrație şi democrația de popor.

Forurile internaționale la care presa face mereu trimitere sunt bune, dar toată lumea uită că puterea lor se opreşte la granițele României, care este stat suveran. Nimeni nu ne poate impune ceea ce noi nu vrem. Dacă statele europene acceptă alte lucruri asta e problema lor. Toleranța românilor e proverbială: „câte bordeie, atâtea obiceie“.

O tabără de taină

În tabăra celor care resping homosexualitatea se află o mulțime de oameni şi tocmai aici e o problemă. E greu să struneşti atâta mulțime. Unii consideră că trebuie să îşi manifeste dezaprobarea în stradă, pentru că astea sunt vremurile în care trăim, alți preferă să se roage pentru normalizarea situației, alții înjură direct, alții aruncă cu ouă de la etaj. O mulțime eterogenă,

din cele mai diverse straturi sociale, bogaţi şi săraci, ţărani şi intelectuali, tineri şi bătrâni.

Cel mai bine conturat şi cel mai puternic este grupul Bisericii Ortodoxe. Chiar dacă pare şubredă, Biserica are o experienţă de 2000 de ani, a trecut prin organizări social-politice diferite, prin războaie, a rezistat sub stăpâniri străine, ideologice sau confesionale. Cu toate astea a creat o cultură, a susţinut civilizaţii, a fost reprezentată de oameni iluştri. Cei care confundă Biserica cu ierarhia văzută se înşală. În spatele ierarhilor stă o mulţime nevăzută de oameni, de sfinţi, de îngeri. Forţa fiecăruia în parte este mai mare decât bănuim. Bătrânei aparent inofensivi pot să adune mulţimi după ei. }ăranii Bisericii sunt mari rugători, intelectualii sunt buni vorbitori. Răspândiţi peste tot. Sunt oameni frumoşi. Toate sondajele arată că încrederea oamenilor în Biserică este „inexplicabil“ de mare. A te ridica împotriva Bisericii este o cauză pierdută.

Tactici şi strategii

Războiul homosexualilor cu tradiţia este de dată recentă. Aparţine doar epocii noastre. De-a lungul timpului, deşi existenţa lor este menţionată documentar, nu au avut curajul să se manifeste. Doar politica drepturilor minorităţilor i-a făcut să iasă din alcov în stradă. Doar că, în timp ce o minoritate rămâne întotdeauna o minoritate şi tocmai de aceea trebuie conservată şi sprijinită (de pildă minorităţile etnice) cine ne garantează nouă, că această minoritate de azi, nu *va deveni mîine o majoritate*? Dacă nu avem un experiment istoric la care să ne raportăm (deşi acesta există în cazul cetăţii Sodoma) nu e cazul să transformăm vieţile noastre într-un experiment.

Pătrunderea homosexualilor în sfera minorităţilor este o strategie perfidă, care riscă să compromită părţile bune şi necesare pe care această politică le are şi graţie cărora comunităţi etnice şi culturale îşi păstrează valorile pe care le au de secole.

Homosexualii *nu sunt o minoritate*, sunt doar puţini, ceea ce este cu totul altceva.

O altă strategie a lor este mimarea normalităţii şi definirea greşită a acesteia. Adică se defineşte normalul ca fiind un om care munceşte, îşi vede de treabă, se distrează etc. Ori normalul e ceva mai mult decât atât. Normalul este să te înscrii în limitele fizice, psihice şi intelectuale pe care fiecare om le are. Ceeace depăşeşte acest firesc al naturii noastre nu mai este normal.

Dar lupta lor este continuă. Parada gay este doar un eveniment mare dintr-un şir de alte multe parade mici. De-a lungul întregului an ziarele şi televiziunile ne prezintă homosexuali „normali“. Dacă deschizi televizorul la şapte dimineaţa poţi să vezi un adolescent care, în urma unor impulsuri sexuale, a constatat el, după capul lui, că e gay. şi părinţii, până la urmă, s-au împăcat cu situaţia. Ca să vezi! Vară caniculară, deschizi televizorul la trei după-masă şi vezi o duduie blondă care povesteşte naţiunii cum ea, după mai multe experienţe cu bărbaţi (oare cunoştea pe vreunul din ei?), a ajuns la concluzia că e lesbiană. Adică vreau să zic că piticul luptă, pe toate fronturile. Atunci când vrei să obţii ceva, insistenţa este o tehnică.

La paradă forţele de ordine au fost mult mai numeroase decât ale manifestanţilor, că doar sunt plătite din banii noştri, ai majorităţii. Presa a făcut exces de zel. Spectacolul a avut şi un element surpriză, un ansamblu de 20 de damblagii care atacă marşul normalităţii. Circul lumii, bre!

Doar că şi în tabăra de taină se lucrează. Nimeni nu ştie ce, cum şi când dar rezultatele sunt vizibile. Antipatia pentru homosexuali este în creştere. Din ceea ce se vede reiese că participanţii la marş sunt mai mulţi, cantitatea de ouă aruncată de la etaj mai mare, înjurăturile de pe margine se ţin lanţ. Şi procesul este de-abia la început. Şi asta nu este nici o surpriză.

Dacă s-ar fi făcut un studiu de fezabilitate, adică de istorie, mentalitate şi religie, s-ar fi văzut că România este o ţară tradiţionalistă până în măduva oaselor şi asta dintotdeauna. Că în capul românilor nu încăpea nici gândul de homosexual, nici măcar denumirile tradiţionale nu le cunoşteau. S-a făcut un sondaj pe stradă şi oamenii confundau cuvântul pederast cu cel de pedestraş. Dacă unor astfel de oameni le arăţi la televizor doi bărbaţi sărutându-se, există riscul real ca aparatul să fie aruncat în stradă. Piticul trebuie să se gândească bine cu ce companie lucrează. Iar „pedestraşii“ ar trebui să îşi cam ia tălpăşiţa. Aici, nici chiar Dumnezeu nu îi iubeşte pe toţi la fel. E dreptul Lui, nu?

O linie de dialog cu... homosexualii

Daniela Moga

La a treia „ediție“ a paradei gay, Biserica a ieşit la luptă cu o rugăciune pentru apărarea demnității persoanei umane si ocrotirea instituției sacre a familiei. Într-un „caz“ vechi de când lumea, cu o floare nu se face primăvara! Şi am în vedere faptul că pentru rezolvarea lui însăşi Sfânta Treime – musafirii lui Lot – a trebuit să coboare în cetățile nepocăite, Sodoma şi Gomora, ca să le ardă într-un crater grozav – actualul perimetru al Mării Moarte. E limpede că între cele o sută de forme de aberații erotice (grosso modo) condiția homosexuală corupe *ireversibil* persoana. Puterea robiei (a dublului narcisist) rezidă în faptul că parodiază chipul Treimic din om prin care acesta se raportează la un altul ca *persoană*, prin oferirea unei iubiri jertfelnice şi dezinteresate.[1]“ De altă părere, homofilii militanți, se consideră a fi excepția care întăreşte regula – pentru că „relația lor reflectă adesea o iubire mai mare decât multe căsătorii.“ Uită şi ei, ca şi noi, că vin de la Dumnezeu şi că merg la Dumnezeu ca purtători ai aceluiaşi chip divin! Musteşte Ortodoxia de frumusețea relației – de faptul că fiecare om are nevoie de altul. Şi nimeni n-o glorifică mai autentic ca părintele Stăniloaie: „Asta este singura noastră bucurie când fiecare om are nevoie de altul. Celălalt om îmi dă bucurie, nu lucrurile! Să ne facem această bucurie!“[2] Dar cum?... Salvând unitatea interpersonală, chipul Treimic din noi!

E clar că din perspectiva credinței, oricâte iluzii ne-am face, mai repede sau mai târziu homosexualitatea atrage blestem. De la *vlădică până la opincă* principiul evanghelic „Slăviți pe Dumnezeu în trupul vostru!“ (*1 Cor. 6,20*) este inexorabil! Pe acest temei, în vremuri de aur, Biserica blama fără rezerve homofilia, „când se împreună neştine cu fiece obraz parte bărbătească“. În unele pravile româneşti se revine chiar la pedeapsa capitală din Vechiul Testament „pentru că sodomleanii nu se ceartă numai cu moartea, ce şi după moarte trupurile lor le bagă în foc de le ard.“ (glv.39, zac.1)

Trăim un timp apocaliptic, când drepturile omului au întors până şi neamul de la Carpați cu susul în jos? Bunăoară, în programul național „Educația pentru sănătate în şcoala românească“, homosexualitatea (masculină sau feminină) e acceptată în sfera normalului, intră în categoria *Aspecte particulare ale raportului sexual* şi nu la perversiuni sexuale, aşa cum încă un număr mare de specialişti o cataloghează?[3] E semn că în acest domeniu replica isterică nu ajută nimănui, nu duce decât la anxietate şi discriminare chiar dacă antipatia, repulsia şi dezgustul o motivează firesc.

Cum reacționau totuşi Părinții? În omiliile de la Facere, Sfântul Ioan Gură de Aur tratează cel mai riguros acest păcat. În ospitalitatea sa exemplară, Lot adăposteşte îngerii Sfintei Treimi, în timp ce era asaltat de o întreagă cetate de... homosexuali. Faimosul dialog cu împricinații a inspirat Bisericii, de-a lungul vremii, pedagogia cea mai justă. Amenințat de gloata proscrisă, Lot îi întâmpină trăgând uşa după el cu următoarea replică: „Nicidecum, fraților, să nu faceți răutatea aceasta!“ (îi numeşte „frați“). Altfel spus, pentru a-şi salva Musafirii – tezaurul de iubire şi frumos – Lot pledează pentru omenie şi bun-simț, fiind gata să înduplece, să îmbuneze şi în final să ofere sacrificial puritatea feciorelnică a fiicelor sale. Esența retoricii Sf. Ioan Gură de Aur este una şi

[1] Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, *Homosexualitatea*, în Curs de Bioetică, Ed. Renaşterea, Cluj-Napoca, p. 71.

[2] Părintele Dumitru Stăniloaie, *Delicata spiritualitate românească*, înregistrări audio.

[3] Laurențiu Dumitru, *Hristos şi tinerii*, Ed. Bunavestire, Galați, 2003, p. 77.

bună: comportamentul homosexual este patima de ocară a celor „care L-au părăsit pe Dumnezeu“, fiind mai rea decât desfrânarea – deoarece prin săvârşirea lui se distruge ireversibil fiinţa umană şi societatea, fiind „o boală de care aceştia nu se pot vindeca pentru că rana lor este nevindecabilă“. Ce vroia să spună Hrisostom şi cum s-au emancipat de acest context homosexualii de astăzi (în graba de-a se constitui *legal* ca grup minoritar)? Determinată sau nu genetic, Sfântul Ioan Gură de Aur vroia să spună explicit şi până la capătul lumii că activitatea homosexuală este totuşi *pur voluntară*: o pervertire voită a heterosexualităţii comune tuturor bărbaţilor. Caracterul ei de *orientare ireversibilă* însă a mobilizat o seamă de cercuri liberale creştine în efortul de-a legitimiza un păcat – altfel „strigător la cer“. Chiar şi în lumea ortodoxă există o mare reţinere şi o confuzie generală într-o problemă în care complezenţele atrag repejor peste noi ziua de apoi![4]

Într-o dezbatere pe această temă apărută în *Dilema*[5] T. Baconski spune că „înainte de a condamna viciul şi pentru a nu risca un demers fariseic, Biserica ar trebui să deschidă o linie de dialog cu cei împricinaţi“. Supunem atenţiei câteva puncte fierbinţi dintr-un preludiu la un dialog „salvator“ – preluate din cursul de *Bioetică*[6] al P.S. Irineu Bistriţeanul – profesor de *Teologie Morală* la Facultatea de Teologie din Cluj.

◆ Homofilia este o aberaţie lipsită de finalitate, un eşec al instinctului de conservare a spe-

[4] Andrei Andreicuţ *Mai putem trăi frumos?*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004, p. 74.

[5] T. Baconski, *Turn înclinat*, nr. 16 iunie, 2006.

[6] P.S. Irineu Bistriţeanul, *idem*.

ciei umane. Loveşte în întocmirea naturală şi periclitează perpetuarea speciei. Fără *nici o valoare procreatoare*, denaturează scopul şi funcţiunea firească a organelor trupeşti. Se pot găsi scuze unui infractor, unui toxicoman, dar mai puţin unui homosexual. Lăsată cu binecuvântare pentru perpetuarea speciei umane, pentru a genera viaţă, sexualitatea este «transfigurată» demonic de homosexuali.

◆ Biserica trebuie să menţină clară distincţia dintre *act* şi *orientare*, respectiv dintre stare şi viciul propriu-zis. Dacă este cauzată genetic sau de către mediu, ori mult mai probabil de amândouă la un loc, *orientarea* nu este nici un păcat, nici un rău. Mai ales atunci când persoanele bântuite încearcă să-şi schimbe orientarea sexuală, sau pur şi simplu continuă în lupta lor de a-şi păstra castitatea, ele au nevoie de sprijinul, sfatul şi dragostea Bisericii (episcopi, preoţi, laici). Din experienţa pastorală s-a ajuns la convingerea că o proporţie semnificativă de persoane cu orientare homosexuală pot deveni heterosexuali, „chiar dacă, în multe cazuri, sentimentele homoerotice şi fanteziile persistă".

◆ Ireversibilitatea orientării homoerotice nu justifică instituţionalizarea ei „şi nici ridicarea mariajelor de acest gen la gradul căsătoriilor autentice – acceptate de voinţa divină. Acest lucru nu justifică nici expunerea copiilor la un astfel de stil de viaţă, cu pretenţia că un copil poate creşte la fel de bine cu „două mămici" sau „doi tătici" ca şi cu părinţii săi biologici. Problema nu este dacă un copil e mai bine să nu fie crescut de un cuplu homosexual decât de un singur părinte sau un orfelinat. Adevărata problemă se referă la natura actelor homoerotice şi efectul lor asupra celor implicaţi. În ciuda acestui fapt, Biserica Ortodoxă nu poate scuza manifestările exterioare ale acestei orientări, chiar în cadrul unei relaţii stabile.

◆ „Homosexualii trebuie să facă o alegere: fie să se abţină de la activitatea sexuală, fie – în virtutea refuzului lor – să se rupă de comuniunea deplină cu Trupul lui Hristos. Acest lucru înseamnă că persoanele cu această orientare care îşi asumă crucea abstinenţei sexuale pot primi Sfânta Împărtăşanie ca oricare alt membru al Bisericii. De asemenea, nu există nici un impediment pentru cei ce vor să primească Taina Preoţiei. Din punct de vedere moral, un bărbat sau o femeie de orientare homosexuală care acceptă celibatul nu este cu nimic diferit de un heterosexual celib sau care se limitează la sfera căsătoriei. Dacă, totuşi, homosexualii aleg să se manifeste şi în exterior, ei se fac vinovaţi moral, ca şi cum ar persista în desfrânare sau adulter. Din punct de vedere pastoral, cedarea lor în faţa ispitei ar trebui tratată ca în cazul altor păcate sexuale: *chemarea fermă la pocăinţă, dublată de asigurarea unei iertări pline de dragoste, atunci când există căinţă.*

Mai milos, Sfântul Ioan Postitorul, în Canonul 29, „socoteşte ca 3 ani să se excludă de la împărtăşanie unul ca acesta, plângând şi ajunând şi, spre seară, mâncând mâncăruri uscate şi 200 de metanii făcând. Iar dacă se dedă mai mult trândăviei, să împlinească 15 ani."

◆ „A-l slăvi pe Dumnezeu în trup" înseamnă a reduce activitatea sexuală genitală la unirea conjugală heterosexuală, în scopul perpetuării speciei umane. Dacă preotului i se aduce la cunoştinţă existenţa unui credincios care este activ homosexual şi refuză să se căiască şi să caute vindecarea – preotul va trebui, cu sfatul şi sprijinul episcopului, să-l excomunice temporar.

◆ Comportamentul homoerotic este penibil, monstruos, ca unul care vatămă legea conservării speciei şi neagă principiile iubirii: alteritate, polaritate şi complementaritate.

Trebuie să menţionăm că SIDA a devenit epidemică şi datorită homosexualităţii, prin homosexualii „bisexuali" şi prin cei ce consumă droguri.

◆ În egală măsură, Biserica trebuie să combată şi homofobia (teama de homosexuali). Ca toate ispitele şi păcatele, orientarea homosexuală poate fi vindecată şi viciul poate înceta cu ajutorul lui Dumnezeu. Când creştinii vătămaţi sunt gata să lupte şi când primesc răbdător c*ompasiunea şi iubirea adevărată* din partea familiei şi a prietenilor.

Asemenea lui Lot în mijlocul împricinaţilor, Biserica nu trebuie să se dea bătută!

„Nicidecum fraţilor să nu faceţi răutatea aceasta!..."

În fond, ce altceva înseamnă să fii omenos dacă nu „să vorbeşti cu blândeţe unor astfel de oameni"?

Reîmprospătarea predicii ortodoxe

Ceea ce defineşte teologia românească recentă este, între altele, incapacitatea ei de a gândi şi de a expune problemele teologice în termeni actuali. Şi chiar dacă în ultima vreme mişcarea de reînnoire religioasă a putut pătrunde şi în lumea arhiereilor prin anumite primeniri fericite, ea este departe de a atinge, altfel decât întâmplător şi periferic, facultăţile noastre de teologie, deţinătoarele oficiale ale ştiinţei dumnezeieşti.

Constantin Mihai

Deşi viaţa religioasă a naţiunii române, atât cât pleacă din inimile credincioşilor şi cât stă în mâinile preoţilor, este mult mai vie şi mai bogată, literatura teologică rămâne încă uscată, golită de sens şi de actualitate, ea pornind deocamdată aproape exclusiv din lumea facultăţilor de teologie, ale căror contacte directe cu comunitatea de iubire a Ecclesiei sunt incidentale.

Prin urmare, atâta timp cât teologia românească nu va putea fi formulată într-un limbaj mai actual, care să permită circulaţia valorilor religioase ce dau profunzime unei culturi, vom rămâne tributari sintezelor etno-teologice riscante, pietismelor sau ecumenismelor facile. Singura soluţie rămâne reinstituirea vechiului învăţământ enciclopedic, cu ierarhia validă a ştiinţelor în care studiul teologiei să urmeze epistemologiei clasice. Dacă acest lucru este dificil de realizat, atunci să se permită laicatului creştin competent în problemele religioase să pătrundă în teologie. Cu siguranţă, teologii au obligaţia de a superviza această imixtiune a laicatului creştin, dar de a nu-i izgoni din câmpul teologiei, aşa cum se întâmplă lucrurile în prezent, în Biserica Ortodoxă Română. Laicatul creştin poate aduce o prospeţime şi o noutate de formulare, pornind de la dimensiunea trăirii directe a valorilor religioase de care teologia de şcoală este, prin însăşi natura ei actuală, categoric incapabilă.

O posibilitate de reîmprospătare a predicii ortodoxe, ţinută de majoritatea preoţilor într-o notă festivist-triumfalistă, de cea mai pură speţă bolşevică, este revenirea la modelul interbelic în care personalităţi ale laicatului creştin (cazul cel mai cunoscut este cel al lui Nae Ionescu), trăitoare ale valorilor creştine şi cunoscătoare ale problemelor teologice ale Ortodoxiei, să ţină din când în când cuvântul omiletic. Pentru a se putea realiza acest lucru, este nevoie ca oamenii Bisericii să-şi apropie în grădina teologiei pe aceşti intelectuali creştini a căror forţă restauratoare în Ecclesia va fi una considerabilă. Biserica are încă multe de făcut în această privinţă şi succesul său în viitor, în contextul provocărilor unei modernităţi a protestantismului raţionalist şi a materialismului ateu comunist, va depinde de atragerea şi nu de respingerea competenţelor laicatului creştin.

Actualitatea predicii ortodoxe trebuie să se centreze, din punctul de vedere al moralei creştine, pe condamnarea fără echivoc a comunismului care a distrus Biserica în secolul XX, o condamnare fără nici un fel de jenă din partea autorităţii ecleziastice, a crimelor şi fărădelegilor acestui satanism instituţionalizat; pe cinstirea sfinţilor şi a martirilor români anticomunişti din temniţe şi din mişcarea de rezistenţă din munţi,

pe relevarea ideii lor de jertfă ca răscumpărare a tuturor păcatelor naţiunii. Să încetăm cu acele predici de preamărire a călăilor naţiunii române, cu acele predici căldicele de plonjare în trecutul cât mai îndepărtat cu putinţă, pentru a fugi de istoria recentă punctată de crimele şi ororile comunismului. Preoţii români ar trebui să aibă mereu în vedere afirmaţiile Părintelui Iustin Pârvu, potrivit cărora *nerecunoaşterea şi necinstirea memoriei martirilor şi mucenicilor din temniţele comuniste* atrag după sine pedeapsa divină, sau opinia perfect justificată a Părintelui Liviu Brânzaş privind incompatibilitatea dintre noţiunea de creştin şi cea de membru al partidului comunist. Astfel, predica ortodoxă trebuie să cuprindă mereu acel cuvânt duhovnicesc de sancţionare a comunismului şi a comuniştilor, indiferent de haina sub care ei se ascund astăzi, pentru ca omiletica să fie cu adevărat continuarea *cuvântului dumnezeiesc*.

O sursă fundamentală a predicii ortodoxe o constituie cărţile de slujbă. Uitarea şi chiar disprețuirea lor face ca predica de astăzi să fie vagă, sub raportul doctrinei, incoloră, sub raportul discursului, şi anemică, în ceea ce priveşte influenţa. Cărţile de slujbă cuprind în interiorul lor Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, deopotrivă. De altfel, întreaga exegeză şi dogmatică a Bisericii este inclusă în aceste cărţi de slujbă. Prin urmare, cărţile de slujbă reprezintă *summa theologiae orthodoxae*.

În cărţile sfinte se regăseşte o armonie deplină între Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, întrucât textele liturgice care nu au fost scoase din Sfânta Scriptură provin din Sfânta Tradiţie. Lucrarea Ecclesiei constă tocmai în această armonizare între Scriptură şi Predanie. Pe temeiul cărţilor sfinte se poate alcătui o adevărată teologie dogmatică şi pastorală. Printr-o predică bazată pe cărţile sfinte, credincioşii îşi vor putea lămuri rostul sfintelor slujbe, ajungând să fie, în acelaşi timp, ascultători şi făcători ai cuvântului dumnezeiesc.

Predica îşi va putea păstra unitatea ei de doctrină şi stil, înlăturându-se dezorganizarea predicii tematice de inspiraţie subiectivă, atât de discutabilă, şi deschizându-se, din nou, calea şi gustul pentru omilia patristică, predica clasică a Bisericii. În cărţile de slujbă găsim adevărata interpretare a Sfintei Scripturi, interpretarea Bisericii înseşi, ceea ce înseamnă înlăturarea, din capul locului, a oricăror posibilităţi de abatere sau rătăcire de la dreapta credinţă.

Reîmprospătarea predicii ortodoxe nu se poate realiza decât printr-o autentică mişcare de reînnoire religioasă, care să cuprindă, printre altele, şi primenirea unei părţi importante a clerului ortodox, încă redevabil unor reflexii pietiste ce vin din comunism, cu largul concurs al laicatului creştin, trăitor al valorilor creştine şi profund cunoscător al chestiunilor teologice ale Ortodoxiei.

Moleșeala Bisericii dinaintea provocărilor veacului

Prof. dr. Adrian Botez

Agenţiile de presă anunţau la 23 mai 2006, ca pe un fapt teribil de amuzant, că turcii musulmani, budiştii chinezi şi locuitorii din Arhipelagul Samoa (Pacific) au făcut greva foamei pentru interzicerea, în lume, a filmului şi cărţii *Codul lui Da Vinci*, a lui Dan Brown – ajuns celebru pentru blasfemierea grosolană a lui Iisus-Dumnezeu – după tipicul celor mai mari şi înverşunaţi duşmani ai creştinismului. În *Coran*, Iisus este *onorat* (atât!), buddhiştii îl cunosc pe Iisus din auzite (se zice... – onorabilul Sundar Singh, pe la 1906, dezminte, afirmând Revelaţia!), iar despre samoezi am vaga bănuială (şi reminiscenţă istorico-geografico-etnografică) precum că ar fi oleacă de canibali (s-ar părea că ei interpretează Cina cea de Taină cam *ad litteram...*).

Dacă au ajuns musulmanii, duşmanii de moarte ai creştinismului, până acum vreun secol – şi canibalii din Samoa de Vest şi de Est, adică de la marginea Pacificului – să se întindă pe jos, ca ofrande în faţa morţii prin înfometare, decât să admită blasfemia asupra unui spirit terestru-solar superior – de ei doar bănuit şi nu împărtăşit! – atunci Bisericile Creştine (şi cea Ortodoxă, în speţă) au o gravă problemă: îşi fac intrarea nu în Uniunea Europeană, ci în Amurgul Civilizaţiei – care, chiar dacă nu pomeneşte Constituţia UE – s-a întemeiat pe creştinism.

Nordicii păgâni numesc acest Amurg al Zeilor – *Ragnarökr*, dar totul duhneşte atât de cumplit, în această inerţie a Bisericilor Creştine europene – încât orice denumire sună mult prea eleganto-elegiaco-„interesant“, pentru o atât de imundă iresponsabilitate, prin lipsa totală de reacţie firească. O fi şi asta o strategie „spirituală“?! Poate – dar ea duce la dezastrul spiritului terestru creştin, în lupta lui cu puterile extrem-agresive ale întunericului. Să te numeşti Biserică Creştină, şi să nu pui în discuţia sacerdoţiului şi a laicatului intrarea unui întreg popor (creştinat de întâiul ales al lui Hristos, Sfântul Andrei!) într-o organizaţie suprastatală care-l neagă pe Hristos-Dumnezeu, prin: a – negarea temeliilor creştine ale civilizaţiei europene; b – închinarea la Viţelul de Aur (cf. Max Weber, *Etica protestantă*: „Nu pierdeţi timpul cu rugăciunile, câştigaţi bani!“) şi că pierderea cvasi-totală a suveranităţii naţional-statale şi delegarea cvasi-totală a acestei suveranităţi naţional-statale, a ţărilor intrate în Uniune, către o gaşcă cel puţin dubioasă, cu „vizuina“ la Bruxelles-Strasbourg-Luxemburg – este, după

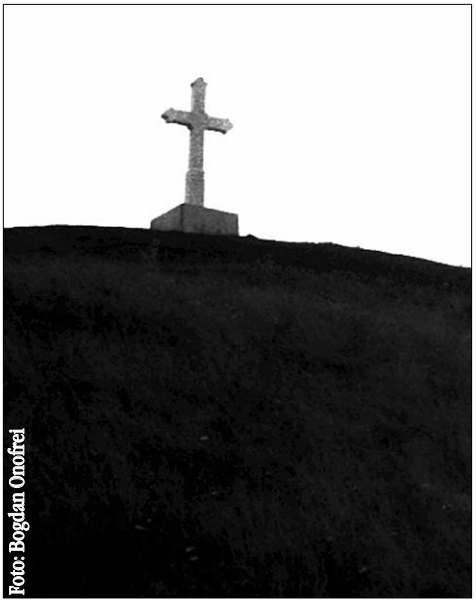

Foto: Bogdan Onofrei

opinia mea, o atitudine *cel puţin ciudată* – ca să mă exprim cât pot de eufemistic.

N-am auzit nici un comunicat, cât de scurt şi de formal, care să reflecte poziţia Patriarhiei Române faţă de atât de importantul şi gravissimul eveniment al intrării României în UE – pe când, spre exemplu, în „cazul Tanacu", de anul trecut, Sinodul s-a grăbit teribil să-l caterisească pe bietul greşitor din prea multă osârdie şi bunăvoinţă uman-creştină, preotul-călugăr Daniel Corogeanu, lăsându-l pradă celor mai infecte insulte ale ziariştilor[1], precum şi lepădându-se vinovat de el, abandonându-l braţului secular al legii umane, înainte de a cerceta dacă acesta e vinovat au ba, sau în ce fel va fi fiind acesta vinovat, dacă este...

Nu mă mai miră nici o paradă a acestor infractori monstruoşi, homosexualii, pe sub nasul Papei de la Vatican, ori pe sub nasul Patriarhiei Române de la Bucureşti. A face, în buricul Bucureştilor, circul-paradă şi a cere, sfidător, „familii homosexuale" – e şi propagandă, dar şi strigător la Cer, nu doar la legea umană. Ce pot învăţa înfiaţii copii, din familiile „homo" decât a-şi urma părinţii întru toate ale lor spurcăciuni?

Sfinţi Părinţi ai BOR, mai lăsaţi soboarele electorale şi ocupaţi-vă, rogu-vă, de adevăratele şi gravele probleme ale românilor creştini. Noi nu îndemnăm, Doamne fereşte!, la violenţă, dar la atitudine fermă şi responsabilă, da!

De ce nu se implică, spre exemplu, BOR, cu mai multă tragere de inimă, în problema ASCOR-ului (Asociaţia Studenţilor Creştini Ortodocşi din România)? La Serbarea de la Putna, care marca de cinci ori centenarul înveşnicirii Sfântului Ştefan, n-au fost prezenţi decât vreo 200 de tineri pelerini. Extrem de sufletişti şi activi, cu duhuri pure, gata de sfântă jertfire, aceşti 200 de tineri – dar, pentru o ţară care se laudă că ar mai avea vreo 20 de milioane de locuitori, nu e cam mic numărul lor? Şi cine răspunde moral, oare, de împuţinarea flăcării celor din ASCOR – care, în 1990, număra câteva mii bune de membri? Bineînţeles, o să replicaţi că Hristos n-a avut nevoie decât de 12 apostoli... şi 200 ar fi, deja, prea mulţi. Da, dar asta acum 2.000 de ani, când credinţa era cu totul alta (ca putere interioară de duh şi vizionară), decât azi... Iar Hristos credem că ar avea multe de spus, într-o discuţie, „téte-a-téte", cu mai marii Bisericii de Duh, care prea des a devenit, în ultimii ani, doar Biserică de Zid, din betoane şi BCA-uri – Biserică pe care El a întemeiat-o atunci şi de-a pururea pe *credinţă*!

Iată cum descrie halul de decădere/delăsare spirituală dinăuntrul BOR ieromonahul Agapit Chiliotul, în revista *Rost*, an II, nr. 20, 2004, p. 44 (art. *Ortodoxia, invadată de umanism*): „De la o zi la alta, ortodoxia se «smereşte» alarmant, convertindu-şi generos rânduielile tradiţionale după duhul înnoitor al vremii. De la tablourile religioase cu pretenţii de icoane, crucifixuri cu leduri, policandre electrificate, microfoane şi difuzoare plasate printre sfinţi cu proporţii de bucătari, până la corala academică combinată cu «contana» ori tânguirile romantic-lacrimogene ale «Oastei Domnului». Semne ale priorităţii omenescului, în luptă cu rânduielile Duhului Sfânt aflăm şi în predicile pufoase de la amvon, cât şi în paginile unor publicaţii «ortodoxe». (...) Ce să înţelegem din această paradă de sofisme duhovniceşti? Că ortodoxia contemporană şi-a pierdut într-atât vlaga, încât nici grai nu mai are? Că pentru a fi citit şi admirat, limbajul trebuie să-ţi fie neapărat «cult» şi elegant? Că smerenia trebuie să-ţi fie graţioasă, iar căinţa politicoasă?(...) Se propovăduiesc «noi sfere de viaţă», o nouă Ortodoxie: ortodoxia fără Hristos, în care adevăratul stăpân va fi omul apostat, eretic, omul umanist-ecumenist al viitorului-prezent".

Trebuie să mărturisesc că, în pelerinajele mele prin Sfântă Bucovina mea de baştină, am întâlnit, în ultimii ani, destui sărmani, dar uriaşi *călugări de rând*, care, cu credinţa lor fierbinte (cel puţin cât „bobul de muştar" hristic) şi cu conştiinţa misiunii lor sfinte, ar putea, oricând, „să-i zică muntelui să se arunce în mare, iară el s-ar arunca"... Dar, în relaţiile B.O.R. cu puterea ceza-

[1] Ca să vă daţi seama în ce hal de năuceală atee a ajuns presa românească, dar şi mentalitatea fistichie a românilor, religioşi şi nereligioşi, în general (după ce au făcut sute de kilometri, din toate colţurile ţării, până la Iaşi, să atingă moaştele Sfintei Paraschiva – şi au dormit afară, în frigul groaznic al acelei zile! – sărmanii şi aiuriţii de români *acceptă „pilele la moaşte"* – lăsându-i, slugarnic, pe politicienii băsescieni, bine dormiţi şi hrăniţi, *în faţă*... – la „atingere"...), în aceşti ultimi ani, vă atrag atenţia asupra începutului de discurs al unei jurnaliste de la *Antena 3*, la ştirile de la orele 18, în ziua de 14 septembrie 2006 – Sărbătoarea Sfintei Paraschiva, Ocrotitoarea Moldovei: *„La ediţia de anul acesta a Sfintei Paraschiva..."* Ce să mai zici?... „No comment"... – cum se zice azi. Sau, mai pe româneşte: Să te cruceşti ca de arătare de diavol!

rică, ei, sărmanii şi amărâţii călugări sihăstriţi, autojertfitori şi atotjertfitori, nu sunt chemaţi să zică nici o vorbă, ori să-şi exprime vreo părere. Sunt (zic asta ierarhii) „prea neînsemnaţi“, să-şi vadă de „trebile“ lor, acolo unde sunt, adică, în munţi. Doar unul Dumnezeu ştie, cu adevărat, cum e cu „însemnarea/însemnătatea“... Şi care şi unde ar trebui să fie „trebile“ celor „mari“ şi care şi unde ale celor „mici“. În definitiv, care este *mare* şi care este *mic*, cu-adevărat, în Împărăţia Domnului Dumnezeului nostru?! şi, bun-înţeles, numai Dumnezeu ştie cum e, cu-adevărat, cu *sfinţenia*. Eu *numai* în Judecata lui Dumnezeu am nădejdea cea mare şi neclintită – pentru această lume, cât şi pentru cealaltă. Şi voi bântui, totdeauna, cu mai mare bucurie duhovnicească bisericuţele schiturilor, sihăstriilor şi mânăstirilor satelor şi munţilor, decât făloşeniile de biserici şi catedrale „moderne“ ale oraşului. Nu e în intenţia mea, Doamne fereşte, să nasc vrajbă între *preoţii de mir* (unii dintre ei, de mare duh al sfinţeniei şi cu mare îngrijorare şi durere în suflet, pentru soarta Ortodoxiei, a ţării şi a oamenilor pământului! – dovadă unele articole curajoase, puţine tare, apărute în câteva reviste... deznădăjduitor de puţine... – articole semnate de preoţi de mir) şi *monahi* – că vrajba e, şi fără mine![2] – ci doar să atrag atenţia, ca biet laic ce sunt, şi, deci, *smerit mădular al Bisericii*, asupra unor slăbiciuni ale slujitorilor lui Hristos – slăbiciuni care, mai ales în aceste condiţii istorice tragice, nu-şi au locul şi timpul, sub nici un motiv!

Sfinţi Părinţi, cad în genunchi în faţa Sfinţiilor Voastre şi vă grăiesc din străfundul sufletului, păcătosul de mine: nu e ceasul adormirii, ci al trezirii şi al veghii celei mai aspre, al rugăciuniiscară, ca în Grădina Ghetsemani – „cu sudori de sânge“, precum zice Sfântul Evanghelist Luca!

[2] A se vedea, iar şi iarăşi, acest atât de grăitor „caz Tanacu“...

A fi sau a nu fi

Odată cineva m-a invitat să văd un film despre avort. Filmul urma să fie arătat într-o şcoală oarecare. Scopul acestui film era acela de a trezi repulsia faţă de avort, cu alte cuvinte de a opri pe cei care ar fi tentaţi vreodată să facă un avort. Eu nu m-am dus la acest film. Pentru că eu nu aş putea privi un astfel de film.

Pr. Savatie Baştovoi

Cu mulţi ani în urmă, stăteam la o bere cu cineva care tocmai îşi dusese iubita să facă un avort. Eram băieţi de liceu şi lucrul acesta făcea parte din viaţa liceenilor. Mărturisirea acestui om nu avea nimic din teribilitatea şi monstruozitatea unei operaţii chirurgicale filmate. Ceea ce îi rămăsese lui în minte era mâna asudată a iubitei sale de 40 de kilograme, pe care el o ducea adormită şi palidă pe străduţa întortocheată din spatele spitalului. Mâna aceea subţire şi neputincioasă semăna pentru el cu o funie legată de gâtul unui animal dus la tăiere. Şi asta n-ar fi fost atât de dureros şi atât de marcant, dacă această mână nu ar fi fost mâna celei pe care el o iubea mai mult decât orice pe lume.

Vremea a trecut şi astăzi nu mai ştiu unde este tânărul acela, iar fata poate că nu-şi mai aminteşte decât arareori de această întâmplare din adolescenţă.

Astăzi în orice oraş te izbeşti de panourile care îţi oferă servicii de obstetrică-ginecologie. În spatele acestor panouri, în hol, sunt întotdeauna câteva femei singure, altele însoţite de partenerul lor, aşteptându-şi rândul la operaţie sau amorţite şi palide, aşteptând să-şi revină după anestezic. Fiecare dintre ele are povestea ei, poveste despre care toată lumea încearcă să uite.

Este curios cum într-o societate în care cultul dragostei şi al tinereţei dezlănţuite se impune cu atâta putere, s-a creat, pe de altă parte, o adevărată fobie în faţa naşterii, care este o urmare firească şi inevitabilă a dragostei. Atunci când o tânără află că a rămas însărcinată ea începe să aibă comportamentul unui om cuprins de cancer. Oameni care sacrifică câte 25-30 de ani din viaţă pentru a bate coridoarele şcolilor, cu toată amărăciunea şi sărăcia pe care o presupune viaţa căminelor studenţeşti, se îngrozesc dintr-odată în faţa gândului de a „sacrifica“ doi ani pentru co-pilul lor care se naşte. Aceasta nu vorbeşte decât despre infantilitatea în care se adânceşte omenitatea de azi, când oameni de 30, 35 de ani umblă cu cursurile xeroxate sub braţ şi tremură de emoţie la gândul dacă vor reuşi sau nu să copieze la examen.

Am spus la început că nu am vrut să văd un film care îmi prezintă un avort pe viu. De multe decenii, Biserica, precum şi unele societăţi filantropice şi medicale încearcă să convingă lumea de faptul că avortul este un omor. Totuşi oamenii sunt prea puţin sensibili la acest lucru. Ei zic că vor să-şi trăiască tinereţea, să-şi trăiască dragostea. Am auzit de nenumărate ori tineri care spun că apariţia unui copil ar duce la încetarea dragostei dintre ei, că grijile le-ar rutina viaţa. Tânărul care îşi dusese iubita la chiuretaj nici nu realizase că tocmai comisese un omor, pentru că nici nu ştia ce înseamnă un avort, dar înţelesese că făcuse un păcat împotriva dragostei, că o umilise şi o sacrificase ca pe un animal de carne pe cea pe care o iubea. El îşi dăduse seama că cea pe care el o atingea cu atâta sfială fusese dusă să fie desfăcută şi însângerată de mâinile unui chirurg impersonal şi rece.

Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că la Judecată oamenii nu vor fi întrebaţi de păcatele pe care le au făcut fiind biruiţi de fire: nici de beţie, nici de curvie, dar vor fi întrebaţi de ce nu au arătat dragoste. Şi prorocii au avut căderi – cum a fost David, care a violat, neputând rezista în faţa frumuseţii Virsaviei –, dar şi le-au asumat. Nu a naşte un copil este păcat, ci a te folosi de o femeie pentru pofta ta. Dar poate că şi această plăcere

devine păcat de moarte abia de atunci de când apare gândul de a opri zămislirea care o urmează. Apostolul Pavel spunea că femeia se mântuieşte prin naşterea de fii, dar astăzi credem că oricine îşi asumă să nască pe cel ce s-a zămislit în urma unei iubiri permise sau nepermise ar putea să se mântuiască de păcatul său. Oamenii avortează şi după aceea vin la biserică să-şi ia canon de ispăşire, neînţelegând că nu este un alt canon mai bun pentru păcatul trupesc decât acela pe care Însuşi Dumnezeu l-a rânduit, adică naşterea de fii, cu tot ce presupune ea.

Izvorul vieţii este Hristos. Nimic din ceea ce este nu s-a făcut fără El. Sfântul Macarie Egipteanul vorbea în omiliile sale despre nemăsurata iubire a lui Dumnezeu faţă de făptura Sa. Anume că Dumnezeu, în puritatea şi atotputernicia Sa plină de lumină, nu se îngreţoşează niciodată de om, că El trimite pe Duhul Său cel Sfânt chiar şi acolo unde doi desfrânaţi săvârşesc păcatul şi se atinge de trupurile lor pentru a da naştere unei noi vieţi. Nimeni nu poate zămisli fără Duhul Sfânt. De ce unii oameni drepţi nu pot avea copii şi de ce păcătoşii zămislesc şi avortează? Nu ştim. Ştim numai că oricine se naşte pe lume se naşte de la Dumnezeu şi pentru Dumnezeu. Oricine s-a opus lui Dumnezeu şi şi-a omorât copiii, pentru a-şi face o viaţă mai lipsită de griji, a ajuns mai devreme sau mai târziu să-şi ruineze viaţa. Acestea sunt familiile care divorţează, în care mor copiii în accidente sau înecaţi, aceştia sunt bătrânii pe care nu-i mai cercetează propriii copii.

Lumea este fiecare om care trăieşte şi ea capătă sens doar în faţa omului care o contemplă şi o împlineşte prin sine însuşi. Privit în adâncime, privit cu dragoste, nu este nici un om care n-ar fi trebuit să se nască. Şi când zic asta mă gândesc în primul rând la mine şi la tine. Şi cine oare a hotărât pentru noi dacă a trebuit să fim sau să nu fim în această lume? Încă de când eram copil mă surprindeam de multe ori că cercetez oameni necunoscuţi, încercând să-i ghicesc cine sunt şi mai ales ce simt ei în inimile lor. Mă gândeam cum ar fi fost dacă ei nu ar fi fost pe lume, ce ar fi putut fi în locul acelei clipe în care eu i-am privit şi m-am gândit la ei? Până acum rămân la convingerea că fiecare om simte ceva profund în inima sa şi ceea ce simte este, pentru el, cel mai important lucru, este ceea ce dă sens vieţii lui.

Oricine iubeşte trebuie să iubească până la capăt şi să-şi asume tot ceea ce îi scoate înainte dragostea.

Ostaşul Domnului*

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu

Cât de mult s-a discutat despre acest smerit preot, care a încercat, pe toate căile, să contribuie la revigorarea sentimentului religios în viaţa credincioşilor ortodocşi din România Mare! Cât de mult i s-au contestat meritele şi câte patimi nu s-au dezlănţuit în jurul activităţii sale misionare, animate de cele mai bune intenţii! Şi ce bine ar fi dacă nu s-ar fi ajuns la dezlănţuirea acelor patimi, încheiate în mod de-a dreptul tragic pentru Părintele Trifa! Ce bine era dacă iubirea şi buna înţelegere predicate de Mântuitorul şi puse în practică, prin viaţa şi lucrarea duhovnicească a Părintelui Iosif Trifa şi a „ostaşilor" săi, n-ar fi fost tulburată de ambiţii şi patimi omeneşti mărunte şi trecătoare! (...) În toamna anului 1907, deşi tatăl său îl îndemna să facă studii juridice, ca şi Avram Iancu, pentru a lupta apoi pentru obţinerea de drepturi pentru moţi, totuşi, tânărul Iosif îşi îndreaptă paşii spre Sibiu şi se înscrie la Institutul Teologic. Aici s-a format sub îndrumarea cunoscuţilor profesori Eusebiu Roşca, Aurel Crăciunescu, Nicolae Bălan, Ioan Lupaş, Dimitrie Comşa, Dimitrie Cunţan, precum şi a celor doi „moţi": Petru Şpan din Lupşa şi Vasile Stan din Sohodol. Obţinând „absolutoriul teologic" în 1910, în acelaşi an a fost numit învăţător în Vidra de Sus (azi Avram Iancu), în aceeaşi zonă, satul marelui erou al Revoluţiei din 1848-1849. Tot acolo s-a căsătorit cu tânăra Iuliana Iancu, nepoată de frate a lui Avram Iancu. La 12 şi 15 iulie 1911 a fost hirotonit diacon şi preot de către mitropolitul Ioan Meţianu, pentru parohia Vidra de Sus. A păstorit acolo timp de zece ani, până în 1921. Dar durerile îl încearcă încă de acum. Dumnezeu i-a dăruit patru copii, dar i-a rămas în viaţa doar unul, Titus. şi, ca o încununare a suferinţelor sale, a urmat moartea soţiei sale, la sfârşitul Primului Război Mondial, când a izbucnit o cunoscută epidemie de „gripă spaniolă".

Parintele Iosif nu s-a descurajat, ci, dimpotrivă, suferinţele l-au întărit şi i-au dat noi puteri în slujirea Bisericii şi a neamului. În toamna anului 1921, fostul său profesor, acum Mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan, l-a chemat la Sibiu şi l-a numit duhovnic la Institutul Teologic. N-a rămas aici decât în anul şcolar 1921-1922, pentru că, în 1922, acelaşi mitropolit l-a numit redactor al gazetei religioase pentru popor „Lumina Satelor", precum şi director al Orfelinatului Arhiepiscopiei din Sibiu. Era cel mai indicat pentru aceste doua misiuni, deoarece el colabora de mult la diferite periodice bisericeşti sau „laice" din Ardeal; iar ca preot văduv, cu un copil orfan, înţelegea mai bine ca oricine suferinţele copiilor care trăiau în Orfelinatul din strada „Dealului" de azi. A redactat ziarul „Lumina Satelor" până în 1935. Concomitent, din 1930, i s-a încredinţat redactarea unui „supliment religios" al acestuia, care a apărut începând cu 1930, sub titlul „Oastea Domnului", ca organ

* Fragmente preluate din Mircea Păcurariu, *Cărturari sibieni de altădată*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002, p. 502-505. Titlul aparţine redacţiei ROST.

de propagandă religioasă al Societății misionare ortodoxe cu același nume.

Părintele Iosif Trifa a fost nu numai un iscusit gazetar – firește, cu articole scrise pentru credincioșii țărani – ci, mai presus de toate, un neobosit și entuziast misionar în cadrul cunoscutei mișcări „Oastea Domnului". Aceasta a pornit la drum în 1923, cu binecuvântarea și sub îndrumarea directă a Mitropolitului Ardealului, Nicolae Bălan, dar adevăratul ei animator și îndrumător de fiecare zi a fost Iosif Trifa. Mișcarea religioasă „Oastea Domnului" avea ca sfântă misiune o „regenerare sufletească a întregului neam românesc", așa cum afirma însuși Mitropolitul Nicolae Bălan în 1930.

O asemenea mișcare misionară era absolut necesară după realizarea unității noastre de stat din 1918. Este lucru știut că întregirea neamului a adus schimbări și în mentalitatea intelectualilor și a credincioșilor țărani de până în 1918. În viața celor mai mulți intelectuali, de pildă, se manifesta un indiferentism religios total, chiar aversiune, față de Biserică, iar viața spirituală a multor credincioși țărani a început să fie tulburată de acțiunile prozelitiste ale unor secte religioase, de regulă îndrumate de „predicatori" care trăiseră mult timp în America, unde fuseseră atrași la alte culte. Unii muncitori erau atrași de ideologia comunistă, propagată prin agenți veniți din Rusia sovietică. Viața religios-morală era perturbată însă și de o serie de vicii: alcoolism, imoralitate, corupție, hoție carierism politic și multe altele. În fața acestor scăderi ale societății românești postbelice – considerate de învățătura creștină ca „păcate" –, Biserica, prin conducătorii și slujitorii ei, n-a lucrat îndeajuns pentru „asanarea" lor, pentru „însănătoșirea" vieții morale, pentru readucerea oamenilor la Hristos, pentru apropierea lor de Biserică. Acest lucru a încercat să-l facă mișcarea de înnoire spirituală care a fost „Oastea Domnului", iar Părintele Iosif Trifa a avut cuvântul hotărâtor. Prin articolele sale simple, scrise pe înțelesul tuturor, în cele două gazete populare pe care le redacta, „Lumina Satelor", apoi „Oastea Domnului", Părintele Trifa a înfierat cu vehemență cele trei mari păcate considerate de el că ar contribui la decăderea vieții religios-morale românești: alcoolismul, înjurăturile și fumatul (tabagismul), cu tot cortegiul de alte păcate ce le însoțesc. Și, într-adevăr, prin munca stăruitoare și entuziastă, Părintele Trifa a readus la Hristos, în decurs de numai câțiva ani, sute de mii de suflete rătăcite, de toate vârstele, din toate categoriile sociale: țărani, muncitori, intelectuali, militari, elevi și studenți. Mulți s-au întors de la diferite secte la Biserica-mamă, alții au abandonat pentru totdeauna păcatele cărora le-au căzut victimă și au devenit oameni ai rugăciunii și ai iubirii de semeni, adevărați „ostași" ai lui Hristos. „Oastea Domnului", îndrumată de Mitropolitul Nicolae, s-a bucurat și de sprijinul statornic al unor intelectuali de prestigiu, ca scriitorii Gala Galaction, Alexandru Lascarov-Moldovanu, Ion Grigorie Oprișan, arhimandritul Iuliu Scriban și mulți alții.

Așa cum spuneam, Părintele Iosif Trifa a scris foarte mult. Pe lângă articolele din ziarele îndrumate de el, a publicat peste 30 de cărți și broșuri – aproape toate în mai multe ediții –, cu tiraje de mii de exemplare din fiecare; câteva au apărut în tipografii particulare din Sibiu, altele în tipografia proprie a „Oastei Domnului". Redăm doar câteva titluri din cărțile sale: *Spre Canaan. Predică la vremea noastră* (Arad, 1920, 80 p.), *Evangheliile duminicilor de peste an și tâlcuirea lor* (1925), *25 de povești puse în slujba Domnului* (1925), *Adânciri în Evanghelia Mântuitorului* (1926), *Din pildele Mântuitorului* (1927, ed. a IV-a, 1936), *Pe urmele Mântuitorului. Însemnări din călătoria la Ierusalim* (1927, ed. a II-a, 1928,

Mormântul părintelui Iosif Trifa

240 p.), *Mai lângă Domnul meu, mai lângă El* (1928, ed. a III-a, 1934), *Sodoma şi Gomora* (1929), *Trăim vremuri biblice* (1929), *Corabia lui Noe* (1930), *Oglinda inimii omului* (1930), *Duhul Sfânt* (3 broşuri, 1932-1936), *Cântaţi Domnului* (1932), *Ce este Oastea Domnului* (ed. a V-a 1934, 240 p.), *Tâlcuirea Evangheliilor* (1934, 128 p.), *Sudalma* (1935), *Treizeci de povestiri* (1936), *Munca şi lenea văzute în lumina Evangheliei* (1936), *Fiul cel pierdut. Pilda din Evanghelie* (1937), *Biblia, Cartea Vieţii* (1938), *600 de istorioare religioase* (6 broşuri, 1930-1938) şi numeroase altele. Unele din ele au fost reeditate după moartea sa, apoi şi după 1990. (...)

Aşadar, Părintele Trifa a avut o contribuţie importantă în acţiunea de revigorare moral-spirituală a neamului nostru după 1918. Lăsa în urma sa o „oaste“ de 300.000 de oameni, care au venit la Hristos, care, la rândul lor, au constituit un frumos exemplu de viaţă morală pentru alţii, care au lucrat la contracararea acţiunilor prozelitiste sectare. Datorită Mitropolitului Nicolae Bălan, Sibiul a devenit o „cetate“ a culturii teologice ortodoxe, iar datorită „Oastei“, o cetate a unei vieţi morale autentic creştine, care, începând cu 1931 şi până la instaurarea regimului comunist, găzduia Congresele anuale ale „Oastei Domnului“ în zilele de Rusalii.

Dar roadele lucrării duhovniceşti desfăşurate de Părintele Trifa au stârnit şi multe invidii, au produs neînţelegeri şi chiar dezbinare. Nu intenţionăm să facem un scurt „istoric“ al acestora. Cert este că Părintele Iosif Trifa a ajuns la neînţelegeri cu Mitropolitul Nicolae Bălan, voind să devină singurul conducător al „Oastei“, fără nici un drept de control din partea autorităţilor superioare bisericeşti. Alte disensiuni s-au produs din cauza unei maşini de tipar, „performantă“ pentru perioada respectivă, botezată de Iosif Trifa „mireasa vântului“, pe care el o revendica exclusiv pentru „Oaste“, pe când Mitropolitul dorea să fie a Arhiepiscopiei şi să lucreze sub directa îndrumare a conducerii Bisericii. Orgolios din fire, preotul Trifa n-a mai dat ascultarea cuvenită ierarhului său, aşa încât, în noiembrie 1935, Consistoriul spiritual al Arhiepiscopiei Sibiului (instanţa de judecată – n.n.) a decis caterisirea lui. Instanţele superioare de judecată ale Bisericii au menţinut hotărârea luată. Supărat, Părintele Iosif a tipărit, în continuare, o nouă gazetă, „Iisus Biruitorul“. Mereu bolnav de plămâni, supus la opt operaţii, internat de mai multe ori în clinici particulare din Sibiu sau în staţiunea montană Davos din Elveţia, Părintele Iosif Trifa şi-a dat sufletul chinuit în mâna lui Dumnezeu, pe care Îl slujise cu atâta devotament, în dimineaţa zilei de 12 februarie 1938. A fost îngropat în cimitirul orăşenesc din Sibiu, pe aleea principală, şi curând, locul său de veşnică odihnă a devenit un adevărat loc de pelerinaj pentru ostaşii Mântuitorului Iisus Hristos, Biruitorul morţii.

După el, „Oastea Domnului“ a fost condusă efectiv de Părintele Gheorghe Secaş din Sibiu, care a preluat şi conducerea celor două gazete; mişcarea a rămas sub îndrumarea directă a Bisericii, cu excepţia câtorva apropiaţi ai lui Iosif Trifa. În 1948, respectiva mişcare religioasă a fost interzisă. O parte din „ostaşii“ care au avut curajul să continue lucrarea duhovnicească a mişcării au fost arestaţi şi condamnaţi la ani grei de detenţie (Traian Dorz, Gheorghe Precupescu, Cornel Rusu, Ioan Capătă şi mulţi alţii).

Abia în 1990, „Oastea“ şi-a reluat activitatea misionară, cu binecuvântarea Sfântului Sinod, care l-a delegat pe Episcopul Calinic de la Argeş şi pe Părintele Profesor Vasile Mihoc cu îndrumarea ei directă. În acelaşi an, Sfântul Sinod a decis să fie anulată sentinţa de caterisire pronunţată în noiembrie 1935.

„Oastea“, condusă odinioară de Iosif Trifa, desfăşoară de atunci încoace o frumoasă lucrare misionară. În Sibiu, ea are un sediu nou, modern, situat pe strada Darwin (care ar trebui să se numească „Iosif Trifa“), o editură în care au apărut peste 70 de titluri de cărţi teologice, publicaţia săptămânală „Iisus Biruitorul“ şi revista pentru tineret „Timotheos“. Adunările generale anuale au loc şi acum la Sibiu, la praznicul Rusaliilor, precum şi în februarie; cu acest prilej, se fac rugăciuni de pomenire pentru odihna sufletului celui ce a fost animatorul neobosit al „Oastei Domnului“, Părintele Iosif Trifa.

Bibliografie:

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, D*icţionarul teologilor români*

Moise Velescu, *Profetul vremilor noastre*, 2 vol., Sibiu, 1998-2000.

Preotul Iosif Trifa

Repere biografice

Preotul Iosif Trifa s-a născut la 3 martie 1888 în comuna Certege, județul (pe atunci) Turda, ca cel de-al patrulea – din cei şase – fiu al familiei Dumitru şi Ana Trifa. Pe linia descendenței paterne, bunicul lui Iosif Trifa a fost unul din centurionii şi oamenii de încredere ai lui Avram Iancu. Între 1895 – 1889 Iosif Trifa urmează şcoala primară în satul natal, apoi cursurile gimnaziale în Brad şi Beiuş. În 1907 se înscrie la Academia Teologică din Sibiu. În 1910, prin „Decret învățătoresc", obține titlul de învățător la *Şcoala Poporală* din comuna Vidra de Sus, protopopiatul Câmpeni (învățământul românesc din Ardeal fiind confesional, preoții, în cele mai multe sate, erau şi învățători). În acelaşi an obține şi „Atestatul de Cualificațiune" pentru misiunea de preot.

În anul şcolar 1910 – 1911 îşi începe activitatea ca învățător în Vidra de Sus. Aici o cunoaşte pe Iuliana Iancu, nepoată dinspre frate a lui Avram Iancu. Se căsătoresc în toamna lui 1912, Iosif Trifa fiind hirotonit preot, în acelaşi an, pe seama parohiei Vidra de Sus.

Începe o intensă colaborare în presa vremii. Publică numeroase articole (cu precădere, materiale de opinie şi atitudine, focalizate pe factualitatea imediată a vieții „moților" între care trăieşte), în diverse cotidiene, periodice, îndreptându-şi atenția spre „durerile" celuilalt, ale aproapelui contemporan. De altfel, principalele articole din această perioadă (în speță, cele de analiză, atitudine, dar şi fapt divers, pamflet etc.) se vor organiza în conturarea rubricii „Din durerile moților". Rubrică longevivă găzduită, de regulă, de „Dacia Traiana" din Sibiu. Dintre publicațiile la care colaborează, acum, amintim: „Telegraful Român", „Revista Teologică", „Foaia Poporului" – Sibiu, „Renaşterea Română" şi „Țara Noastră" – Cluj, „Tribuna" – Arad, „Românul" – Iaşi, „Libertatea" şi „Foaia Interesantă" – Orăştie, „Foaia Diecezană" – Caransebeş, „Solidaritatea", „Conservatorul", „Viața națională", „Epoca" – București.

E şi momentul în care, pentru ajutorarea şi propăşirea (inclusiv socială) a „îndureraților moți", înființează banca populară „Vidreana".

În 1912 i se naşte primul copil, pe care îl va pierde, în anul următor. Aceeaşi soartă o vor avea încă doi copii – din cei patru – ai familiei Trifa. În 1918, în urma epidemiei de gripă spaniolă, moare şi Iuliana, soția, rămânând doar cu Tit, singurul fiu, în vârstă de trei ani.

În 1920 îi apare, la Arad, prima carte de meditații – *Spre Canaan*, în care detectăm atitudinea sa fermă împotriva „bolşevicismului", perceput ca o primejdie uriaşă ce stă să se abată asupra lumii.

Este chemat, în anul următor, de către Ioan Lupaş, celebrul profesor de istorie al Academiei Române, pentru a ocupa un post administrativ la Universitatea din Cluj. Totodată, Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului (fostul său profesor de la Academia Andreiană) îl invită, printr-o scrisoare, la Sibiu, pentru a-i încredința conceperea şi elaborarea unei publicații religioase *poporale*. Alege Sibiul. La jumătatea lui 1921 ajunge în cetatea lui Hermann. Este numit duhovnic al Academiei Teologice.

La 1 ianuarie 1922 apare săptămânalul „Lumina Satelor", avându-l ca „redactor responsabil" pe preotul Iosif Trifa.

Încă de la primul număr, foaia pentru popor îşi preciza politica editorială în termeni categorici şi precişi: „Pornim la drum şi vom rămânea statornic cu mână slobodă şi gură neîngrădită. Mâna slobodă a dezveli ranele oriunde le-am simți, pentru a turna untul de lemn al vindecării şi gura neîngrădită pentru a spune adevărul pe față şi a-i zice răului pe nume, oriunde l-am descoperi." (Preot Iosif Trifa – *Răvaşul politic*, în „Lumina Satelor", nr. 1 / 1922, p. 2)

Tot acum, odată cu apariția foii, Mitropolitul Nicolae Bălan împărtăşeşte arhiereasca-i binecuvântare lucrului de la „Lumina...": „Luându-şi lumină din lumina lui Hristos, Care luminează tutu-

ror, ea va turna în sufletele celor ce o vor citi cu luare aminte învățăturile credinței celei mântuitoare, poveţele dragostei fără de care nici un lucru trainic nu se poate sălăşlui între oameni, şi nădejdea în tot binele pe care, prin munca şi silinţele noastre, suntem datori să-l coborâm în alcătuirile vieții dintre noi.

Sfaturile şi îndrumările acestei gazete se vor potrivi cu trebuinţele zilelor noastre, ca să fie spre întărirea bunelor moravuri, spre povățuire către împlinirea dorinţelor cetăţeneşti, spre buna chivernisire a gospodăriei naționale, spre cumpăt şi cruțare în toate, spre călăuzirea tineretului, spre pacea şi buna înțelegere între toți fiii neamului nostru românesc.

Ea va fi scrisă cu dragoste pentru popor, de luminarea şi binele lui şi cu aceiaşi dragoste aşteaptă să fie primită şi citită." (Mitropolitul Nicolae Bălan – Binecuvântare arhierească, în *„Lumina Satelor"*, nr. 1 / 1922, p. 1)

În 1923 apare Mişcarea spirituală „Oastea Domnului", inițiată de preotul Iosif Trifa în urma unei *Chemări* la o viață nouă în Hristos, publicată în primul număr al „Luminii Satelor" pe anul 1923. Organizația ajunge, în câțiva ani, să atingă cifre impresionante de membri, angajați activ în lupta împotriva *sudalmei şi alcoolismului* (principalele fronturi de luptă ale Mişcării). În

1938, după mărturiile contemporane, organizația are 300.000 de membri, în țară şi dincolo de hotarele ei.

Referitor la alegerea şi chemarea Părintelui Iosif la Sibiu pentru înalta misiune de a fi gazetarul îndrumător al maselor poporale, Mitropolitul Nicolae Bălan avea să declare, într-o şedință a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei de la Alba-Iulia şi Sibiu, ținută la 19 mai 1930: „...Multă vreme am căutat între preoții noştri un om care să mă înțeleagă. Mă felicit şi mulțumesc lui Dumnezeu că am găsit în părintele Iosif Trifa omul de nădejde care mi-a înțeles intențiile şi pe care-l socotesc unul din cei mai vrednici colaboratori ai mei. Îi mulțumesc din acest loc pentru acțiunea lui misionară pe care o dezvoltă la «Lumina Satelor» şi în «Oastea Domnului», cu toată priceperea şi cu toată hărnicia. Mişcarea e bine inițiată şi bine condusă" (text reprodus după *Biserica şi şcoala*, nr. 29 / 13 iulie 1930, p. 3). Iar, într-un Congres al „Oastei Domnului", care a avut loc la Sibiu, în Duminica Rusaliilor lui 1932, acelaşi ÎPS Nicolae al Ardealului nuanța: „Era după Război. Dumnezeu m-a chemat la scaunul Mitropoliei ardelene. M-am rugat să-mi împărtăşească darul Său ca să renasc la o viață nouă pe fiii neamului nostru. Atunci am luat hotărârea de a înființa aici o gazetă care să ducă cuvintele Scripturii şi să le împrăştie pe întreg cuprinsul acestei țări. Sub inspirația lui Dumnezeu, gândul meu s-a oprit la un smerit preot din munții Apuseni care, pe vremuri, când eram profesor, fusese elevul meu la seminar. Am trimis vorbă preotului Iosif din Vidra. A venit. Şi am pornit la lucru şi părintele Iosif, văzând cum creşte opera, creştea şi dânsul sufleteşte. Oastea Domnului e un curent de trezire în albia vieții noastre".

Până în 1938, preotul Iosif Trifa publică aproape 40 titluri de carte de factură religioasă (originale şi prelucrări), tipărite într-un tiraj de peste un milion de exemplare. De asemenea, tipăreşte peste 300.000 de exemplare de calendar – carte (aferente fiecărui an) şi mii de Biblii ortodoxe, rezervate, în special, publicului țintă al *foii*, adică sătenilor. Mulți dintre aceştia învață să citească de pe textele puse la îndemână de publicația şi tipăriturile sibiene. Săptămânalul „Lumina Satelor" şi, din 1930, suplimentul acestuia – „Oastea Domnului" – cunosc tiraje uimitoare, de ordi-

nul zecilor de mii de exemplare, însumând, în preajma lui 1935, 15 milioane de exemplare vândute.

Amploarea „fenomenului Iosif Trifa“ (cum a fost denumit în epocă) stârneşte invidii şi ură din partea multor confraţi de slujire, ale căror intrigi atrag, în cele din urmă, caterisirea (în 1935) preotului Iosif Trifa.

I se interzice publicarea săptămânalelor „Lumina Satelor“ şi „Oastea Domnului“. Preia, în 1935, revista „Ostaşul Domnului“ de la Bucureşti. Scoate, în acelaşi an, o nouă revistă – „Iisus Biruitorul“, suspendată după chiar primul număr. „Iisus Biruitorul“ va reapărea, apoi, cu intermitenţe, până la începutul lui 1937, când va fi suspendată definitiv.

După trei luni apare, la Făgăraş, „Ecoul“. Printr-un „ordin de la Bucureşti“ îşi încetează, la scurt timp, şi această publicaţie, apariţia. Îi urmează gazeta „Alarma“ (Făgăraş), al cărei tiraj este confiscat înainte de apariţie. „Glasul Dreptăţii“ – Sibiu (sfârşitul anului 1937) este ultima publicaţie preluată şi tipărită de gazetarul Iosif Trifa.

La 12 februarie 1938, ca urmare a unei operaţii pe cord (cea de-a opta), preotul Iosif Trifa trece la cele veşnice.

În şedinţa sa din 28 septembrie 1990, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române decide ridicarea caterisirii preotului Iosif Trifa.

„Ţinând seama de propunerile PS Episcop Vicar Serafim – se arată în textul hotărârii – care a propus reabilitarea memoriei sale şi acordarea iertării de pedeapsa caterisirii;

Având în vedere că încă în viaţă fiind, fostul preot Iosif Trifa şi-a cerut iertare atât de la ierarhul său (Mitropolitul Nicolae Bălan), cât şi de la Sfântul Sinod;

Luând în considerare activitatea lui meritorie depusă în slujba Bisericii înainte de pedepsirea sa;

În urma discuţiilor purtate de Sfântul Sinod în plenul său, care a apreciat că abaterile fostului preot Iosif Trifa au fost de natură disciplinară şi nu doctrinară;

La propunerea Comisiei pentru doctrină, viaţa religioasă şi pentru mănăstiri, Sfântul Sinod a hotărât:

Aprobă reabilitarea memoriei preotului Iosif Trifa şi ridicarea pedepsei caterisirii ce i-a fost aplicată de către Consistoriul Eparhial Sibiu în februarie 1935.

Trebuie spus că reabilitarea memoriei părintelui Iosif Trifa şi ridicarea pedepsei caterisirii sale hotărâtă de către Consistoriul Eparhial din Sibiu în 1935 reprezintă un act de dreptate istorică ce se face atât persoanei, cât şi mişcării de renaştere spirituală pe care a generat-o“ (*Vestitorul Ortodoxiei Româneşti*, periodic al Patriarhiei Române, an II, nr. 19-20 / 1990, p. 6)

Referinţe critice

● „La Sibiu, pe lângă Mitropolia noastră ortodoxă lucrează de ani de zile cu multă râvnă un preot. Nu este un cuvânt de laudă dacă voi spune: cel mai harnic preot din ţară. El este redactorul unei foi pentru popor care se împrăştie la săteni, o foaie pentru norodul cel mare al satelor. Are în ea fel de fel de ştiri folositoare. Dar mai ales are o parte pe care nici o altă publicaţie n-o are aşa de minunat şi de bogat tâlcuită: e partea creştinului. Foaia poartă numele «Lumina Satelor». Cine se va abona la ea este în câştig. (...) Dar preotul de la Sibiu mai are o sumedenie de cărţi din care se vede că darul lui Dumnezeu a fost din belşug revărsat peste inima acestui minunat slujitor al Lui. (...) Le recomandăm bucuros pe toate.

Numele preotului e bine să fie pus la inimă ca o pildă rară de ucenic al Mântuitorului. Însemnaţi-l bucuroşi ca pe o descoperire: preotul Iosif Trifa.“[1] *(Nicolae Iorga)*

● „Dincolo, în Ardeal, un preot apostol a chemat şi cheamă sub flamura câtorva îndatoriri de bună voie pe toţi cei care vor să se distingă în viaţa lor creştină mai mult decât media credincioşilor. Mişcarea părintelui Trifa este binevenită şi vrednică de toată stima noastră. (...)

Viaţa noastră bisericească seamănă prea mult cu pâraiele care curg vara, când n-a mai plouat de multă vreme. Ne miră când vedem azi pe albia uscată acest torent ivit, nu ştim de unde. Să fim înţelegători! Sus, în Libanul cel Duhovnicesc, Dumnezeu păstrează tainice izvoare pentru noi păcătoşii.“[2] *(Gala Galaction)*

[1] Nicolae Iorga – preluat din *Iisus Biruitorul*, nr. 4 /1990, p. 5.

[2] Gala Galaction – în *Iisus Biruitorul*, nr. 4/1990, p. 5.

● „Pentru a avea însă un folos adevărat din cetit nu e destul să ai dorința, ci să ştii şi ce să citeşti. Pentru că nu tot ceea ce se pune în tipar în formă de carte sau gazetă este literă de Evanghelie. Şi gazetele şi *cărțile sunt aşa cum le fac cei care le scriu.* Unele sunt bune, altele sunt rele, unele sunt pline de învățătură, altele nu-ți folosesc la nimic, dimpotrivă, te pot îndruma pe cărări primejdioase. (...) Avem azi mai multe gazete poporale bune pe care le cunoaştem cu toții; cea mai veche: «Foaia Poporului», apoi «Lumina Satelor» – Sibiu.“[3] *(Ion Agârbiceanu)*

● „...«Lumina Satelor»? Am cercetat-o întotdeauna cu bucurie şi plăcere. Nu ca cel care vrea să afle; ci doar ca cel cu ochiul critic. Impresia unei munci modeste, stăruitoare şi rodnice, de încreştinare nu s-a dezmințit niciodată.

Acum «Lumina Satelor» a împlinit cinci ani de neîntreruptă apariție. Ce a făcut ea în aceşti cinci ani se poate vedea uşor. Căci harnicul părinte I. Trifa, redactorul foii, a adunat în 12 cărți *toată şcoala sufletească* a «Luminii Satelor». Le-am citit pe toate. Sunt cărți bine şi potrivit tipărite, împodobite cu frumoase chipuri religioase – e adevărat, unele prea de-a dreptul luate din aşa-numitele *Erbaungsbücher* protestante; ele cuprind tâlcuiri din *Vechiul Testament*, istorioare morale, adânciri în *Evanghelii* şi viața Mântuitorului ş.a. Un scris care, în adevăr, poate să rămână; care nu se leagă de viața trecătoare a ziarului, ci e, în cel mai propriu înțeles al cuvântului, o şcoală; şi încă, una căreia e imposibil să-i lipsească succesul şi roadele.

Munca Părintelui Trifa este o pildă.

M-a oprit însă mai ales broşura intitulată *Intrați în Oastea Domnului*. Oastea Domnului Iisus este o asociație absolut nouă la noi; ai cărei membri îşi iau obligația de a trăi creştineşte. Organizația este cu mult prea interesantă, ca idee; căci ea încearcă să soluționeze problema căreia, în Apus – ba chiar şi la franciscanismul nostru – îi răspund *terțiarii*.

Ea ar trebui urmărită mai îndeaproape şi sprijinită. Munca de încreştinare are destule lucruri de învățat de la activitatea părintelui Trifa, de la «Lumina Satelor».“[4] *(Nae Ionescu)*

[3] Ion Agârbiceanu – *Ce să citim*, în *Cuvântul poporului*, nr. 20 / 17 mai 1930, p. 2.

[4] Nae Ionescu – *Cuvântul*, an III, nr. 671, 29 ianuarie 1927, p. 1.

Biserica și cultura mulțimii*

Arhim. Iuliu Scriban

Una din tânguirile cele mai mari în țara noastră, în ziua de azi, este că încă n-am izbutit să dăm poporului nostru știința de carte. Cu toate împrejurările grele, cu toată învățătura scăzută a slujitorilor Bisericii în veacurile trecute, cu toate stingheririle aduse Bisericii în veacul al XIX-lea, când ea a început a nu mai fi socotită aşezământ de viitor pentru ridicarea luminată a păturilor populare, Biserica nu a încetat a fi ce a fost în trecut, ba încă a rămas până în ziua de azi singurul aşezământ care poate da ştiința de carte, până în cele mai îndepărtate colțuri ale țării. (...)

Un asemenea scris sporeşte şi noi avem tot mai multe dovezi că el nu încetează a răzbi, chiar când nu se aude de el, şi că este fruntea scrisului care intră în mâna poporului.

Noi avem în Țara Românească, de zece ani încheiați, un aşezământ care este o puternică dovadă în această privință. Este vorba de aşa numita „Oastea Domnului“ de la Sibiu, care azi este răspândită peste tot cuprinsul țării noastre şi a trecut şi în Serbia. Ea este un aşezământ de mai multă înviorare creştinească, a răzbătut mai mult la sate şi azi a izbutit să aibă peste 70.000 de părtaşi.

Elevul Iosif Trifa

Nu voi vorbi despre alte amănunte ale întocmirii lui, fiindcă nu intră în raza cercetării noastre. Voi spune numai că, fiind aşezământ creştinesc, se împărtăşeşte şi el din trăsătura Bisericii, care este necesitatea cărții. În adevăr, şi „Oastea Domnului“, fiind aşezământ de răspândire a lucrului ei duhovnicesc, are nevoie de carte. Pentru aceasta, şi-a înființat în Sibiu tipografie, în care numai maşinile costă peste 2.000.000 lei. Apoi, din aceste maşini au ieşit până acum zeci de scrieri, în zeci de mii de volume, din care toate la un loc sunt peste 500.000 bucăți. Afară de aceasta, ea mai tipăreşte două foi săptămânale: „Lumina Satelor“ şi „Oastea Domnului“, care ies în peste 10.000 de bucăți.

Cititorii tuturor acestora, în cea mai mare parte, sunt sătenii. „Oastea Domnului“ are oamenii ei, care umblă cu căruciorul din sat în sat şi răspândesc cărți. Sunt vânzători din care unii au împrăştiat prin sate cărți de sute de mii de lei.

Este aceasta o lucrare culturală pentru răspândirea cititului?

Acum să se mai ştie un lucru: aceste scrieri nu sunt vândute, iar apoi rămân neatinse de mâna nepăsătoare către citit a țăranului. Nu, ci părtaşii „Oştii Domnului“ sunt o arătare nouă în țara noastră. Ei sunt țăranii dornici de carte. Sunt prinşi de un dor de citit şi de a se lumina, cum până acum n-am avut pildă în țara noastră. În această privință, putem vorbi, fără a umfla nimic, că, prin „Oastea Domnului“, a intrat în țara noastră un suflet nou, din care răsare o țărănime nouă.

* Din *Biserica şi problemele sociale*, Tip. Cărților Bisericeşti, 1933, pag.149-164.

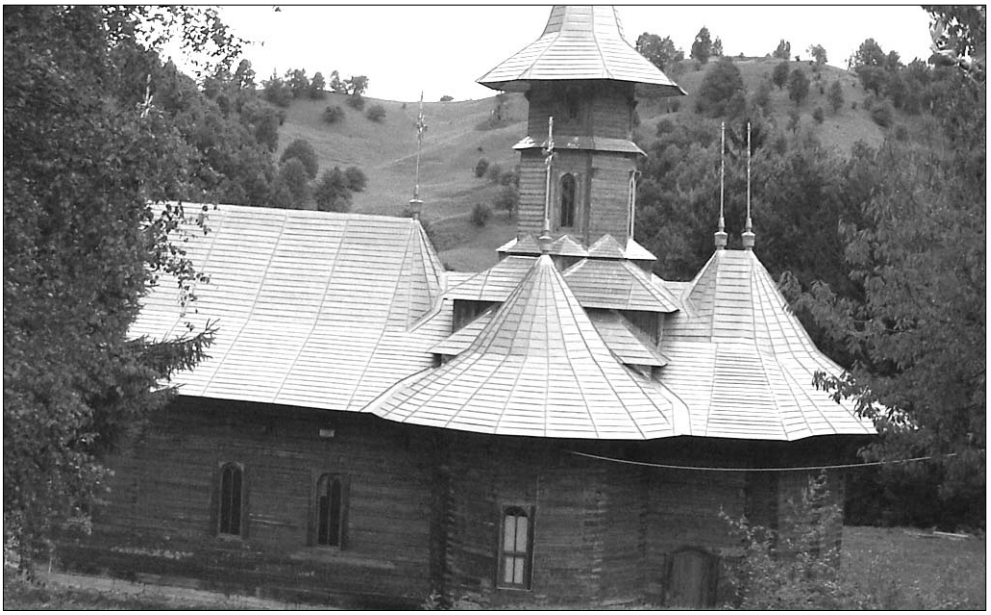

La congresul „Oştii Domnului“ de anul trecut din Sibiu, au venit acolo ca la 2.000 de săteni din toată țara. Unii au venit pe jos de la sute de kilometri, numai din setea de a fi împreună cu frații lor şi a gusta frăția creştinească.

Toți aceştia ştiu azi a cânta cântări creştineşti şi sunt cum nu se poate mai iubitori de carte. Până şi pe femei le vezi cu cartea în mână şi, după dânsele, copilele lor, care cresc în această atmosferă de luminare sufletească.

Se întâmplă cu oamenii aceştia lucru ciudat că ei, care în copilăria lor n-au putut fi dobândiți sufleteşte să aibă poftă de învățătură, sunt prinşi de dorul acesta abia târziu, după ce au ajuns bărbați, iar unii au îmbătrânit.

Înflăcărați de cuprinsul înălțător al scrierilor sfinte, doresc şi caută să învețe a citi măcar acum. Sunt preoți în felurite sate (Vasilescu din Sion, Prahova; Gafton din Rotari, Prahova; Petre Chirică din Iaşi, fost paroh în-tr-un sat din Vaslui), care mărturisesc despre oamenii care s-au apucat să învețe carte numai din dorul de a putea citi Sfânta Scriptură.

Alături de Sfânta Scriptură, ei citesc azi şi toate celelalte scrieri ale „Oştii Domnului“. Pe fiecare săptămână ei au cele două ziare ale „Oştii“ şi se hrănesc sufleteşte cu ele.

Apoi iată că, prin acest aşezământ, noi avem azi o nouă lucrare, plină de izbândă, pentru pătrunderea cititului în popor. Nu a izbutit şcoala, dar izbutesc întocmirile Bisericii sau gusturile sădite de ea. Nu înseamnă şi aceasta că Biserica este până azi organul cel mai însemnat pentru răspândirea ştiinței de carte în popor şi în aceasta ea nu poate fi înlocuită prin nimic?

Şi încă nu este „Oastea Domnului“ singurul organism care lucrează în felul acesta. Dacă e adevărat că ea este o întocmire mai puternică şi cu o răspândire mai largă, sunt însă şi altele, care şi ele lucrează cu oarecare izbândă. (...)

Câte am înşirat noi, în cele de mai înainte, nu sunt singurele organe prin care Biserica îşi îndeplineşte această chemare a ei. Mai de la fiecare episcopie şi mitropolie se urmează cu măsuri, care duc ştiința de carte cât mai adânc în popor. Mai sunt de luat în seamă înjghebările neoficiale, cum este „Oastea Domnului“ şi altele ca ea, care îndeplinesc această chemare fără mijloacele băneşti ale oficialilor şi care izbutesc, cum nici pe departe nu izbutesc câte se trâmbițează şi se lucrează prin măsuri din cancelariile ministerelor.

Deci Biserica prin nimic n-a putut fi înlăturată din starea ei de aşezământ cultural de treapta întâia şi ea este, înainte de toate, organul cel mai vânjos pentru a învăța pe toți oamenii ştiința de carte. Şcoala, cât este ea de şcoală şi de ajutată, nu poate izbândi în aceeaşi măsură, pentru că nu se sprijină pe simțul adânc, zidit de veacuri, din inima sătenilor.

Vedere de pe Centura Politicii

Dictatorul Traian față cu „reacțiunea“

Viorel Patrichi

De ce este Traian Băsescu un dictator furibund? Iată câteva motive: – pentru că a fost târât de cei 322 în fața electoratului şi mai ales pentru că a fost reconfirmat pe funcție; – fiindcă se sfătuieşte cu Gabriel Liiceanu şi coace a treia Republică, iar pe Savonarola şi pe Analistu Neamului nu-i invită la Cotroceni; ei nu sunt intelectuali rasați? Că spunea Savonarola pe sticlă: „Elena Udrea a stat pe canapeaua mea!“ Mă uitam lung la el şi mă întrebam cât de mult mă reprezintă el pă mine, mă! Iar dictatorul iar a zis că unii ziariști nu fac nici cât o ceapă degerată, că trăiesc de pe urma axiomelor lansate de politicieni. Spre pildă, io! Io ştiu că în fiecare ziarist slab zace un politician stupid şi un scriitor ratat. Io însă nu voi fi considerat dictator niciodată...

– nu-şi ține gura atunci când află câte ceva despre afacerile noastre;

– le cere procurorilor şi judecătorilor să-şi facă treaba;

– a transmis către Parlament o scrisoare privind organizarea unui referendum pentru votul uninominal, iar aleşii nu i-au răspuns de trei luni. (De ce s-ar sinchisi demnitarii să ne răspundă nouă, oamenilor obişnuiți, atunci când vrem să ne aflăm dreptatea?) Deocamdată, supuşii Prostănacului oferă tot felul de variante pentru votul uninominal – poate nu se mai face legea! Traiane, cheamă-ne la referendum fiindcă nu se poate altfel!

– nu promulgă legile populiste, fără fundamentare economico-financiară;

– susține că în România este secetă, în timp ce Motocicleanu stă în şubă;

– conform sondajelor, este cel mai urât politician, iar femeile din România - culmea! - tot pe el îl preferă, în loc să urmeze un fost manechin care prezenta chiloți tetra la APACA.

Şi ar mai fi un motiv pentru care Traian Băsescu este un dictator: nu-l acceptă pe cuscrul Viorel Hrebenciuc. Ca un Capulet acrit, Marinelu a spus apăsat că nu l-ar accepta pe „guzganul rozaliu“ ca rudă nici măcar prin alianță. În stilul caracteristic, Hrebe a transmis că el nu se opune acestei relații dintre Elena şi Andrei. „Nici fiul meu nu se opune...“

Numai pentru că a îndrăznit să spere că va moşteni tronul Partidului Comunist, râvnind la mâna Zoiei, Petre Roman a fost trimis pachet cu bursă la Toulouse. Şi ce rău a ajuns!

Capulet și Guzganu Rozaliu

În timp ce Mircea Geoană le promitea pensionarilor că moare pentru ei „cu Guvernul de gât“, Bogdan Olteanu trecea rapid prin Camera Deputaților legea PSD pentru mărirea pensiilor, dar şi legea care abilitează Executivul să conducă patria prin ordonanțe pe durata verii. Trocul se făcuse şi simularea a fost perfectă. Ce mai contează că în sală erau doar 13 deputați? Aleşii au tras cortina şi au plecat în vacanță. Meritau! Ei ne-au oferit o sesiune turbulentă şi au pus la grea încercare nervii românilor. „Cei 322“ au spart Guvernul Alianței Dreptate şi Adevăr, l-au suspendat pe preşedintele ales şi l-au târât din nou în fața alegătorilor. Înfrângerea de la referendum nu i-a domolit şi au continuat combinațiile în jurul unui guvern

minoritar pentru împărțirea sinecurelor, „pentru ciolan". În campania pentru referendum, Traian Băsescu a afirmat că marele aranjor, „sforarul" acestor mişcări subterane este senatorul PSD Viorel Hrebenciuc, pe care l-a alintat cu metafora „guzganul rozaliu". Într-adevăr, negociatorul lui Mircea Geoană a fost Hrebenciuc. Şi aici s-a dezvoltat o ironie de plajă, ca o parabolă de Shakespeare în politica de pe Dâmbovița: gura târgului dă zvon că băiatul domnului Hrebenciuc ar fi cucerit de mezina preşedintelui.

Trimisul lui Dumnezeu

După eşecul dialogului dintre preşedintele Traian Băsescu şi reprezentanții partidelor politice, majoritatea aleşilor au dezbătut moțiunea „Guvernul Tăriceanu trebuie să plece", depusă de Partidul Democrat. Premierul Tăriceanu l-a acuzat pe preşedinte că este principalul vinovat de criza actuală, iar ministrul Nicolăescu a spus că „Traian Băsescu suferă de mai multe boli psihiatrice". Iar dictatorul l-a dat în judecată pentru insultă, în loc să-i dea două perechi de palme. Concluzia liberalilor a fost că motoarele economiei duduie, iar Guvernul stăpâneşte situația. PSD, PC şi PRM nu au votat moțiunea, chiar dacă nu au dat semne că îl mai susțin pe Călin Popescu-Tăriceanu, ca la votul de re-învestire. Mircea Geoană a spus că PSD aşteaptă raportul Comisiei Europene şi abia atunci se va hotărî ce va face. În concluzie, Executivul rămâne de neclintit. Călin Popescu-Tăriceanu a găsit explicația situației din patrie: „Criza politică este determinată de un personaj care se crede trimisul lui Dumnezeu pe pământ şi care reprezintă începutul dictaturii. Acest personaj a dezechilibrat instituțiile statului şi a transformat instituția prezidențială într-un demolator, nu jucător. Niciodată nu mi-am dorit să fiu parte a unui sistem fragil, una din națiunile unde continuitatea politică depinde de starea de spirit a unui personaj ce se crede trimisul lui Dumnezeu pe pământ, uitând complet de ce am fost votați ca să conducem România. Eu sunt mândru de rezultatele guvernării. Eu nu îl reprezint pe Dumnezeu, ceea ce ar fi o blasfemie, ci încerc să găsesc soluții şi să lucrez în folosul cetățenilor. Am servit țara şi cetățenii cum am putut mai bine".

Punte sau capră?

A venit momentul adevărului şi Corneliu Vadim Tudor rupe trena: „Mircea Geoană nu-şi mai aparține, fiind o marionetă penibilă, care a mințit ce a mințit, a simulat ce a simulat, dar a venit un moment al adevărului când i-a căzut masca şi lumea l-a văzut în patru labe, stând la coadă, în şir indian, împreună cu Băsescu, ca să-l umple de respect pe marele licurici. Geoană a scos PSD de pe orbita firească. E treaba lor, dar să nu ne ia pe noi de fraieri!" Aferim!

Aflăm chiar din gura dumisale că Adrian Năstase va candida iarăşi la preşedinția României. Noi îi dorim sincer să înfrângă din nou. Mai ales că acum poate s-o invoce şi pe mătuşa Tamara, fiindcă moliile de la Curte au prestat elegant pentru cei care le-au băgat acolo... Fireşte că noi vrem, însă fireşte că Prostănacu a sărit ca fript: „Unele organizații fac regii în legătură cu întoarcerea lui Adrian Năstase. Dar dosarele grele ale lui Adrian Năstase nici n-au fost încă scoase". Să juri că tot Marinelu şi-a băgat coada... Şi nu e singurul loc. Aflăm că Bogdan Olteanu a propus ca Adrian Cioroianu să candideze la preşedinție din partea liberalilor. Dacă este adevărat că Adrian Cioroianu a intrat desculț şi cu pantalonii în vine pe teritoriul Statelor Unite, atunci bine i-au făcut yankeii. Ie-te ce zice şeful diplomației române:

„România poate fi o punte între Uniunea Europeană şi NATO, pentru că România nu trebuie să aleagă între cele două", a spus Cioroianu. Cum Dumnezeu să fii punte între două realități din care faci parte? Poate capră...

„Ori țigănie, ori social-democrație!"

Zile toride şi anoste, în care politicienii dau semne de oboseală. Premierul Tăriceanu a plecat la Sinaia unde a declarat că „regretă şi-i pare rău" pentru situația actuală din România şi a repetat că PSD nu va primi nici un post în Guvern. Oricât de „nervoşi" ar fi colegii lui Mircea Geoană. Iar acolo, la PSD, chiar există motive de nervozitate. Marian Vanghelie a cerut excluderea din partid a vicepreşedinților Vasile Dâncu şi Victor Ponta fiindcă ar fi „duplicitari". Cuvânt greu pentru un lider PSD! La 14 iulie, chiar de ziua lui de naştere,

Geoană s-a împăcat cu toate grupările. Până la următorul război care mocneşte.

În toate partidele, şefii îşi ameninţă subalternii cu execuţia politică sumară şi chiar trec la fapte. Uneori din te miri ce.

Lupta pentru putere în Partidu lu Mucles s-a mutat în Ferentari. „Olandezu" Marean van Ghelle a cerut excluderea lui Vasile Dâncu şi a lui Victor Ponta. Supărat că Prostănacu îl foloseşte pe olandezu zburător pe post de berbec ciut, Dâncu i-a avertizat pe şefii dumisale „să aleagă între ţigănie şi social-democraţie". Eu cred că ei au optat demult!

Un alt imbold în această vară năucă l-a cuprins pe Emil Constantinescu: el i-a interzis lui Traian Băsescu să mai intre în Piaţa Universităţii. Iac-aşa!

Poliţia politică

13-15 iunie 1990 – zile nefaste, în care, la adăpostul minerilor, Ion Iliescu şi Petre Roman foloseau serviciile secrete contra adversarilor politici. În umbra lămpaşelor şi a târnăcoapelor, au fost maltrataţi şi chiar ucişi oameni, iar prestigiul României pe arena internaţională s-a prăbuşit. Preşedintele nu a fost suspendat, nici judecat pentru poliţie politică. Vremea a trecut, iar suspiciunile că Securitatea s-a metamorfozat perfect şi că şi-a continuat acţiunile subterane nu au dispărut din imaginaţia publică. Scenariul răpirii ziariştilor din Irak, deşi pleca din grădina senatorului PSD Ion Vasile, s-a insinuat tot ca o diversiune a serviciilor secrete. La comanda lui Traian Băsescu! Dispariţia lui Omar Hayssam şi a lui Muhammad Munaf avea să alimenteze şi mai mult suspiciunile. A urmat ancheta pe marginea biletului pierdut de Florian Coldea, primul adjunct al directorului SRI George Maior. Nimeni nu l-a întrebat pe Mircea Geoană cum a ajuns biletul la el. Pentagonul antiprezidenţial l-a acuzat tot pe preşedinte de poliţie politică, fiindcă ar fi încercat să-i şantajeze pe venerabilii judecători de la Curtea Constituţională, desemnaţi acolo de Ion Iliescu.

Prin urmare, de câte ori apare o situaţie delicată, ne întoarcem la *gentlemenii* suspiciunii. Chiar şi George Maior a recunoscut că aleşii au exercitat o mare presiune asupra SRI, în perioada referendumului.

După ce aleşii din pentagonul antiprezidenţial şi-au tăiat craca, sondajele de opinie îl prezintă pe Marinelu numai cu vânt bun la pupa. A plătit sondajeleee! Chiar toate? Chiar au bocii atâţia bani câţi ar putea să toace băieţii de la „institutele" de foraj? Dar ceilalţi nu au bani? De ce nu umflă şi ei măcar un sondaj-acolo, să se verifice regula?

„Lumea nu mă lasă să muncesc!"

După ce Alianţa DA a ajuns la tribunal pentru partaj, toată România bate spre portocaliu. La fel ca în savană, căldura mare amplifică şi agresivitatea politică. S-au dezbătut moţiuni simple, avansate de Partidul Democrat pentru agricultură şi sănătate. PD i-a arătat cu degetul pe vinovaţi prin chiar denumirea moţiunilor: „Astăzi, criza din sănătate are nume propriu: Eugen Nicolăescu" şi, respectiv, „Ministrul Decebal Traian Remeş, groparul agriculturii româneşti". De 17 ani, numai gropari avem la Agricultură. Emil Boc a cerut revocarea celor doi demnitari. Conform Constituţiei, o moţiune simplă adoptată de majoritatea parlamentară nu-i obligă să-şi dea demisia. Oricum, cei doi miniştri nu aveau de ce se teme fiindcă PSD şi PRM nu au votat moţiunea PD, cu toate că nici aceste partide nu aprobă activitatea Guvernului Tăriceanu. PSD a depus moţiuni proprii contra aceloraşi miniştri şi a tot ameninţat cu moţiunea de cenzură. Spaima de alegeri anticipate oferă însă argumente pentru susţinerea oricărui guvern.

Prin urmare, apa trece, miniştrii rămân! Decebal Traian Remeş ne asigură că nu va creşte preţul la pâine, chiar dacă nu s-ar face nici un gram de grâu. Şi apoi, decât să dăm bani pe irigaţii, mai bine importăm din Ungaria! La rândul său, Eugen Nicolăescu i-a asigurat pe partenerii de la PSD că ar accepta până şi o reformă de tip Brânzan pentru bolnavii din România. Nu putem să nu menţionăm reacţia ministrului Nicolăescu: „Lumea nu mă lasă să muncesc. Eu o să merg în Parlament să le explic rezultatele mele, care, fireşte, nu sunt tocmai la nivelul pe care cu toţii l-am dori, dar măcar am început reforma sistemului, şi-i voi ruga să mă lase să-mi fac treaba, pentru că politica doar zăpăceşte lumea şi ne face să ne pierdem timpul".

Şansa noastră este Chiuară

La fel de dăştept este şi ministrul Tudor Chiuariu, care a trimis la Bruxelles o ţidulă prin care cere să nu mai fie lăudaţi procurorii de la Departamentul Naţional Anticorupţie, iar gânditorii s-au conformat.

Comisia Europeană a dat publicităţii Raportul de monitorizare a eforturilor României în procesul de integrare. Documentul apreciază că Executivul de la Bucureşti a bifat pe hârtie toate programele asumate. În realitate, până la concretizarea măsurilor, mai este cale lungă, consideră Franco Frattini, vicepreşedintele Comisiei Europene. Nu avem capacitatea să combatem corupţia la nivel înalt, sentinţele se lasă prea multă vreme aşteptate. Mai mult, Monica Macovei a afirmat că Executivul de la Bucureşti ar fi intervenit pentru o variantă mai prietenoasă a raportului referitor la Justiţie. Nu ştim sau nu putem să preluăm fondurile alocate pentru dezvoltare, astfel că România, în loc să beneficieze de noul ei statut, trebuie să cotizeze în 2007 către Bruxelles cu peste un miliard de euro. Raportul avertizează că e posibil să pierdem un sfert din banii promişi pentru agricultură şi recomandă monitorizarea severă timp de încă doi ani.

Dincolo de nota optimistă a raportului, pe lângă alte lipsuri, România concretă este bântuită de cea mai cumplită secetă. Preşedintele Băsescu l-a convocat la CSAT pe premierul Tăriceanu pentru a prezenta efectele crizei. În replică, şeful Guvernului a afirmat că nu este nici o criză în ţară, că situaţia se află sub control şi că preşedintele tot nu poate ajuta cu nimic. Care să fie motivul pentru care o realitate clară este percepută atât de diferit?

Franco Frattini

Pentru că Motocicleanu a ajuns mămăia Prostănacului, Partidu lu Mucles a trecut la mită electorală pe faţă, doar s-or mai îndrepta sondajele. Dublăm pensiile, dăm peste şase milioane subvenţii la hectar, dăm şi despăgubiri de secetă pentru oamenii noştri de pe ogoarele patriei. De unde bani? Să caute Tăriceanu.

După ce l-a trimis pe şeful Guvernului să îmbrace şuba şi cizmele de cauciuc pentru a constata efectele secetei din teritoriu, dictatorul a tăcut din nou. El coace însă la Cotroceni „a treia republică", sprijinit de intelectuali aleşi pe sprânceană. Premierul pare însă tot mai relaxat. Mai ales că a avut un ceas de taină cu Viorel Hrebenciuc. O garanţie în plus că PSD e speriat şi că a uitat de moţiunea de cenzură. Ce fel de relaţie să fie oare între PSD şi PNL? Vorbeam altădată despre bordel.

Estimp, România zboară, nu merge! Agenţia Naţională pentru Ocuparea Forţei de Muncă ne asigură că rata şomajului din ţară este de numai 4,1%. Trebuie verificat dacă nu cumva l-au reactivat pe Emil Bobu. Ce vor fi fiind românii plecaţi în tuspatru zările, dacă nu şomeri? Pe ei Motocicleanu se gândeşte să-i pună la taxe, chiar dacă nu face nimic pentru ei.

În căutarea „Schitului de ceară"

Privind cu ochii căscaţi la ce se întîmplă aievea în jurul nostru, ne putem întreba dacă România este o ţară bolnavă. Eu cred că nu şi am găsit cel mai bun argument: o carte. Cu ani în urmă, intenţionam să realizez o colecţie de reportaje despre români eminenţi, indiferent de domeniu. Oameni, care, într-o perioadă sinistră, de prăbuşire generală, realizează totuşi lucruri de excepţie pentru dăinuirea noastră spirituală. Am umblat mult şi am adunat exemplare interesante, dar proiectul meu a rămas încă în sertar.

Cu toate acestea, pentru a mine a fost o bucurie să văd că Iftimie Nesfântu a reuşit să publice la Editura Codex Aureus cartea *Schitul de ceară*. Este opera celui mai surprinzător autor de reportaje din presa contemporană, chiar dacă Savonarola premiază mereu şi mereu alte nume. Nimic din ce

este românesc, deci autentic profund, nu-i este străin lui Iftimie Nesfântu. Nu este doar un nou Calistrat Hogaş, îndrăgostit însă de Apuseni. Avem aici un reporter frenetic, febricitant, în cel mai frumos sens al cuvântului, care a bătut România toată cu piciorul. Nu există nici o temă gravă, pe care autorul cu nume exotic străvechi să n-o abordeze: exploatările de uraniu, orfelinatele, spitalele de nebuni, experienţe şi experimente psiho-sociale la limită. Aşa cum procedează şi în cadrul Dicţionarului Dârţu, autorul caută români de excepţie şi-i pune în legătură cu noi, „ni-i destăinuie".

„M-am gândit de multe ori la ceea ce public ca fiind o lucrare comună şi a celui intervievat – personaj prezent explicit în texte – şi a mea. Şi în ultimă instanţă, este mai puţin importantă prezenţa mea. Important este pe de o parte personajul intervievat, pe de altă parte, cititorul. Eu nu sunt decât un intermediar între cei doi, o Cale... Se întâmplă – mi se întâmplă – să fie şi altfel: eu – cel care scriu – pot fi «mediator» între mine şi ... «mine»! Şi-atunci, ca într-o vrajă, se face mai multă lumină..."

Pentru bărbosul cel colbăit de drumuri, să caute „curpenul" oamenilor şi gândurilor lor nu este doar o strategie de dialog. Titlul cărţii porneşte semnificativ de la nuvela mai puţin cunoscută a lui Vasile Voiculescu. Înainte să intre la Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu Anania pentru un interviu, el citise opera prelatului şi, nu întâmplător, opiniile lui despre literatura lui Voiculescu. Văzând că „boleşniţa" îi ucide prisaca, Profira săvârşeşte blasfemia care salvează creaţia: intră în altar, ia agheazmă în gură şi scuipă apoi în fiecare stup. Blestemul se dezleagă şi albinele revin la viaţă. Iar în fiecare stup, Profira va desluşi un schit miniatural din ceară. „Şi înlăuntrul chivotului, prin uşiţele date în lături, se zărea sprijinită pe un fir de picioruş o ţintişoară luminoasă, pristolul pe care odihnea un potir, mic cât o scânteie, unde strălucea păstrat stropul de împărtăşanie scuipat de ea..."

Nu este România de astăzi aidoma prisăcii bolnave, din care trândăvia şi răutatea trebuie scoase cu orice preţ? Iar jurnalistul o caută, prin sute de reportaje, pe... Profira. Că este vorba despre doctorul Găvănescu, sau despre doctorul Teodorescu, sau despre doctorul Şelaru, sau despre ÎPS Bartolomeu Anania, cititorul află mereu şi mereu că există români care trudesc şi veghează în prisaca bolnavă. Oameni care citesc gândurile altora sau cărţi pe care nu le-au văzut niciodată, care îi „văd" pe răufăcători peste dealuri şi munţi, întregesc o colecţie de personaje fantastice, la limita dintre magie şi realitate banală, uneori deliberat ludică. Într-o asemenea lume, se pot transfera stări şi se transpun dezastre proprii spre viaţa altora. Autorul şi-a împodobit sugestiv reportajele cu fotografii realizate de doctorul Trestian Găvănescu, un mare pasionat, cu siguranţă cel mai reprezentativ artist din domeniu.

Şi prostituatele lor!

Senatorul american Tom Lantoş l-a catalogat pe fostul cancelar german Gerhard Schroeder „prostituată politică" pentru că primeşte de la Vladimir Putin sume mari de bani. Lantoş a precizat că în martie 2006, imediat după retragerea din postul de cancelar, Schroeder a devenit preşedintele societăţii North European Gas Pipeline Company, companie în cadrul căreia 51% din acţiuni sunt deţinute de Gazprom. Lantoş şi-a permis în discursul său critici şi la adresa fostului preşedinte al Franţei Jacques Chirac. „Franţa nu apreciază suficient contribuţia SUA în eliberarea Franţei de către nazişti", consideră Lantoş. El i-a recomandat lui Chirac să meargă în Normandia şi să se uite la rândurile nemărginite, cu cruci albe de marmoră şi cu stelele lui David, puse în memoria soldaţilor americani care şi-au dat viaţa pentru libertatea Franţei. Tom Lantoş s-a născut în Ungaria, în 1928, şi este singurul congressman care a trecut prin lagărele naziste. El şi-a exprimat speranţa că succesorii lui Chirac şi Schroeder – Angela Merkel şi Nicolas Sarkozy – vor avea o atitudine pozitivă în relaţia cu SUA. Frank-Walter Steinmeier, ministrul Afacerilor Externe al Germaniei, a ripostat: „Tom Lantoş îl jigneşte nu numai pe fostul cancelar, dar în mare parte şi poporul german".

Kalman şi agentura Rusiei de la Bucureşti

În sfârşit, comuniştii din Basarabia au pierdut alegerile locale. La Corjova, satul în care s-a născut Voronin, miliţienii lui Smirnov au făcut ce-au vrut: nu le-au dat voie oamenilor să voteze.

Prin urmare, ce fel de preşedinte este Voronin, care nu a putut merge nici la înmormântarea mamei din Corjova, fără aprobare de la Vladimir Putin? Primar al Chişinăului este acum Dorin Chirtoacă, un liberal de numai 29 de ani. Un tânăr format în România.

Parlamentul European, reunit în sesiune la Strasbourg, a votat în unanimitate o moţiune asupra „Violării continue a drepturilor omului în Transnistria şi necesitatea unei mai mari implicări a Uniunii Europene în rezolvarea conflictului îngheţat în această regiune a Republicii Moldova". Proiectul de rezoluţie a Parlamentului European a fost depus la iniţiativa europarlamentarilor Partidului Democrat din România. În sfârşit, o atitudine normală, chiar dacă nu va avea consecinţe imediate asupra barbariei de pe Nistru. Dar să mergem mai departe.

Kalman Mizsei, reprezentantul Uniunii Europene pentru Basarabia, a declarat, pentru presa de la Bucureşti că solicitarea cetăţeniei române de către cetăţenii moldoveni este un motiv de preocupare şi pentru Chişinău, dar şi pentru Bruxelles, care vrea ca România să-şi reformuleze legea cetăţeniei pentru a o face mai restrictivă. Astfel reprezentantul ungur al Uniunii Europene se raliază atacurilor antiromâneşti ale guvernului comunist de la Chişinău al reprezentanţilor Moscovei.

„Chişinăul nu ar vrea să vadă că cetăţenii moldoveni cer în masă cetăţenia română pentru a ajunge în UE. Bruxellesul aşteaptă ca România să-şi reformuleze legea cetăţeniei într-un fel în care să restrângă bazele de acordare a cetăţeniei." Ungurul Mizsei nu ia în considerare sutele de mii de cetăţenii acordate de Bulgaria, Ungaria şi Polonia. „România a avut uneori atitudinea de frate mai mare şi mai bogat faţă de Basarabia şi a privit-o uneori disprețuitor, o atitudine căreia trebuie să-i reziste, pentru a înlătura temerile Chişinăului", a adăugat Miszei. Dragă tovarăşe Kalman Mizsei, cine i-a întrebat pe basarabeni atunci când li s-a luat cetăţenia română? Normal ar fi ca România să ducă reparaţia până la capăt: să acorde automat cetăţenia română tuturor basarabenilor, indiferent de etnie şi fără să stea la coadă. La fel ca agentura Rusiei de la Bucureşti, Mizsei a solicitat ca România să semneze acordul asupra frontierelor şi tratatul de bază.

Dacă tot veni vorba despre „agentura Rusiei de la Bucureşti", au fost eliberaţi cei trei deţinuţi politici de la Tiraspol. Preşedintele Băsescu le-a acordat Steaua României, George Becali le-a oferit câte 50.000 de euro. Toate bune şi frumoase, dar de ce nu a fost invitat şi Ilie Ilaşcu? Veteranul grupului l-a acuzat pe Victor Roncea că ar fi agentul Federaţiei Ruse şi că aşa se explică de ce nu a fost invitat. Lista cu invitaţii ar fi întocmit-o Victor Roncea cu Alexandru Leşco. În replică, Victor Roncea s-a înflăcărat şi mai mult şi a spus că Ilie Ilaşcu a furat banii oferiţi de George Becali şi, mai mult, este „un banal agent al Rusiei". Fraţilor, dincolo de circul care murdăreşte ultima noastră idee frumoasă, hotărâţi-vă care din voi aţi fi agenţi FSB sau GRU!

Revine Războiul Rece!

Pentru cine nu pricepe încă traiectoria Rusiei, care practică monopolul energetic de stat, iată că însuşi preşedintele Putin a explicat la Istanbul, cu ocazia *summitului* Organizaţiei Cooperării Economice a Mării Negre: „Toată lumea ştie că Balcanii şi regiunea Mării Negre au fost o zonă de interes deosebit pentru noi. Rusia, cu posibilităţile sale tot mai mari, revine în această regiune, este un fapt evident". Vladimir Putin a semnat apoi decretul de suspendare a participării Rusiei la Tratatul pentru Forţele Convenţionale în Europa, fiindcă americanii s-au apropiat prea mult de frontierele imperiului.

Decretul vizează „suspendarea aplicării de către Rusia a Tratatului pentru Forţele Convenţionale în Europa şi a acordurilor internaţionale ce decurg din acest tratat", potrivit biroului de presă al Kremlinului. Decretul suspendă participarea Rusiei la Tratatul Forţelor Convenţionale în Europa, care limitează numărul armamentelor grele desfăşurate între Atlantic şi Urali.

Discuţiile Rusiei cu NATO s-au încheiat fără progrese. Un purtător de cuvânt al NATO a declarat în legătură cu suspendarea participării Rusiei la tratat: „Dacă se confirmă, secretarul general regretă extrem de mult această decizie. Aliaţii consideră acest tratat un element foarte important în securitatea Europei".

Cine îşi face bagajul?

Jocul de-a Războiul Rece

De două decenii aproape uitasem de amenințările tăioase cu rachete, meteahnă dragă Moscovei în timpul Războiului Rece. Dar domnul Putin a privit puțin spre vremurile tinereților sale şi i s-a părut interesant să intre, măcar pentru cinci minute, în rolul unui secretar general al PCUS, lider absolut al Uniunii Sovietice.

Paul Nistor

Cum Rusia a căzut binişor în ierarhia mondială de putere, de pe locul doi măcar spre poziția a cincea, țarul postmodern de la Kremlin s-a decis să scoată din magazia cu vechituri o sperietoare comunistă: rachetele. Dacă Rusia a rămas într-o economie greoaie, iar de exportul modelului politic nici nu poate fi vorba, era timpul ca Europa asta năstruşnică (mai ales cea de Est) să-şi reamintească faptul că poate fi zdrobită dintr-o lovitură de măreața Rusie.

În acest context, discuțiile strategice despre scutul antirachetă, plasat de americani în Europa, par a nu mai conteni. La început era doar o problemă a aliaților, cu acceptul Cehiei şi Poloniei, apoi Rusia a pus-o în termeni de amenințare a intereselor ei (globale, nu?). După un timp, s-au trezit că au opinii şi oficialii UE şi, în final, o altă componentă a scutului pare să fie acceptată chiar şi pentru țările balcanice. Iată aşadar mai mulți actori prinşi într-o situație complicată, pe care Rusie preferă să o abordeze primitiv, ca pe vremea când speria Europa cu nesfârşitele ei divizii de tancuri şi cu incandescenta mânie proletară.

Pentru România, această tensiune înseamnă permanentizarea unei constante istorice. Oricum Rusia ne amenințase (mai mult sau mai puțin voalat) datorită bazelor americane. Dacă vom avea şi componente ale scutului antirachetă pe teritoriul nostru, ne asigurăm că înfigem şi o cireaşă, cărnoasă şi roşie, în vârful tortului. Şi nu neapărat din mazochism. Aş spune mai degrabă din principialitate. Românii chiar țin să întărească limes-ul lumii civilizate în fața unei puteri care, prin polițiştii şi soldații transnistreni şi prin comuniştii de la Chişinău, nu a înțeles decât să hărțuiască națiunea română şi după prăbuşirea URSS.

Astăzi, datele concrete arată că America şi Europa se simt vizate de eventuale rachete ce pot veni de la est (Rusia, China) ori sud-est (Iran). Americanii au avut inițiativa scutului antirachetă pentru propria securitate dar, curând, Germania şi Jap de Hoop Schaefer, secretarul general NATO, au cerut şi un sistem de protecție pur european care să protejeze şi părți ale bătrânului continent, neacoperite de inițiativa americană. Astfel, la *summitul* NATO de la Bucureşti, din aprilie 2008, sunt foarte mari şanse să se ia decizia construirii unui scut şi pentru România, Bulgaria, Grecia, Italia şi Turcia.

Diplomația Rusiei se reduce la amenințări

După scenariile Războiului Rece, devenite clasice de acum, Rusia nu e de acord cu nimic şi reacția cea mai previzibilă – amenințarea cu represalii catastrofale – e singura ce pare logică şi civilizată la Kremlin. În plus, în aceeaşi zi în care Putin tuna şi fulgera, era anunțată şi o victorie tehnologică (ca pe vremea Sputnik-ului): Rusia a testat cu succes o rachetă ce poate trece oricând de scutul american. Să arate că tot ce face Vestul e

Academia Militară, Moscova

inutil! Şi dacă nimeni nu garantează concret acest succes tehnologic, măcar să fie o veste cu rol de descurajare psihologică pentru europeni.

Toată dezbaterea nu a căzut bine nici pentru tabăra occidentală. Vest-europenii, circumspecți cu privire la manevrele de politică externă ale lui Bush şi ale neoconservatorilor care îl susțin, au uitat cine le e aliatul şi au tăcut mâlc la vociferările Moscovei, dar au sărit să argumenteze contra americanilor. Mulți au spus că scutul antirachetă nu e bun decât pentru a divide țările din NATO şi a adânci falia transatlantică. Alții, au prins momentul oportun pentru a cere un sistem de protecție european, paralel cu cel american. Peste toate însă, Rusia este din nou menajată şi vest-europenii caută să-i satisfacă toate moftu rile. Dintr-o dată, ei par să înțeleagă mai mult sensibilitățile şi interesele Moscovei şi mai puțin pe ale aliaților din Europa de Est (Polonia, Cehia, România). Aparent, nimic nu pare să se fi schimbat în politica seculară a bătrânului continent...

Isteria lui Putin în fața scutului antirachetă din Europa de Est se aseamănă izbitor de mult cu crizele liderilor sovietici (făcute în direct la conferințe internaționale) care criticau programul preşedintelui Reagan, Inițiativa Apărării Strategice (Războiul Stelelor). La fel ca şi atunci, se vede clar că Rusia e depăşită de Occident în cursa tehnologiilor militare. Singura posibilitate de a reacționa e o lamentație jalnică („se loveşte în interesele Rusiei"), urmată de o amenințare penibilă în secolul XXI („Europa se va transforma din nou într-un butoi cu pulbere"). Răspunsul Moscovei este total previzibil, în mai multe trepte. Pentru început, Vestul a fost anunțat că, deşi îşi proiectează propria securitate, loveşte de fapt, mişeleşte, în interesele Rusiei. Apoi, Europei i se promit represaliile şi că rachetele ruseşti vor fi din nou orientate către spațiul democrațiilor liberale. Țările gazdă ale scutului sunt amenințate individual. În final, ca un argument hilar pentru un tam-tam inutil, NATO e atenționat că oricum nu are scuturi sigure pentru rachetele minune ale supretehnologizatei Rusii. Astfel, europenii (sau măcar est-europenii) mai reacționează puțin, nu cu teamă ci cu repulsie față de Marele Vecin.

Deşi este evident că Rusia ameninţă cu un nou Război Rece doar pentru a-şi masca neputinţa, câteva concluzii clare se pot trage de aici. Mai întâi, se pare că Moscova continuă să mizeze pe confecţionarea unei alterităţi evidente faţă de spaţiul european. Noua identitate a Rusiei în sec XX nu diferă faţă de cea din secolele anterioare şi Kremlinul e decis să facă din colosul-stat un „altceva" în comparaţie cu Occidentul. Rusia ţine mult să fie diferită chiar dacă asta înseamnă ostilizarea celei mai importante alianţe militare (NATO) şi ruperea de visul lui Petru cel Mare (civilizarea, prin apropierea de modele euopene).

Apoi, Moscova e decisă să joace în continuare pe cartea militară. Dacă nu are succese economice notabile, dacă politic şi cultural evoluţia e cam anemică, rachetele, aviaţia şi flota mai pot conserva, pentru un timp, acel nostalgic loc 2 mondial. Ciudat, într-o lume pragmatică, Putin preferă să cadă poziţie după poziţie în ierarhiile care contează cu adevărat, dar să aibă iluzia că se menţine în proximitatea militară a hegemonului american.

Noua izbucnire furioasă arată (pentru a câta oară?) că ruşii nu vor să uzeze de un comportament decent în relaţia cu micii vecini şi, în mod total păgubos, consideră că ameninţarea e un instrument perfect recomandat în diplomaţia secolului XXI. Readucerea în discuţie a sintagmei „butoiul cu pulbere" sugerează reactivarea discursului sovietic de acum 30-40 de ani, discurs care pretindea că europenii se pregătesc de un război perfid, în timp ce Rusia era singura promotoare a păcii. În cadrul acestei strategii, nu este exclus să vedem cum Moscova va finanţa subteran mişcări pacifiste în estul Europei, care să militeze zgomotos pentru dezarmare şi pentru evacuarea bazelor americane. Modelul a fost deja testat în Vest, în anii '80 (e drept, cu mai puţin succes, datorită fermităţii lui Helmut Kohl, Margaret Thatcher şi François Mitterand).

O nouă Cortină de Fier

Aducerea din nou în discuţie a activării rachetelor cu rază medie de acţiune pare a sugera disponibilitatea Kremlinului de a crea o nouă Cortină de Fier, militarizată. Această nouă falie dintre Est şi Vest se va afla între Baltica şi Marea Neagră, la graniţele răsăritene ale Poloniei şi României. Viziunea sumbră promovată de Rusia asupra viitorului Europei pare să facă din linia Baltica-Marea Neagră un fel de graniţă asemănătoare cu cea dintre fostele RFG şi RDG unde, pe vremuri, de o parte stătateau rachetele americane Cruise şi Tomahawk şi de cealaltă rachetele ruseşti SS-20.

Dar, după cum spuneam, de data aceasta nu mai sunt doar doi actori (SUA şi URSS) implicaţi într-o problemă a rachetelor. Toate statele din zonă sunt obligate într-un fel sau altul, să-şi precizeze poziţia. Ucraina a ales să nu irite Rusia şi a refuzat prezenţa pe teritoriul ei a elementelor scutului american dar prin aceasta, vrând-ne-

vrând, s-a postat dincolo de o eventuală linie de apărare europeană. Apoi, cel mai important actor ce s-ar putea implica activ e chiar U.E. Deocamdată, Germania şi Franța încă trăiesc într-o admirație necontenită față de Moscova şi îi iartă orice derapaj politic. Dar, în scurt timp, europenii s-ar putea sătura de amenințările funeste ale vecinilor brutali şi ar putea arăta Moscovei că Europa nu mai e un continent slab, ca pe vremea Războiului Rece. Acum, Uniunea are, de una singură, puterea necesară de a înfrunta Rusia şi de a o cumințI în ieşirile ei nervoase. Contează să existe doar voința politică în a amenda isteriile Moscovei.

În plus, violența Rusiei se constituie şi într-un test permanent pentru mult clamata unitate europeană. Vor abandona Berlinul şi Parisul drăgălăşeniile tradiționale față de Moscova pentru a sprijini, în schimb, pe aliații est-europeni? Un prim semnal în acest sens a fost dat de Angela Merkel, care nu a mai mers pe linia fostului cancelar german Schroeder, aflat în strânsă şi duioasă relație cu Vladimir Putin. Poate că acum e un bun prilej ca Europa Occidentală să îşi amintească că se află în aceeaşi construcție politică cu o parte din Europa de Est. E drept că lipsa de unitate la nivel continental, veleitățile Franței şi Germaniei de a conduce peste capul țărilor mai mici, dar şi războiul antiterorist global, i-au silit pe est-europeni să caute un protector eficient mai degrabă în Statele Unite decât în prețiosul Chirac şi alunecosul Schroeder. Dar testul oferit de furia dezlănțuită a Moscovei poate da ocazia, acum, unui Occident înțelept, să-şi recâştige credibilitatea la Varşovia sau la Bucureşti. Sau din contra, fără afirmarea unei reale unități europene, oricând şi în orice condiții, întreg edificiul să pară o construcție din vorbe goale.

„Sfârşitul istoriei“ s-a sfârşit

Chiar dacă puzderia de interese naționale e greu de armonizat în U.E., ar fi cazul ca Vestul, în sfârşit, să înțeleagă temerile şi vulnerabilitățile Estului (integrat). Aceasta cu atât mai mult cu cât un articol din ultimul număr al prestigioasei „Foreign Affairs“ (iulie/august 2007) anunța „Întoarcerea marilor puteri autoritare“. Nici mai mult nici mai puțin, acest articol considera (parafrazându-l pe Fukuyama) că „sfârşitul istoriei“ s-a sfârşit. Ne întoarcem la un ciclu vechi, în care liberal-democrația nu mai e considerată etern victorioasă pe planeta noastră. Dacă în secolul XX democrațiile au învins, în trei războaie majore (primul mondial, al doilea mondial şi cel rece), imperiile autoritare, fascismul şi comunismul, acum totul se reia. Aparent nu ne găsim la un capăt de drum, în care liberalismul politic să se impună pe toate continentele. Regimurile autoritare, încarnate în mari puteri (Rusia şi China) propun o variantă alternativă de organizare internă şi externă. Înfrățirea capitalismului primitiv cu oligarhia şi conducerile de mână forte ar contura noi tipuri de state dispuse să conteste activ supremația democrației liberale.

În acest context, orice acțiune a diplomaților europene, e un gest de opțiune. Nimeni nu poate cere marilor puteri occidentale să îşi strice deliberat relațiile cu Moscova şi Beijingul, dar se poate solicita un efort de principialitate. În numele idealului global al extinderii liberal-democrației, Vestul trebuie să îşi susțină micii aliați şi zonele care au aderat entuziast la principiile civilizației occidentale. În acelaşi timp, chiar şi eleganții diplomați britanici, francezi sau germani, ar trebui să dea un semnal ferm de neacceptare a grosolăniilor militariste ale regimurilor autoritare. Dacă acel optimism generos al omenirii de la începutul anilor 1990 (cu triumful democrației, sfârşitul ideologiilor şi „sfârşitul istoriei“) s-a încheiat, atunci e timpul să devenim mai vigilenți la agitațiile coloşilor nedemocratizați. Iar jocul de-a rachetele nu trebuie tolerat nici măcar în cuvinte pentru lumea secolului XXI.

Transnistria şi interesele marilor puteri (I)

Chestiunea transnistreană revine în actualitate. Aceasta se datorează faptului că Republica Moldova a devenit actor cheie într-un nou joc geopolitic. Extinderea frontierei geopolitice a UE şi NATO spre est i-a determinat pe ruşi să adopte o nouă strategie care să le asigure satisfacerea intereselor în spaţiul ex-sovietic, strategie constînd în principal în presiuni de ordin economic, militar şi politic asupra mai multor state independendente, printre care se numără R. Moldova.

Octavian Sergentu

Cronogeometria politică ne permite să distingem două tipuri de putere: distanţională şi instituţională. Primul înfăptuieşte controlul spaţiului, este extensiv şi bazat pe acţiune pe termen lung. Pe când, al doilea efectuează controlul timpului, este intensiv, bazat pe acţiune pe termen scurt. De obicei, în spaţiul post-sovietic, tipul instituţional a predominat în viaţa politică. Abia acum, prin anumite acţiuni ce ţin de „fenomenul“ transnistrean, de politica externă şi de integrarea europeană, s-a accentuat tipul de putere distanţional. Dar revine fulminant în viaţa noastră social-politică şi tipul instituţional. Ultima mostră a acestuia o constituie noul plan de reglementare a diferendului transnistrean, considerat a fi creaţia lui Voronin şi a comuniştilor moldoveni. Dacă ne măsoară vulnerabilităţile şi slăbiciunile „ţarul“ Putin, sau este o intoxicare rusească servită populaţiei prin intermediul puterii politice de la Chişinău, o vom afla în timp.

Condamnarea adversarilor politici la inactivitate sau lipsă de proiect de către preşedintele Voronin este motivată prin declinul politic pe care îl înregistrează partidul comunist şi continua descreştere a credibiltăţii acestei formaţiuni.

Iurie Roşca, liderul popularilor din R. Moldova, a calificat planul lui Voronin şi încercările lui de a rezolva criza transnistreană, în special cu ajutorul Rusiei, ca pe o revenire a Chişinăului pe orbita politică a Moscovei.

În actualitate, puterea politică nu îşi mai poate exercita rolul pe verticală şi este lipsită de o rețetă fermecată care i-ar scoate din criza politică. Aşa au apărut ruşii, generalul Iuri Zubacov şi tematica reglementării diferendului transnistrean. Faptul că actuala formaţiune politică a lansat un proiect politic pe cazul transnistrean nu înseamnă că acesta tebuie să fie luat deja ca model.

Proiecte pentru rezolvarea crizei transnistrene au existat cu duiumul în spaţiul public, dar fără efect. Numai planul Kozak a presupus desfiinţarea statului R. Moldova. Liderul comunist acuză opoziţia că nu are o soluţie pentru diferendul transnistrean şi crede că prin noul plan de reglementare transnistreană, elaborat de „apostolii“ partidului său şi experţii străini, a dat o lovitură politică. Absolut fals!

Un proiect politic este asumat dacă are viitor şi însumează nişte obiective precise de satisfacere a necesităţilor populaţiei. Decât proiect gândit prost, mai bine deloc. Au trecut alegerile şi un mesaj adresat opiniei publice că te îngrijeşti de destinele statului, că produci reîntregirea nu mai

are efectul scontat. Astăzi nu mai merge „planificarea“ din timpul regimului sovietic. Pe de altă parte, de ce este nevoie de proiecte, planuri, scenarii noi dacă nu există condiții ca să fie implementate?

Doar să ne dăm în stambă şi să imităm un anume rol?

Terenul minat al ordinii internaționale

Revigorarea unor atitudini ostile între Est şi Vest face jocul politic mai incitant şi mai interesant în privința reaşezării viitoarei ordini internaționale. Putem vorbi despre reinventarea „războiului rece“ în alt mod. Conferința de la München a însemnat o nouă cotitură în relațiile dintre Est şi Vest. La München, Putin a criticat în termeni extrem de duri Statele Unite, pe care le-a considerat „un factor de instabilitate în lume“. „Țarul“ de la Kremlin a afirmat că Washingtonul „a încălcat toate limitele posibile“ şi că foloseşte forța aproape necontrolat, în întreaga lume.

Tensiunea pe continentul european este în creştere şi după ce Rusia a anunțat suspendarea Tratatului CFE, care limitează armamentul convențional pe continent. Moscova propune elaborarea unui nou tratat privind nivelul înarmării în Europa, sau modernizarea actualului Tratat al Forțelor Convenționale în Europa (CFE). Moscova are o poziție contradictorie privind dialogul cu NATO pe această temă. Unii experți deja prevăd un scenariu de război rus prin izbucnirea unui conflict între Statele Unite şi Rusia în următorii 10-15 ani. Limbajul războiului rece reînvie, iar experții militari ruşi încep să țeasă scenarii terifiante despre un eventual conflict cu americanii. În acest moment, războiul diplomatic între Londra şi Moscova se extinde şi asupra Uniunii Europene. Încă n-a fost exprimată o poziție europeană unită. Scandalul politic şi diplomatic dintre Marea Britanie şi Rusia pare să se deruleze pe mai multe planuri. Există unul al acuzelor reciproce, altul al minimalizării efectelor acestei stări de tensiune fără precedent în istoria recentă a dialogului dintre Londra şi Moscova. În plus, potrivit fostului secretar american al Apărării, William Perry, sistemul militar al Rusiei de detectare a lansării de rachete nucleare s-a deteriorat, antrenând riscul unui „război nuclear neprevăzut“.

Occidentul, Rusia, Kosovo și agenda ONU

Diplomația rusă face apel la occidentali „să tragă concluziile bune“ din eşecul înregistrat în dosarul Kosovo şi „să nu limiteze în timp“ noile negocieri care vor fi angajate în cadrul Grupului de contact. Totodată, diplomația rusă a ținut să precizeze că suspendarea discuțiilor în Consiliul de Securitate al ONU asupra Kosovo nu înseamnă retragerea acestui dosar din competența ONU. Diplomația rusă susține că decizia finală asupra statutului provinciei trebuie luată de Consiliul de Securitate pe baza unui acord între sârbi şi etnicii albanezi din Kosovo, adăugând ca numai un verdict al Consiliului poate fi legitim. SUA şi aliații lor europeni au eşuat în garantarea independenței Kosovo în cadrul ONU, ca urmare a amenințărilor Rusiei cu blocarea prin veto a proiectului de rezoluție. SUA şi Uniunea Europeană au bătut în retragere cu privire la viitorul statut al Kosovo şi vor să inițieze noi negocieri între Belgrad şi Prişina. Serbia şi aliatul său rus au respins în mai multe rânduri proiectul de rezoluție discutat la ONU, pe motiv că acesta promovează ideea independenței pentru provincia sârbă cu majoritate albaneză, o perspectivă respinsă ferm de Belgrad. Exemplul Kosovo nu reprezintă o analogie

adecvată pentru Transnistria. Rusia acționează diferit, dar folosește explicit cazul Kosovo ca presiune asupra comunității internaționale.

Nodul... transnistrean

Între Chișinău și Tiraspol, de la 1988 întotdeauna au existat disensiuni, iar diferendul nistrean n-a fost soluționat, nici o dată cu venirea comuniștilor, care s-au arătat din start exponenți ai Moscovei în politica internă și externă. Consilierii președintelui Putin la instaurarea comuniștilor în R. Moldova au fost printre primii care și-au manifestat scepticismul privitor la ascensiunea filo-ruşilor în acest teritoriu. Fiind considerată că duce o politică duplicitară în raport cu Rusia, R. Moldova a fost dezavantajată în raport cu Transnistria, care era considerată, drept aliatul geostrategic tradițional și continuu fidel centrului său politic, Moscova. Chișinăul nu oferea credibilitate în balanță cu Tiraspolul, iar propria creație, deocamdată trebuie să rămână intactă. Moscova a reușit cu succes să creeze conflicte în spațiul exsovietic, pe care le-a înghețat, dar pe oricînd le poate dezgheța. Din acest considerent, președintele rus Vladimir Putin a respins, la 22 iunie a.c., proiectul de acord cu privire la reglementarea conflictului transnitrean, prezentat de Voronin. Chiar dacă din septembrie anul trecut, când Chișinăul a început discuțiile secrete cu Moscova, în afara formatului oficial de negocieri (Republica Moldova, Transnistria, Rusia, OSCE, Ucraina, Uniunea Europeană și Statele Unite), consilierul președintelui Voronin pe probleme interne, Mark Tkaciuk, și ministrul moldovean al Reintegrării, Vasile Șova, au făcut șapte vizite la Moscova. Tot atâtea vizite a avut și generalul Iuri Zubakov, în Chișinău. Prin refuzul lui Putin de a sprijini acest proiect politic se subînțelege că Moscova vrea să testeze capacitatea și volumul de cedare din partea Chișinăului. Cât și până unde?! Strategia Rusiei dintotdeauna a fost totul sau nimic. Când va avea garanții certe că ne supunem cu ochii larg deschiși, ea va acționa!

Însăși faptul că Moscova a adoptat o politică de dublu standard în raport cu celelalte republici post-sovietice, conferă rolul ei de putere regională cu tendințe de superputere. Pe de altă parte, Vladimir Putin afirmă că Rusia nu este dispusă să ocupe un loc în spate când este vorba despre teritorii sensibile din vecinătatea sa.

Statul românesc dintre Prut și Nistru mai este supus unui război holotropic din partea Rusiei, adică informațional, economic, cultural, religios, politic etc. Încă de la proclamarea independenței.

Dacă Moscova va accepta planul „comunist“, ne putem trezi că se vor produce cedări succesive din partea Chișinăului și va avea loc o reorientare vizibilă spre polul estic, care va arăta dacă R. Moldova are șanse să fie un partener serios și o voce independentă pe arena internațională sau dacă este vizată de Rusia pentru a deveni “zonă de debușeu“ și de avanpost a politicii „neoimperiale“ ruseşti.

În perioada când s-a destrămat URSS-ul, guvernul sovietic de la Moscova a elaborat un plan strategic bine determinat pentru republica noastră – crearea a încă doua formațiuni cu orientare statală – Transnistria și Găgăuzia. Dacă pentru cea de-a doua formațiune Chișinăul a reușit să găsească o formulă de coexistență, nu același lucru s-a întâmplat și cu fantoma statală, care are nucleul acțional la Tiraspol. Datorită acestui plan Comratul deja pretinde tratament echitabil.

În trecut, ca urmare a consecințelor conflictului transnistrean, Chișinăul a fost nevoit să abdice de la traseul prooccidental, care i se oferea, prin ex-secretarul de stat american G. Becker, și să-și îndrepte fața spre Moscova, în urma vizitei lui Ruțkoi & K. Mai apoi din formatul de negocieri s-a desprins România, așa că efectuarea acestuia trebuia să-l îndeplinească: Rusia, Ukraina, R. Moldova, Tiraspolul și OSCE. S-a ajuns la formula 5+2 prin includerea SUA și UE.

Securitatea națională și calitatea statului

În politica de stat se pune un accent major pe termenul de securitate națională. Securitatea poate fi definită ca un „raport dinamic între amenințări și capacități“, dar în care potențialul militar nu mai ocupă un loc central. Securitatea națională este bine definită pentru a controla condițiile interne și externe, pentru ca opinia publică a unei anumite comunități să fie favorabilă pentru autonomia țării, pentru bunăstarea ei.

Azi aspectul economic este prioritar celui militar, atunci când identificăm securitatea națională. Amenințările şi vulnerabilitățile unui stat cuantifică capacitatea statului. Există amenințări explicite sau de teritorii (în spațiul post-sovietic ar fi Transnistria, Oseția, Abhazia). Uneori, amenințările pot afecta regimurile unor state sau pot aparea dintr-o direcționare ideologică.

De aceea, fiecare guvern este obligat să elimine vulnerabilitățile şi amenințările care planează asupra sa prin instrumentul politic, economic sau militar. Dar un guvern, prin politica sa internă, poate deveni el însuşi un pericol pentru securitatea națională. Întrucât forța militară nu mai poate face față noilor tipuri de amenințări (debilitatea economică a diverselor societăți, fundamentalismul religios, migrațiile masive, atacurile teroriste, interesele de grup, crima organizată etc.), securitatea trebuie să se bazeze pe reducerea amenințărilor. Un element cheie ce ține de securitatea națională constituie natura politicii externe a statului, prin cele trei stări: aliniere, nealiniere sau neutralitate. Dacă alinierea ca formulă poate fi formală (tratat politic, militar, economic) sau efectivă (dependența față de un anumit actor politic sau consorțiu de actori politici), nealinierea reprezintă starea de politică conjuncturală.

Interesul față de securitatea națională este legat de politica realistă, denumit simplu interes național. Există trei interese fundamentale ale statelor naționale: protejarea populației; menținerea şi lărgirea relațiilor cu alte state; conservarea patrimoniului național.

În afară de aceste componente, un alt obiectiv îl constituie prestigiul, ceea ce presupune modul de coordonare şi aplicare a interesului național la nivel internațional. Interesul național are o influență majoră asupra funcționării politicii externe a statelor.

Igor Smirnov, şeful statului artificial Transnistria

Lupta sau competiția între actorii scenei internaționale este inevitabilă, iar evitarea ocupării exclusive a acesteia de către un stat (ori o coaliție) determină alinierile (aliațele) care se produc. Nu există, astăzi, un „guvern" care să ordoneze relațiile dintre actorii arenei internaşionale, adică statele definite teritorial. În absența acestuia, statele se află într-o continuă luptă, utilizând nu rareori violența, pentru a-şi amplifica propria putere. Abilitatea de a-i face pe alții să întreprindă ceea ce nu vor este asociată, în paradigma puterii, cu posedarea de resurse. Aşa se explică faptul că planificatorii puterii statelor iau în considerare populația, resursele naturale, volumul economiei, forțele militare, stabilitatea politică, coeziunea națională etc. Însumarea acestor resurse nu dă automat cantitatea de putere a unui actor din sfera internațională. Există legături subtile între aceste resurse şi capacitatea statelor de a asigura conversia lor în putere concretă, adică măsurată în potențialul de schimbare a comportamentului altor actori (fie prin utilizarea forței, fie prin amenințarea cu aceasta). Această capacitate de conversie este neapărat necesar să fie sesizată şi cuantificată în operația de predicție pe arena internațională, precum şi-n stabilirea corectă a raporturilor de forțe dintre două sau mai multe state (coaliții).

Actorul scenei internaționale aplică puterea în relațiile cu ceilalți în două feluri: primul este utilizarea puterii în mod direct, pentru a impune schimbarea comportamentului competitorului. Ceea ce înseamnă utilizarea forței militare, în principal, pentru a impune voința proprie asupra inamicului/competitorului, fapt care, în pofida glisajului către aspectul economic al puterii (de la cel predominant militar), continuă să fie utilizat şi astăzi şi, probabil, multă vreme în viitor.

Cea de-a doua modalitate de aplicare a puterii este cea indirectă sau coptivă (a doua față a puterii), care utilizează atracția culturală şi instituțională a unui actor asupra celorlalți, în scopul schimbării comportamentului acestora din urmă. *(va urma)*

Jertfelnicul Ioan Alexandru

„Dumnezeu este atât de puternic, are însă
o singură slăbiciune, anume că nu vrea
să ne constrângă să venim la El, pentru că ne iubeşte".
(Ioan Alexandru)

Pr. Radu Ilaş

S-a născut la 25 decembrie 1941, în localitatea Topa Mică din Cluj, într-o familie de ţărani, copilărind într-o atmosferă de respect pentru datini. A studiat la Cluj Liceul „G. Barițiu", a absolvit Facultatea de Filologie din Bucureşti (1968). A făcut studii postuniversitare în Germania, având o preocupare deosebită pentru filozofie, teologie, filozofie clasică (greacă veche, ebraică, istoria artei). A obținut Doctoratul în Filologie (1973).

A fost poetul creştin preocupat de aflarea leacului identității noastre cultural-spirituale, de elogierea spiritualității, statorniciei, durabilității şi civilizației neamului românesc. A scris cu sufletul şi inima, cărțile sale fascinând cititorul prin extraordinara forță spirituală, prin dragostea de țară şi neam exprimată prin puterea cuvântului înzestrat. Nimeni şi nimic nu a atestat literar, artistic, filosofic şi spiritual, atât de copleşitor, ținuturile *patriei noastre* unde logosul este de nelipsit.

Printre tărâmurile care l-au fascinat pe Ioan Alexandru, un loc aparte l-a avut Maramureşul, cel de o parte şi de alta a Tisei, pe care l-a considerat „matcă a neamului românesc, ocean de har şi frumusețe românească" şi dovada unei „semințiii românești statornice, de la începuturile lumii, prin port şi rânduieli, căreia, prin bătaia bronzului de clopot, îi răsună noblețea multimilenară a strămoşilor noştri".

Poetul creştin a văzut, trăit şi simțit acest teritoriu, în urma vizitelor efectuate în zonă, ca o sursă de românism, de unde „tot pleacă spre gândurile sufletului nostru oameni de seamă, intelectuali maramureşeni cu o vigoare şi încredere în destinul românilor cu totul aparte, care ştiu să prețuiască darul celor bune înainte de toate".

Plecând de la „chemarea lui Dumnezeu prin sunetul clopotelor" şi parcurgând ritualul sărbătorilor, al naşterii şi al morții, legăturile românului cu vietățile naturii, cu pământul, cu ploaia, cu fulgerul, cu focul, evocate din postura unui cunoscător al logosului, pătruns până în măduva oaselor de acest logos intrat în istorie, Ioan Alexandru redă cititorului măreția acelei trăiri lăuntrice care a făcut imposibilă clintirea noastră din Maramureş sau celelalte zone ale țării, din acest spațiul românesc dăruit de Dumnezeu, în care neam născut creştini, deci buni, iubitori, omenoşi.

Acesta a evidențiat în lucrările, cuvântările sale că „poporul nostru s-a format în vălmăşagurile istoriei, având o istorie zbuciumată ce ne-a

întărit şi din care am ieşit teferi. Puține popoare au avut parte de asemenea frământări venite din afară".

Lumina, culoarea, sunetul, mirosul, topite în cuvânt pe fiecare filă scrisă de jertfelnicul Ioan Alexandru ne răscolesc profund şi ne obligă să respectăm tradițiile şi valoarea credințelor creştine amplificată de modul de viață românesc, orientat spre viață, lumină, dragoste, înțelegere şi iertare pentru aproapele nostru, convieţuire cu alte populații, toate acestea izvorâte din credința, invocată de poetul creştin, că „toți suntem creația aceluiaşi Dumnezeu".

Luptător pentru neam, credință şi suflet cu o carismă nemaiîntâlnită, Ioan Alexandru susținea că „nimic nu este posibil fără jertfă şi iubire". Plecând de la acest crez, îl găsim pe *jertfelnic* în Parlamentul României, ca Senator, în tren călător şi patriot spre Basarabia şi românii de dincolo de Tisa sau la cursuri ca profesor „teolog".

Nu a precupeţit nici un efort pentru a-şi aduce contribuția la promovarea spiritualității şi civilizației româneşti, îndeosebi în zonele unde există români care, datorită conjuncturilor istorice nefericite, au rămas în afara în granițelor geografice ale țării noastre dar nu şi în afara granițelor identitare ale patriei mamă.

Pentru Ioan Alexandru dragostea față de poporul român şi evidențele românității pe care le-a perceput în peregrinările sale, care nu au fost puține, fapt demonstrat şi de *Imnele* închinate de aceasta fiecărei părți din România, l-au făcut să afirme şi să susțină cu orice împrejurare, susținut cu dovezi, că „poporul român are o fire a lui conform căreia şi-a creat o spiritualitate şi o civilizație unice între celelalte neamuri. Suntem unul dintre cele mai statornice popoare. Originea noastră cea mai străveche ne găseşte tot aici, n-am venit, n-am descălecat de nicăieri".

Neobosit şi fără de tăgadă acesta a propovăduit necontenit că dragostea de neam şi țară este sfântă şi îngăduită fără margini. (...), iar iubirea de Patrie înseamnă a te angaja la greul păstrării ființei morale spirituale a unei comunități (...)".

A fost înțeles foarte bine în arealul Maramureşean, unde, inclusiv în rândul românilor din actualul teritoriu ucrainean, care au trebuit să suporte diverse forme de asimilare, poetul creştin a aflat spiritualitatea şi etosul național manifestat prin port, tradiții, credință şi limbă. Poate de aceea considera în scrierile sale că Maramureşul este cel mai bun loc pentru „a te reface sufleteşte, să iei puteri din adâncuri, să te încarci de slavă, durere şi bucurie".

Pentru Ioan Alexandru familia şi moştenitorii acesteia, tradițiile şi cultura, neamul şi patria, au fost sfinte, au constituit modelele sale existențiale, care dau consistență ființei naționale. Acesta considera că „numai fiind ancorat în ființa unui neam şi loc, în istoria unei Patrii poți aduce roadă", prin roadă înțelegându-se contribuția fiecăruia la perpetuarea şi promovarea unui civilizații străvechi, care a dat naştere continuu la valori şi modele ce au fost adoptate şi de alte seminții datorită contribuției indubitabile a acestora la evoluția şi îmbogățirea fondului cultural-spiritual universal.

Ioan Alexandru rămâne o pagină deschisă, un subiect inepuizabil, prin prisma activității, a eforturilor realizate de acesta în slujba creştinătății şi spiritualității româneşti, asupra căruia vom mai zăbovi şi cu altă ocazie.

Virtutea nădejdii şi sensul suferinței

Antonio Aroneasa

Învățătura creştină clasifică *nădejdea* în Dumnezeu între virtuțile teologice, alături de credință şi de dragoste. Nădejdea ca virtute prin care noi ne punem întreaga viață sub oblăduirea Dumnezeului Celui viu, având încredere în El şi în toate făgăduințele Sale, este esențială. Nimeni nu poate vieți în această lume fără lucrarea nădejdii în Dumnezeu şi nimeni nu poate aborda problema propriei sale suferințe, dar şi suferința altora în afara nădejdii. Dacă făgăduințele Domnului nu ar fi pline de sens, atunci nici nădejdea noastră în El nu ar mai avea cu ce să fie hrănită. Însă, „de mână" cu credința, şi împlinită în iubire, nădejdea ne duce în Împărăția lui Dumnezeu, în Raiul Celui iubit cu încrederea că El va avea milă de noi şi ne va ierta păcatele săvârşite pe parcursul unei vieți şi că va ține seama de străduințele noastre, câte vor fi fost ele, de căderile şi de ridicările noastre de uneori. Nădejdea este o virtute extrem de importantă pentru mersul nostru prin istorie către Împărăția lui Dumnezeu. Dacă nu ar avea nădejde, probabil că majoritatea oamenilor ar merita să se întrebe pentru ce vieți, având în vedere că pentru aceştia viața nu a fost deloc darnică. Nădejdea, alături de credință şi de dragoste, a fost virtutea care i-a ținut verticali în spiritualitatea şi moralitatea lor pe cei care au înfundat nevinovați temnițele comuniste şi au ispăşit, neînfrânți de cele mai crunte şi diabolice torturi, păcate pe care nu le-au săvârşit. Cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Noi întru toate suntem necăjiți, dar nu striviți; în stări fără ieşire, dar nu deznădăjduiți" (2 Cor. 4, 8) au fost pentru aceştia şi pentru toți cei care şi-au pus nădejdea în Domnul, adevăratul scut de apărare şi în acelaşi timp hrană duhovnicească în fața suferințelor ucigătoare de ființă. Nădejdea în Dumnezeu este o virtute fără margini, dar ea nu trebuie confundată cu încrederea în Dumnezeu afişată de cei care se scuză cu această „virtute" pentru a săvârşi cât mai multe păcate – pentru că Dumnezeu oricum iartă. Creştinul se încrede în Dumnezeu pentru că El este Tatăl, Stăpânul şi Prietenul, care intră cu omul în orice stare s-ar afla acesta, pentru că Dumnezeu îl vrea pe fiecare dintre noi mântuit, iar nu pierdut. Părintele Serafim Popescu de la mănăstirea Sâmbăta că „Dumnezeu nu are pe nimeni de pierdut" – arătându-ne că nădejdea este tocmai virtutea care ne pune în legătură cu Dumnezeul, care ne vrea cu orice preț mântuiți.

Încrederea în om

„Mai bine e să te încrezi în Domnul decât să te încrezi în om" (Ps 117, 8-9). Pe cât de firesc este să ne încredem în Dumnezeu ne întrebăm la fel de firesc, de cele mai multe ori, cât este de normal să ne punem încrederea în oameni? Sau dacă ne punem această nădejde în vreun semen, are ea vreo limită? Dacă Dumnezeu ne iubeşte cu „lipsă de măsură" şi nădejdea în El se cuvine să fie nemărginită, nădejdea în om are margini? Acestea sunt câteva dintre întrebările la care unii meditează cel puțin atunci când sunt încercați în relațiile cu semenii. Fără îndoială că încrederea şi nădejdea puse în oameni înlesnesc cu mult relațiile dintre aceştia. Însă există limite numai pentru simplul fapt că în om trebuie să te încrezi ca în om şi în Dumnezeu ca în Dumnezeu. Dacă El nu şi-a trădat şi nu îşi va trăda niciodată, cu nici un chip, iubirea față de om, datorită păcatului orice om poate trăda, poate să facă nădejdea pusă în el inutilă. Cel mai bun prieten, cea mai apropiată rudă te poate „ajuta" oricând să crezi că nu este bine să nădăjduieşti în om sau cel mult să faci asta cu re-

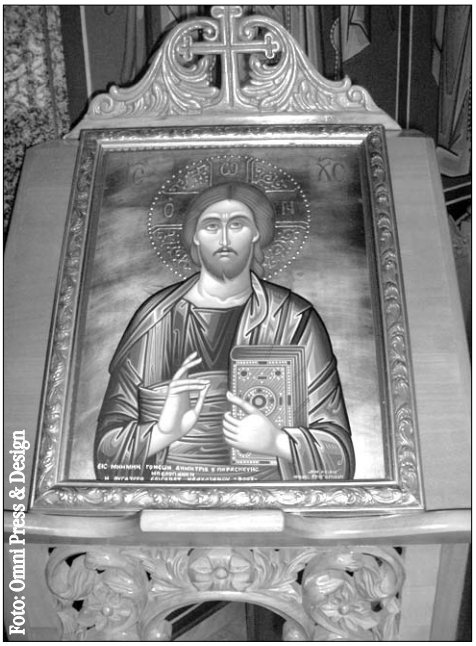
Foto: Omni Press & Design

zerve, provocându-ți suferințe care în timp, sau chiar în veşnicie pot săpa prăpăstii de netrecut. Însă în măsura în care viața ne este apropiată tot mai mult de Dumnezeu înțelegem căderile, trădările altora aşa cum suntem dispuşi oricând să le înțelegem, sau mai mult să le „scuzăm“ pe ale noastre. La fel de adevărat este însă că un creştin care crede cu toată ființa în Dumnezeu, care are nădejde în El şi îl iubeşte nelimitat face tot ceea ce îi stă în putință să nu înşele aşteptările celor din jur, cu atât mai mult ale celor care îi iubesc. Sfinții nu au trădat, Mântuitorul Iisus Hristos nici atât, ba mai mult a fost trădat de cei pe care i-a iubit până la moarte. Acestea sunt idealurile realizabile spre care trebuie să tindem şi pe care să le urmărim cu toată ființa, cu toată sinceritatea fiecare dintre noi. Dacă nu, vom trăda un părinte, un frate, un prieten sau în cele din urmă chiar şi pe El... Şi nu merită. O viață în care iubirea şi încrederea sunt doar vorbe în vânt este stearpă şi lipsită de sens, înecată în suferințe prin care nimicul şi inutilitatea unei vieți trăite astfel devin singura „realitate“ insuportabilă şi care elimină orice sens al existenței.

Suferința umană este o realitate indiscutabilă pentru umanitatea din toate timpurile. Am putea spune că omul se trezeşte în istorie cu su-ferința alături, cu această realitate pe care dintotdeauna o simte, o trăieşte şi dintotdeauna se străduieşte să o elimine. Este cel mai firesc să vrei să elimini suferința pentru a trăi fericit, pentru ca bucuria existenței să nu mai fie tulburată de vreun rău. Omul, sistemele morale şi filosofice, religiile lumii au încercat să dea un răspuns satisfăcător prin care suferința să poată fi înțeleasă. Cât de mult s-a reuşit? Nu putem da un răspuns sigur pentru că ştim că unui om aflat în suferință, oricât de mult ai încerca să îi aduci o consolare nu vei putea, întrucât suferința nu poate fi alinată de consolările verbale. Care om suferind de o boală incurabilă nu s-ar bucura atunci când află că există pentru suferința lui un remediu? Asta este de fapt logica firii umane, stă în natura noastră să vrem să nu mai suferim. Cu toate acestea, problema suferinței nu capătă astfel un răspuns satisfăcător, pentru că însăşi suferința noastră nu este rezolvată niciodată aici, pe pământ.

Dumnezeul care suferă din iubire

Acesta este cel mai deplin motiv de aleasă bucurie, motiv de nădejde într-o viață dincolo de moarte lipsită de suferințe: Dumnezeul care se pogoară cu noi în toate mizeriile vieții umane. În aceasta constă, dacă putem spune aşa, răsturnarea şi uimirea provocate de învățătura creştină în lume. „Nebunia“ acestei învățături vine din aceea că Dumnezeu se face om pentru a izbăvi lumea de păcate, pentru a-i trata, dintr-o maximă apropiere, bolile provocate de păcat. De aceea pentru păgâni crucea este nebunie, după cum spune Sfântul Apostol Pavel, pentru că nici o religie dinainte de Hristos nu a ridicat înțelegerea umană a dumnezeirii mai presus de rațiune. Şi atunci nu poți pricepe cum Dumnezeu Cel de necuprins se face om, cum El suferă bătăi şi batjocuri de la făptura Sa. Şi asta pentru a se face mântuire şi nădejde de mântuire celui pe care până la moarte şi dincolo de ea l-a iubit şi îl iubeşte, adică omului. Dar acesta este adevărul creştin: Dumnezeul nostru în acest fel a tratat suferința umană. În iubirea Sa față de fiii Săi S-a făcut ceea ce nu era, a venit lângă noi, S-a făcut ca noi pentru a cuprinde în iubirea Sa nemărginită suferința noastră. De aceea Sfântul Ioan Evanghelistul afirmă, fără nici o rezervă, că „Dumnezeu este iubire“ întrucât iubirea Sa a fost dovedită. Ea

este asemenea iubirii unui tată care se sacrifică pentru fiul său ca să-l scoată din suferință, merge şi în moarte cu el. Dumnezeu nu a privit de la distanță suferința mizeră a omului, nonsensul unei existențe care se sfârşeşte în moarte, ci a venit şi a suferit cu noi, a murit pentru noi. Fireşte, suferința a adus Învierea cea din morți şi cu aceasta suferința capătă în creştinism noi înțelesuri, iar o viață plină de suferință nu este lipsită de sens. Fără îndoială suferința este efectul păcatului, toate suferințele firii umane îşi au izvorul principal în păcatul adamic. Însă odată cu Hristos suferința este înțeleasă şi ca „metodă de pedagogie" divină, prin care Dumnezeu îl izbăveşte pe om de toate relele sale. Aici intervine şi mai pregnant lucrarea nădejdii în Dumnezeu şi nu în om, care ne arată că Dumnezeu ne duce prin toate suferințele, prin toate greutățile vieții spre mântuire, pentru că El asta vrea cu noi şi face aşa cu noi dacă vrem. Prin suferință omul găseşte calea izbăvitoare către fericirea veşnică. De aceea un creştin poate accepta întotdeauna suferința ca izbăvitoare. Se pare chiar că, în conformitate cu gravitatea păcatelor pe care le săvârşeşte umanitatea suferința devine aproape unicul mod de mântuire. Este extraordinar cuvântul filosofului Soeren Kierkegaard, care spune că: „singură suferința formează pentru eternitate; căci eternitatea este în credință, iar credința în ascultare şi ascultarea este în suferință. Ascultarea nu este în afara suferinței, credința nu este în afara ascultării, eternitatea nu este în afara credinței. În suferință ascultarea este ascultare, în ascultare credința este credință, în credință eternitatea este eternitate". De aceea în chip de neînțeles suferința poate deveni bucurie pentru un creştin, iar moartea care provoacă suferințe inimaginabile şi de nedorit poate deveni izvor de viață. De aceea atitudinea martirilor creştini care au mărturisit cu prețul vieții iubirea față de Hristos a fost una de bucurie în fața morții, de aceea nădejdea i-a făcut să creadă că, dincolo de moarte, îl vor întâlni pe Cel iubit, iar această atitudine a fost de neînțeles pentru cei care priveau din tribune „spectacolul". De aceea pentru creştin suferința şi moartea capătă un sens, pentru că ele au fost cuprinse şi depăşite în plinătatea iubirii lui Dumnezeu. Creştinul care percepe învățătura lui Hristos ca temelie a vieții sale se va bucura în suferință, pentru că ştie, împreună cu Sfântul Apostol Pavel, că ceea ce rămâne sunt „acestea trei: credința, nădejdea şi dragostea; dar cea mai mare din ele este iubirea" (I Corinteni, 13, 13), pentru că „iubirea niciodată nu se trece" (I Corinteni 13, 8).

Pe marginea sinuciderii

„Vreau să pier în bezna şi în putregai,/ Ne-ncercat de slavă, crâncen şi scârbit,/ Şi să nu se ştie că mă dezmierdai/ Şi că-n mine însuți, Tu vei fi trăit..“
Cuvintele psalmului arghezian îmi răsună şi acum în minte, privind spectacolul trist al lumii, în care domneşte nesiguranța, disperarea şi dezamăgirea, în care cu greu reuşeşti să ajungi la echilibrul unei vieți cu adevărat plăcută lui Dumnezeu. Ne întrebăm, poate, de unde vine atâta disperare?

Ramona Suciu

Tot ce e abundență în viciu, cu tot ce înseamnă acesta (droguri, alcool, sex, îmbuibare) provine dintr-un gol imens, care reprezintă desacralizarea lumii, paradisul în destrămare blagian, „moartea lui Dumnezeu“, propovăduită de întreaga filosofie existențialistă, care preamăreşte omul şi atât, nu omul în relația sa cu Dumnezeu. Aici este rana care sângerează încă.

Întrebarea este: până când lăsăm această rană să sângereze fără să facem nimic?

Atât timp cât suntem închişi în propriul ego, atotsuficient şi orgolios, nu vom reuşi nimic, şi trebuie să recunoaştem cauza răului, pentru a-l putea stârpi în mod real.

Suicidul este, dacă se poate spune aşa, apogeul disperării, punctul maxim în care putem ajunge să săvârşim un păcat împotriva“templului Duhului Sfânt“, atentând la darul sacru al vieții. Aşa cum nu ne-am ales momentul naşterii, în mod normal, nu avem dreptul de a dispune de un moment anume al sfârşitului nostru. Dumnezeu cunoaşte ceea ce noi nu putem vedea, El singur ştie ce e mai bine pentru a ajunge la desăvârşire, scopul pe care nu ar trebui să-l pierdem din vedere.

Sub aspect etic, de-a lungul istoriei, suicidul a fost interpretat, fie ca laşitate în fața vieții, fie drept curaj în a depăşi dezonoarea şi umilința.

Totuşi, în ciuda interpretărilor multiple, să nu uităm de instictul de conservare, instinct înscris în ființa omului. La acesta se referă Esop în fabula „Bătrânul şi moartea“, în care apare imaginea bătrânului, care, sleit de puteri, ducea o povară de lemne. La un moment dat, apăsat de greutatea lemnelor, aruncă povara şi cheamă moartea. Când aceasta apăru şi întrebă de ce a fost chemată, bătrânul răspunse: „ca să-mi duci tu povara“. Fabula mărturiseşte o evidență: viața ne este dată spre a fi trăită.

Filosofia suicidului

Suicidul a existat din timpuri imemoriale, de când omul nu şi-a mai putut suporta viața, din

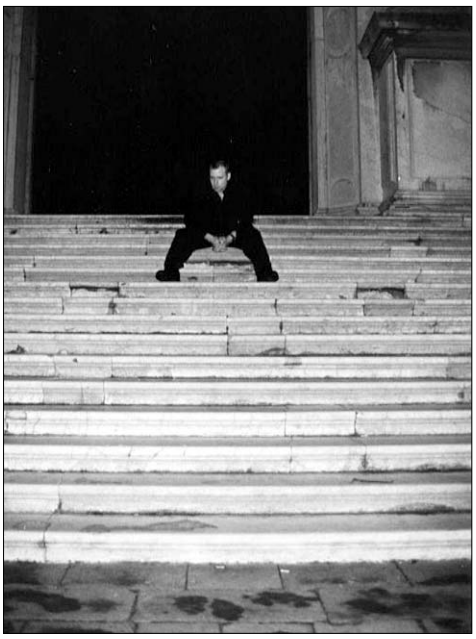

diferite pricini mai mult sau mai puțin întemeiate. Popoarele antice civilizate, precum grecii şi romanii, au avut atitudini contradictorii față de suicid. Era o vreme când l-au condamnat, neadmițând nici înmormântarea legală a sinucigaşului. A urmat apoi o altă mentalitate, potrivit căreia suicidul era socotit act de eroism şi demnitate.

Pe plan filosofic, sinuciderea a fost combătută cu hotărâre de Platon şi Aristotel – care afirma: „A muri pentru a evita sărăcia, sau dragostea sau ceva dureros, nu este dovadă de curaj, ci mai mult de laşitate; este o slăbiciune a spiritului să eviți greutățile. Numai muritorii superficiali, neputând să suporte chinul, îşi ridică viața."

Pe plan opus, stoicii, pornind de la idealul libertății de afirmare a omului ca ființă rațională, spun că atunci când nu-şi poate împlini acest ideal, va fi salvat de curajul sinuciderii. Această problematică a suicidului ca drept ontologic al omului e răspândită şi de filosofia existențialistă. În Mitul lui Sisif, A.Camus spunea: „Nu există decât o singură problemă filosofică cu adevărat importantă: sinuciderea. A hotărî dacă viața merită să nu fie trăită, înseamnă a răspunde la problema fundamentală a filosofiei..." Şi timpurile de acum sunt favorabile unei astfel de mentalități, inducânduni-se la tot pasul idei de genul: „E viața mea, fac ce vreau cu ea!" sau „E corpul meu, dispun de el după bunul plac!"

Într-adevăr, avem libertatea deplină de voință legată de propria viață, dar să nu uităm înțelepciunea Sfântului Apostol Pavel: „Toate ne sunt îngăduite, dar nu toate ne sunt de folos". Cu atât mai mult suicidul ar trebui să ne atragă atenția, ca păcat ireversibil. În acest sens, atitudinea Bisericii este fermă, toți teologii punând fapta la stâlpul infamiei, după cuvintele Sf. Apostol Pavel: „Căci dacă trăim, pentru Domnul trăim, iar dacă murim, pentru Domnul murim. Căci şi Hristos spre aceasta a murit şi a înviat şi a trăit, ca să domnească şi peste cei morți şi peste cei vii". (Romani 14, 7-9).

Luând trup omenesc, Fiul lui Dumnezeu a sfințit pe cruce firea noastră, deopotrivă sufletul şi trupul, deschizându-le perspectiva veşnică a

comuniunii cu Dumnezeu. Aşadar, ne naştem cu trup firesc, dar menirea acestuia este aceea de a-l transforma în trup duhovnicesc. Drept urmare, suicidul este act al revoltei contra lui Dumnezeu ca şi Creator şi Răscumpărător. Socotindu-l ca o „totală lipsă de credinţă". S. Bulgakov socoteşte suicidul ca blasfemie faţă de Dumnezeu, iar pe cel ce-şi ia viaţa ca pe un „descendent spiritual al lui Iuda trădătorul, respingându-l pe Dumnezeu şi fiind respins de Dumnezeu."

Rugăciuni pentru sinucigaşi

Nu putem să nu le acordăm însă acestor oropsiţi ai sorţii posibilitatea unei apărări, şi aceasta vine tocmai din partea medicinei şi a psihologiei. Cercetătorii în domeniu au stabilit că suicidul se datorează unei „depresii majore recurente" şi unor „tulburări de stres posttraumatic", cărora omul le devine victimă. Apar în organism anumite impulsuri de autodistrugere, datorită unor procese chimice şi fiziopatologice. Comportamentul de autodistrugere existent în istoria unei familii a fost pus în evidenţă tot de cercetări ştiinţifice. S-a semnalat la veteranii războiului din Vietnam apariţia unor traume psihice manifestate sub forma unor confuzii între sentimentul respectului faţă de sine şi cel al mâniei şi

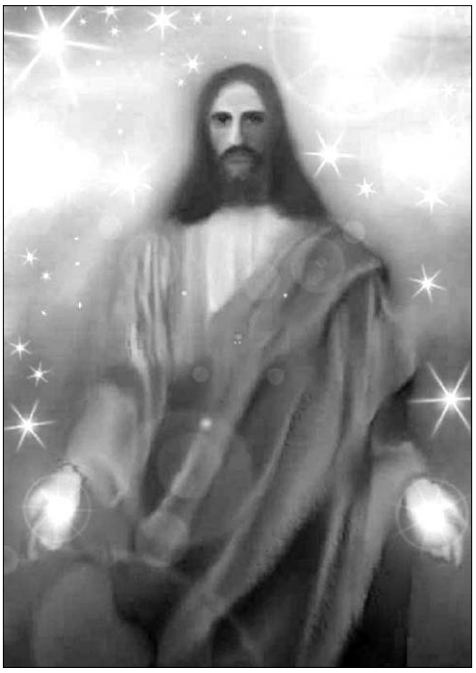

al vinovăţiei, în sensul că, neputându-şi manifesta mânia faţă de duşman, înăbuşind-o în sine, îi devine ţintă prin autodistrugere. Aceasta apare necontrolată, în sensul că „ucide doi oameni": pe sine, fizic, iar pe celălalt, emoţional. Cauzele morale, precum alcoolismul, consumul de droguri, abuzul sexual, creează de asemenea stări impulsive de autodistrugere. Sociologia a demonstrat ca 91% din cazurile de tentative de suicid, provin din mediile haotice. La acestea se adaugă stările depresive produse de pierderea unor persoane dragi în intervale scurte de timp sau eşecuri sentimentale, profesionale, care primesc un aer catastrofal, pentru persoană, prinsă de multe ori în „pasă greşită", ajunsă la surmenaj fizic şi psihic.

Aşadar, suicidul este un act conştient de voinţă liberă, deoarece impulsurile depresive îi lezează libertatea şi responsabilitatea. Iar în această situaţie de dubiu, trebuie să învingă totdeauna iubirea. Având în vedere faptul că Hristos înclină totdeauna spre păcătos, ar fi bine ca, neacceptând păcatul, să-l oferim totuşi pe păcătos milei lui Dumnezeu.

Părintele profesor John Breck arată că „sinuciderea e o tragedie ce ne implică pe fiecare din noi ca mădulare ale unui singur Trup. Şi, într-o oarecare măsură, răspunderea ei cade asupra noastră, a tuturor... Poate a sosit vremea creeării unei slujbe liturgice care ar permite înmormântarea sinucigaşilor... ceva analog cu slujba de pocainţă în cazul recăsătoririi celui divorţat." Astfel, îngrijirea pastorală se va concentra asupra vindecării celor rămaşi fără persoana iubită, evitând orice judecare sau condamnare. Dacă Dumnezeu poate înţelege factorii complecşi care determină sinuciderea, indiferent dacă în aparenţă aceasta este pentru noi „raţională" sau nu, rolul nostru este să lăsăm victima în grija milostivă a lui Dumnezeu... aşa cum intuise, datorită personalităţii sale de excepţie, scriitorul rus F.M. Dostoievski în Fraţii Karamazov: „...vai de sinucigaşi! Cred că nu pot fi suflete mai nenorocite decât ale lor. Zice-se că-i păcat să te rogi pentru odihna lor, dar în adâncul inimii mele cred totuşi că am putea să ne rugăm şi pentru ei. Iubirea nu poate fi prilej de supărare pentru Hristos. Toată viaţa m-am rugat în taină pentru ei, vă mărturisesc cinstit, cuvioşilor, şi acum încă nu uit să-i pomenesc în fiecare zi în rugăciunile mele."

Un popor asimilat: cumanii

Deoarece, în ultimul timp tot mai mulți istorici acceptă un aport turanic la întemeierea Țării Româneşti[1], e interesant de aflat, pe scurt, cine au fost cumanii.

Emilia Corbu

Dacă răsfoieşti un manual de istorie medievală, la un capitol minuscul dedicat migrațiilor poți citi în trei cuvinte cum resturi ale migratorilor s-au pierdut în masa majoritară, prin asimilare. Rămâi cu impresia că aceste popoare erau cumva nişte mase amorfe, fără cultură şi sub standardele epocii lor, motiv pentru care au pierit din istorie. Nimic mai fals. Iar cazul cumanilor este sugestiv în acest sens.

Cumanii (sau Comanii) cum erau numiți în izvoarele latine erau un popor de origine turcă veche[2], ramura occidentală a kimekilor. Diversele variante ale denumirii lor în rusă (polovți), armeană (khartes) şi germană (valwen) s-ar traduce prin „popor galben, palid, luminos". De undeva din stepele Mongoliei ei au înaintat până în zona lacului Aral de unde s-au întins până pe cursul inferior al Dunării. Ocupația lor principală era creşterea oilor, cailor, vacilor şi a cămilelor – pe care le-au aclimatizat până în stepa eurasiatică. Din acest motiv practicau un nomadism ecvestru, care însemna deplasarea pe areale întinse în căutare de noi păşuni. În urmă cu o mie de ani ocupau stepa Eurasiei, iar țara lor, numită Cumania, se întindea până pe lanțul Carpaților, incluzând teritoriul statelor medievale de mai târziu Țara Românească şi Moldova, unde, începând din sec. XII, sunt menționați frecvent. Mihail Siriacul relatează că la sfârşitul sec.XII cumanii erau stabiliți la granița Imperiului Bizantin şi se alăturasă „poporului creştin" de acolo. Centrul lor de greutate era în stepa de la nordul Dunării şi denumirea acesteia de „Stepa Cumanilor" a rămas până târziu în evul mediu[3]. Limba cumană, azi dispărută, era un fel de „limqua franqa" vorbită pe un spațiu imens[4].

Se pare că nu aveau o conducere unitară, ci mai mulți nobili şi regi care, în caz de război, se mobilizau rapid. Încet însă, se infiltrează şi în conflictele statelor din Europa, pentru ca apoi să devină nelipsiți din confruntările ungurilor, bulgarilor, bizantinilor. În lupta de la Lebunion, prezența cumanilor a fost decisiva în distrugerea aproape totală a pecenegilor.

Nomadismul ecvestru, azi aproape dispărut, era răspândit în lumea întreagă, cuprinzând regiuni întregi. Poporul lor era estimat la un milion de oameni, destul de mult pentru acel timp. Vreme de aproape două sute de ani, până la apariția tătarilor, cumanii au fost cei care au controlat zona şi implicit au întârziat formarea unor state medievale româneşti. Dar nimic în lumea stepelor nu era stabil şi, în timp de cumanii îşi consumau forțele în Balcani, puterea lor în stepe scădea. De la răsărit s-a ivit un alt popor, nu foarte mare, dar sălbatic. Spre deosebire de turanici, a căror prezență se manifesta prin controlul militar, dar care colaborau cu populațiile autohtone,

[1] A se vedea şi articolul lui Neagu Djuvara pe net la www.itcnet.ro/history/arhive

[2] Diferiți de turcii selgiucizi care vor forma Imperiul Otoman.

[3] Foarte multe date despre ei se pot găsi la Victor Spinei, *Marile migrații din estul şi sud-estul Europei*, Institutul european, 1999, p. 202-314; Petre, Diaconu, *Les Coumanes au Bas-Danube*, Ed. Academiei RSR, 1971, Victor Spinei, *Generalități privind nomadismul ecvestru în extremitatea vestică a Eurasiei în sec. IX-XIII*, Arheologia Moldovei, XXVII, 2004, p. 97-135;

[4] S-a păstrat un Codex Cumanicus.

mongolii vor produce o adevărată catastrofă demografică, economică şi socială până în centrul Europei.

După ce cumanii au fost învinşi la Kalka, în 1223, mongolii s-au revărsat spre Europa. Gravitatea confruntărilor a fost atât de mare, încât cumanii au cerut sprijin chiar şi duşmanilor lor tradiționali, ruşii, care, lăsând la o parte trecutul însângerat, s-au grăbit să îi ajute. După Kalka, unitatea de acțiune cumană nu a mai existat. Unii s-au refugiat în Crimeea, dar au fost robiți de tătari[5]. Alții s-au repliat la stânga Nistrului, pentru o vreme. Dar revenirea tătarilor în forță, după 1236, i-a silit să plece de acolo, parte spre Caucaz, parte spre Peninsula Balcanică, iar altă parte în Ungaria.

Trecerea în Bulgaria a 10.000 de cumani s-a produs prin forță. Deşi Țaratul Vlaho-Bulgar datora cumanilor, de la care primiseră mereu sprijin, chiar existența sa, bulgarii nu i-au primit. Au trecut prin foc şi sabie totul până în Macedonia, unde s-au stabilit. Ulterior, au fost utilizați ca forță militară de către bizantini.

Cumanii din Ungaria și puterea unui zvon[6]

Ungurii îi numeau pe cumani „kun“ sau „kunor“. 40.000 (fără femei şi copii) de cumani, conduşi de regele Kuthen, au cerut regelui Ungariei, Bela al IV-lea, să îi primească în țara lui. Acesta i-a primit cu bunăvoință, calculând potențialul lor militar. Au fost creştinați în rit catolic şi naşul de botez al lui Kuthen a fost chiar regele maghiar. Convieţuirea lor alături de unguri a fost însă imposibilă. În primul rând datorită faptului că aveau preocupări diferite. Ungurii încep să îi acuze pe cumani că vitele lor le distrug semănăturile şi recoltele, că le răpesc femeile, că autoritățile îi favorizează etc. După mai multe intervenții şi discuții, Dieta maghiară s-a întrunit şi a hotărât ca populația cumană să fie separată pe familii nobiliare care, cu oamenii lor, să fie răspândite în toate provinciile Ungariei. Această decizie a fost respinsă de Cumani, care au refuzat să se despartă şi prin urmare s-au dus cu toții în ținutul nelocuit al Ungariei. Disensiunile au încetat, dar viața lor în pustie nu era prea fericită, de vreme de unii cumani ajunşi în sărăcie se angajează, pe mai nimic, la unguri. Când lucrurile păreau liniştite apar tătarii. Regele şi nobilimea maghiară s-au mobilizat greu. I-au chemat şi pe cumani, care au venit cu toții *„într-o inimă de pe unde se aflau“*. S-a răspândit însă un zvon conform căruia cumanii ar trece de partea tătarilor. Zvonul s-a dovedit ulterior fals, dar consecințele lui au fost catastrofale. În primul rând, regele Kuthen a fost arestat, ungurii s-au răsculat împotriva cumanilor şi cum garda care urma să îl însoțească pe Kuthen la rege a intrat înarmată, garda cumană a ripostat cu săgeți. Deşi ungurii spun că nu au vrut să îl omoare, capul lui Kuthen a fost aruncat pe fereastră mulțimii răsculate. Când cumanii au auzit de asasinarea regelui lor au fost descumpăniți, dar dacă au fost atacați de unguri au ripostat şi, trecând prin foc tot ce le ieşea în cale, au părăsit ungaria, trecând în Bulgaria.

O bătălie de o zi și o stăpânire de 100 de ani

Între timp tătarii înaintau spre inima Ungariei, pe trei căi, într-un stil de luptă neconvențional, plin de capcane şi vicleşuguri. Maghiarimea se baza pe numărul mare. Bătălia de la Mohi, de pe râul Sajo a fost însă o nenorocire pentru toată Ungaria, pentru mai bine de o sută de ani. Chiar şi regele a fugit pe căi ocolite şi a plătit mult să fie găzduit la ducele Austriei (se va răzbuna mai târziu când va reveni cu ajutor cuman). Nimic din tehnica de luptă europeană nu s-a putut aplica în lupta cu tătarii. Întâi, strategia lor de a fi apărați dintr-o parte de un râu s-a dovedit zero. Tătarii au trecut într-o singură noapte râul înnot şi i-au înconjurat. Apoi, ideea lor că există un început şi un sfârşit al luptei nu se aplica. Tătarii nu răspundeau la ripostă, se retrăgeau, dar atacau când nu visai. În al treilea rând, ploaia de săgeți care întuneca cerul şi care venea de pretutindeni, specifică atacului arcaşilor nomazi, care trimiteau

[5] Cumanii robiți au fost utilizați în războaie fiind trimişi să lupte înaintea tătarilor. În consecință comunitățile lor se pare că nu au avut şanse de supraviețuire.

[6] Facem trimitere direct la izvor: Magistrul Rogerius, Cântecul de jale privitor la distrugerea Ungariei de către tătari, *Izvoarele Istoriei Românilor*, vol. V-VI, Bucovina, 1935, colecția Gh. Popa-Lisseanu.

săgeți din goana cailor, era imposibil de neutralizat. Şi altceva ce europenii nu ştiau era că războiul era total. După ce au terminat cu oştirea, tătarii s-au năpustit asupra populației civile, care a fost masacrată în masă. Erau uciși pe drumuri, în biserici, în case, în păduri. Pustiul pe care l-au lăsat tătarii în Ungaria era de nedescris.

Prezența cumanilor ar fi schimbat ceva?

Cert este că unor războinici nomazi doar o cavalerie nomadă le putea răspunde, iar singurii care ştiau să lupte cu tătarii erau cumanii. Încă de la venirea lor în Europa cumanii au dovedit că luptau diferit de ceilalți. Atacurile lor aveau mereu elementul surpriză, fie că atacau noaptea, fie din locuri de unde nu te aşteptai. De asemenea, stăpâneau tehnica învăluirii adversarilor, foloseau locurile înguste, mlaştinile, simulau atacuri în alte zone, pentru ca apoi să atace din altă parte. Ca să nu mai spun că ploaia de săgeți pe care cumanii au abătut-o asupra cruciaților care atacaseră Imperiul Bizantin în 1204, a rămas de neuitat pentru francii care şi-au pierdut atunci pe „vestitul împărat Balduin". Cumanii luptau de pe cai, în goană, ca unii care stăteau tot timpul pe cai, de acolo vorbeau, îşi mânau vitele, se odihneau şi tot caii îi însoțeau în mormânt.

Faptul că erau singurii care aveau şanse împotriva tătarilor o dovedeşte lupta din 1285, când atacul tătar asupra Ungariei a fost respins doar de cumani, rămaşi să lupte alături de regele Ladislau al IV-lea, abandonat de nobilimea maghiară.

Între timp, Ungaria, confruntată cu o criză demografică, i-a reprimit pe cumanii care aici se vor stabili definitiv.

Cumanii și vlahii – o prietenie pe vecie

Aşa cum spuneam, Țările Române făceau parte din Cumania încă din secolul XII. Nu ştim dacă vlahii şi cumanii vor fi încheiat vreo alianță pecetluită după obiceiul cuman pentru a deveni

Basarab I

frați de sânge[7], însă remarcăm că între cele două populații nu sunt semnalate incidente, deşi, ca toți turanicii, cumanii erau instabili în alianțe. Aproape cu toate popoarele vecine cumanii au avut conflicte. Au bătut cnezatele ruseşti în mod sistematic şi constant, pe unguri de câte ori era nevoie, cu bizantinii de câte ori diplomația acestora slăbea. Pe vlahi însă niciodată (este drept că adunate laolaltă cnezatele şi voievodatele româneşti nu ar fi făcut față hoardelor cumane, în timpul lor de glorie), ba dimpotrivă, sunt menționate împreună, în vecinătate sau luptând împotriva unui duşman comun. Când cumanii au atacat Imperiul Bizantin şi au distrus printre altele şi cetatea de la Păcuiul lui Soare, vlahii din Balcani i-au condus prin cărările lăturalnice din munți. Atunci când vlahii şi bulgarii s-au răsculat împotriva stăpânirii bizantine, Petru şi Asan, vlahi, conducătorii răscoalei, s-au refugiat la nordul Dunării de unde au revenit cu ajutor cuman şi au înființat al doilea Țarat Vlaho-Bulgar. Şi de atunci sprijinul cuman acordat tânărului țarat nu a mai încetat. Când ungurii vor să atace Vidinul, trei căpetenii cumane din Oltenia le țin calea. În 1204, când cruciații atacă şi cuceresc Constantinopolul, împărțind provinciile Ioniță Caloian tri-

[7] Chiar şi cu conducătorii latini ai Constantinopolului, cumanii pretindeau să pecetluiască alianțele în felul lor, punând într-un pocal de vin şi apă ce urma să fie băut împreună, picături din sângele fiecăruia. De remarcat că frăția de cruce pecetluită cu sânge, este menționată şi în basmele populare româneşti.

mite „grabnic soli în Cumania după ajutor“[8] şi aceştia răspund rapid cu 10.000 de turcomani aleşi, care vin cu toţii călări şi împreună cu oastea ridicată de Ioniţă, luptând „ca turcii“, îi bat pe cruciaţi.

Vlahii de la nordul Dunării sunt menţionaţi alături de cumani, luptând împotriva ungurilor în Transilvania şi împotriva tătarilor, atunci când aceştia au apărut în Moldova.

În 1224 pe Siret se înfiinţează o Episcopie Catolică a Cumaniei destinată cumanilor creştinaţi şi care se întindea teritorial în sudul Moldovei, nord-estul Munteniei şi sud-estul Transilvaniei[9]. În cadrul acesteia sunt menţionaţi şi schismaticii ,precum şi pseudo-episcopii lor, termeni prin care catolicii îi desemnau pe ortodocşi şi preoţii lor.

Deşi există voci care spun că, după dezastrul de la Kalka, cumanii din Ţara Românească şi Moldova ar fi trecut în Ungaria, avem motiv să credem că cei plecaţi în bejenie erau cumanii din stepele Eurasiei, care au fost aproape de zona atinsă direct de tătari. Astfel că la invazia mongolilor din 1241, Episcopul cumanilor de pe Siret lupta împotriva tătarilor, alături de formaţiunea condusă de Miselav, care grupa populaţia autohtonă. Cumania de pe viitorul teritoriu al Ţării Româneşti, continuă să apară în documente şi în 1247, după trecerea tătarilor.

Diploma Ioaniţilor din 1247 ne lasă să înţelegem că aceştia locuiau în zone separate, ceea ce era firesc. Actul menţionat pomeneşte cnezatele lui Ioan şi Farcaş şi voievodatele lui Litovoi şi Seneslau, toate formaţiuni româneşti (sau ale olahilor, cum spune documentul) precum şi Cumania, aflată undeva prin Muntenia de azi[10]. Poate nu întâmplător toponimul de Bărăgan este turanic, ca şi acela de korgan[11].

Şi un fapt picant: femeile cumane erau frumoase. Pe acest considerent prinţesele cumane se căsătoresc în familiile domnitoare din Bizanţ până în Ungaria şi mai departe în dinastia de Anjou, şi din Balcani până în Rusia. Soţia lui Ioniţa Caloian era cumană. Prin aceste înrudiri, onorate cu daruri bogate de cai şi oi şi vite şi cămile, hanii cumani cu tot cu oştile lor intră în calculele politice europene.

A fost cuman Basarab I?

Domnitorul Basarab I, care a pus piatra de temelie la independenţa Ţării Româneşti purta un nume cuman (toţi istoricii au căzut de acord în această privinţă), la fel ca şi tatăl său, Tokomer, fapt care presupune originea lui cumană. De altminteri, în acea vreme oştile cumane erau încă puternice şi puteau lupta împotriva tătarilor. Fireşte că doar cu alde Arslan, Baba, Burciu, Balaban, Tocsaba şi Talabă[12] nu poţi face o ţară, dar se pot organiza cnezatele şi voievodatele existente, lipsite de coeziune şi forţă militară. Dacă admitem însă originea cumană a lui Basarab I, ni se oferă însă o cu totul altă perspectivă şi constatăm că s-ar rezolva o serie de probleme pentru care a curs multă cerneală şi s-au dus multe cotroverse. Care ar fi acestea? Următoarele:

Legenda lui Negru Vodă – întemeietorul Ţării Româneşti. Deşi acest personaj enigmatic a fost identificat de unii cu Basarab I, de alţii cu Tokomer, tatăl său, iar alţii l-au considerat o creaţie cărturărească de secol XVI[13], făcându-se o asociere între nume şi blazonul cu corb atribuit lui, cert este că acest personaj a existat din simplul motiv că în mentalitatea medievală imaginaţia[14] nu îşi avea locul, ca formă de expresie; nu puteai inventa un voievod a cărui statuie a stat în biserica Sf. Nicolae Domnesc din Argeş până în sec. XIX. S-a spus, chiar de către istorici cu renume, că cognomenul de Negru s-ar fi tras de la faţa lui mai tuciurie. Noi considerăm însă că supranumele s-ar traduce prin „vodă din nord“, pentru că în epocă culoarea negru desemna punctul cardinal

8 Cronica Moreei, FHDR, IV, 1982, p. 167-171.

9 Dealtminteri tot acolo se află concentrate cele mai multe morminte turanice şi cele mai multe toponime cumane su sufixul „lui„ sau „ui„: Vaslui, Covurlui, Desnaţui etc..

10 *Diploma Cavalerilor Ioaniţi*, DIR,I, C. Transilvania (1025-1250), Ed. Academiei RSR, 1951, p. 329-332.

11 Denumire populară dată tumulilor din Câmpia Română şi care adăposteau mormintele turanice.

12 Nume cumane.

13 Pavel Chihaia în lucrarea sa în cinci volume „Oraşul medieval“ are multe trimiteri şi referiri la arta monumentală din timpul primilor cumani precum şi la literatura cronicărească a epocii.

14 Imaginaţia este apanajul epocii moderne şi contemporane.

Nord. Dacă admitem aceasta, atunci găsim explicaţii şi pentru o altă legendă controversată, aceea a descălecatului. Călătorii medievali şi tradiţia vorbesc despre o statuie a lui Negru-Vodă pusă în biserica ctitorită de el. Ceilalţi Basarabi au doar pietre funerare. Însă, doar la cumani exista obiceiul punerii de statui de piatră pe morminte[15], ceea ce înseamnă că Negru Vodă a fost mai degrabă Tokomer.

Legenda descălecatului. Oricât ar fi înghesuit istoricii români această tradiţie în orizontul valah este clar că nu încape. Nu poate fi legată de români. Atunci s-a încercat transformarea „descălecatului" în „aşezare, întemeiere". Până la urmă s-a renunţat şi legenda a fost aruncată în sfera creaţiilor cărturăreşti, fără un adevăr istoric, considerându-se că a fost copiată după alte cronici ale timpului. Tradiţia descălecatului apare şi la bulgari şi la unguri, care departe de a se dezice de ea, fac din ea un început de lume. Dacă admitem însă că Negru era un vodă, adică un conducător de oşti cuman, venit din nord să lupte împotriva tătarilor, atunci descălecatul se explică, dar se referă la o tradiţie a cumanilor şi nu a vlahilor, care erau deja pe loc, nu aveau de unde să vină, darămite să descalece. Însă, pentru un popor de călăreţi, „descălecatul" era un eveniment sinonim cu o întemeiere.

Problema confesiunii catolice a primilor Basarabi. Nimeni nu a putut găsi momentul şi nici raţiunea trecerii primilor Basarabi de la Ortodoxie la catolicism, pentru ca apoi urmaşii lor să

[15] În spaţiul locuit de cumani s-au găsit peste o mie de „Kamena Baba" adică statui de piatră reprezentând strămoşii.

revină la Ortodoxie şi s-a scris mult despre alta. Dacă admitem originea cumană a acestora se înțelege însă că erau catolici. Ajunşi domni într-o țară predominat ortodoxă aceştia şi-au schimbat cu timpul confesiunea respectând credința supuşilor lor.

Stăpânirea de către primii Basarabi a Basarabiei sau Buceagului. De ce Basarab I a mers să elibereze tocmai acele ținuturi de sub tătari, cunoscute ca fiind, în vremurile lor, incluse în Cumania Neagră? Nu cumva că acela era domeniul clanului lor nobiliar, de unde vor fi plecat în Transilvania şi de acolo au coborât la sud de munți. Basarabia a fost considerată până târziu ca parte diferită de Țara Românească şi Moldova.

Aşa-zisa suzeranitate a Ungariei asupra teritoriilor de la est şi sud de Carpați. Unii o contestă, iar alții o aprobă. Cert este că unele documente o menționează. Noi credem că această suzeranitate s-a manifestat doar asupra teritoriilor locuite de cumani. Probabil că, după bătălia de la Kalka, din 1223, cumanii din aceste teritorii, lipsiți de puterea conferită de centrul lor din stepă şi cunoscând pericolul tătar, încheie o alianță cu singura putere militară aflată în vecinătate, care era Ungaria. Această relație, care va fi fost de vasalitate, nu-i implica şi pe vlahi, dovadă diploma din 1247, care arată un statut diferit al Cumaniei de la sud de Carpați față de Ungaria, în comparație cu relația avută de formațiunile vlahilor cu ungurii. Aşa s-ar explică de ce Papalitatea şi Ungaria au înființat episcopia cumană pe Siret, tocmai după 1223. În consecință, era firesc ca tot un cuman să dezlege această dependență formală a regiunii prin bătălia de la Posada.

Chiar şi un mit fundamental al literaturii române, balada meşterului Manole, în care apare Negru Vodă - ctitor al unei biserici creştine, pentru care se face un sacrificiu uman prin zidirea unei femei vii, poate să îşi găsească analogii în epocă. În plin ev mediu, în secolul XIII, când va fi trăit Tokomer, tatăl lui Basarab, identificat cu Negru-Vodă, cumanii practicau sacrificii umane. Persoanele alese pentru sacrificiu proveneau din alte neamuri decât cumanii şi erau zidiți de vii în mormintele războinicilor. Şamanismul cumanilor, adoratori ai zeului Tangri şi ai focului, era viu încă în secolul XIV, chiar şi printre cumanii creştinați, fapt ce a determinat papalitatea să intre în forță, iar pe cumani să reacționeze brutal[16].

Pe scurt, un voievod cuman din Transilvania trece la sud de Carpați, cu sau fără aprobarea Coroanei Maghiare, luptă împotriva tătarilor, reuşeste să obțină acordul cnezilor şi voievozilor locali şi cu toții pun bazele Țării Româneşti. Cu timpul îşi recuperează domeniile din Buceag şi le alipeşte noii formațiuni. Un scenariu verosimil pentru secolul XIII-XIV, păstrat în tradiția orală şi consemnat în cronici mai târziu.

Integrarea în societatea europeană

Asimilarea cumanilor a trecut printr-o perioada de integrare diferită de la zonă la zonă. Un aport în asimilarea lor l-au avut creştinarea, dispersarea comunităților, numărul mic rămas în regiune, schimbarea modului de viață adică sedentarizarea.

Deşi în Ungaria, regele Kuthen recomandase supuşilor săi să învețe limba țării în care se aflau, totuşi ungurii au intervenit în forță pentru sedentarizarea cumanilor, interzicându-le să mai trăiască în corturi şi bărbaților. Pe teritoriul Ungariei au fost organizați într-un district separat cu autonomie administrativă şi juridică, menționat şi într-un document din 6 mai 1745 – emis în timpul Mariei Tereza. Datorită acestei autonomii, care se va sfârşi doar pe la 1848, ei au avut un nivel de viață mai ridicat decât restul iobagilor[17].

Pe teritoriul României, asimilarea lor s-a produs mult mai repede. Deja prin secolul XVI tradiția lor dispare. Amintirea lor persistă în nume de familie: Coman, Comăneşti, Comana, dar şi altele, şi o serie de toponime din Moldova (Tecuci, Covurlui, Vaslui etc.), Muntenia (Bărăgan, Comana, Teleorman, Caracal, Hațeg, Cozia, Hurez), dar şi din Transilvania; precum şi multe cuvinte (chior, duşman, huhurez, ursuz etc.) şi tradiții culinare (preparatele la ceaun şi ciorba).

Cine a spus că a fi războinic înseamnă şi învingător? Nimeni.

[16] Pal Engel, Regatyul Sf. Ştefan. Istoria Ungariei Medievale, editura Mega, Cluj-Napoca, 2006, p. 133-135.

[17] Mai multe date la http.adotbank.transindex.ro/html.

Dialoguri mute cu doi bolnavi

În 1958, am devenit intern prin concurs. Timp de trei ani aveam să fac şase stagii de câte şase luni în cele mai bune clinici din Bucureşti. În cea de cardiologie a Spitalului Caritas, condusă de profesorul C.C. Iliescu („Tantinel"), am avut prilejul să îngrijesc, în 1959, trei artişti.

C.D. Zeletin

Cel dintâi, pictorul George Catargi, îmi era şi prieten. Îşi vedea şi-n spital de preocupările lui privitoare la *cenestezie*, prin care se înțelege perceperea şi influențarea prin voință a organelor interne, ce nu se simt în mod normal. Încerca prin tehnici yoga să-şi rărească ori să-şi accelereze bătăile inimii, fapt primejdios pentru angina lui pectorală, motiv al internării. Al doilea a fost gracilul poet şi muzicolog Andrei Tudor, autor al volumului de poezii *Amor 1926* şi al unui studiu „George Enescu". Întors dintr-o călătorie în Cehoslovacia cu simptomele a ceea ce s-a dovedit ulterior a fi neoplazie, a sfârşit în spital. Al treilea, scriitorul Adrian Maniu. Veşnic intrigat de tinerețea mea, mă privea cu ochi de un albastru lactescent şi cu un surâs îmbătrânit, slab şi tragic, de felină într-o savană devastată de foc. După externare, mi-a scris o lungă scrisoare şi ne-am mai întâlnit. Căuta la oameni de sus, avea discontinuități în ideație, nu intram în rezonanță şi bănuiam că nu mă place. Era un om uscat.

Dar altceva vreau să spun. Cu vreo doi ani mai înainte, îmi efectuam stagiul de student în clinica de chirurgie a aceluiaşi spital. Într-o seară s-a prezentat în serviciul de gardă un bărbat de vreo şaizeci de ani, tăcut, frumos, trupeş, ciudat prin nepotrivirea dintre vârtoşenia trupească şi dulcele surâs de copil. O privire vie îi orchestra dezinvoltura, mascându-i meteahna: era surd. Trecuse printr-o criză de angină pectorală ce putea fi infarct miocardic. La anamneză, s-a recomandat: Petrescu, C., funcționar. Eram cuprins de o neliniște fără justificare, mai ales că se uita la mine ca şi când m-ar fi cunoscut de o mie de ani. Curiozitatea din priviri părea însă fără obiect, deoarece nu punea nici o întrebare: era mai curând fantoma unei curiozități amuzante. Dialoga exclusiv cu ochii. Albastrul perfect al irisului avea o intensitate insuportabilă.

Abia a doua zi, la vizita de dimineață, când profesorul Ion Juvara („Cuti") 1-a întrebat: „Cum

Camil Petrescu

ți-ai petrecut restul nopții maestre?“, mi-am dat seama că bolnavul era Camil Petrescu... În plină glorie, structurile comuniste îl izolaseră printr-un prestigiu ambiguu, dar eficient. Tocmai îi citeam romanul *Un om între oameni*, care mi s-a părut mămăligos, impresia întorcându-se asupra lui ca un reproș, deoarece îi iubeam opera. Dar bătrânul meu prieten, poetul Ion Buzdugan, îl adora. Îl simțea ca pe propriul copil: în primul război mondial îl salvase scoțându-l de sub movila de pământ unde-l îngropase de viu explozia unui obuz. Cu accentul lui basarabean, îi spunea „Cămil“, răzbea cu greu până la el, ca să-l roage să intervină pentru procurarea, prin minister, a unui aparat de auz pentru nepotul Eugen... Camil Petrescu străbătuse spațiul neliniștilor legate de afirmarea unui orgoliu patologic şi acum se afla în zona lui transcendentă. Consumase cele douăsprezece isprăvi ale lui Herakles, plus cele nu ştiu câte ale lui Theseu, şi ilustra mai mult conceptul senin al fostului orgoliu.

Într-o zi, poetul Virgil Carianopol mi-a atras atenția că în aceeaşi clinică se află internat, scos din închisoare, Radu Gyr, sub numele de Radu Demetrescu, şi că vecinii de pat, securişti deghizați în bolnavi, îl supraveghează. Dar şi vizitatorul special care eram era deghizat în halatul lui de student! A trebuit să iau bolnavii pe rând şi să le cercetez foaia de observație ca să ajung în mod firesc la patul poetului cu adevărat bolnav. L-am găsit întins pe pătura frumos trasă sub el, cu fața în sus, cu ochii fixați în tavan şi cu *Noul Testament* sub mâinile încrucişate pe piept. Cu un profil francamente hitit, completat în trăsăturile largi de rama neagră şi groasă a ochelarilor de miop, iradia o linişte dumnezeiește instalată în trupul chinuit. Deținut politic, dictatura de dreapta îl livrase dictaturii de stânga, cea mai aspră cu putință. În slalomul anamnestic, i-am strecurat numele lui Virgil Carianopol şi a înțeles instantaneu totul. Urma să i se aplice o anumită procedură chirurgicală ce presupunea umplerea unei cavități sensibile cu o faşă pliată, lungă de câțiva metri. Momentul scoaterii acelei feşi era foarte dureros. Am venit să-l asist. A leşinat în brațele mele... Revenindu-şi, l-am dus în salon şi-n mica agitație a reinstalării i-am şoptit: *„Ast' noapte mi-a intrat Iisus în celulă“* – capoversul poeziei ce-mi parvenise în manuscris de la Dimitrie Iov. Mi-a zâmbit scurt.

Camil Petrescu şi Radu Gyr! Unul scos din beznă la tinerețe, altul coborât în beznă la tinerețe. O glorie la suprafață, o glorie în subterană. Radu Gyr e singurul poet din literatura noastră condamnat la moarte pentru o poezie (*„Ridică-te, Gheorghe, ridică-te Ioane!“*), ca-n Renaşterea italiană Niccolo Franco, osândit la spânzurătoare pentru o epigramă adresată papei Pius al IV-lea... Sinuozitățile lui Camil Petrescu l-au ajutat să plutească, rectitudinea lui Radu Gyr l-a obligat să înoate. Unul să plutească în perfizii zefiri calzi, altul să înoate sub apa rece ca gheața...

Anul Eliade

Constantin Mihai

Există în cultura română recentă o dominantă contraproductivă – aceasta pentru a nu vorbi în termenii categorici, dar perfect justificabili ai *prostului obicei* ca dimensiune normativă – a readucerii aminte, ce ține fie de o cultură a parastasului, fie de una a festivului, suplinind restituirea firească de lungă durată a unor momente esențiale de istorie intelectuală. Dar chiar şi aşa, propensiunea spre amatorism şi improvizație nu lipseşte – exceptând unele situații notabile –, în care tămâierea propagandistică şi autosuficența devin locuri comune ale unor demersuri patetice.

Cazul cel mai elocvent cu putință este marcarea centenarului Eliade care riscă să treacă ca o altă simplă aniversare culturală din lungul şir al festivismului românesc. Deşi suntem la jumătatea anului de la acest moment cultural sub care ar trebui să stea 2007, nu putem să nu remarcăm, cu o undă enormă de regret, inconsistența intervențiilor prilejuite de acest moment. Dincolo de puținele colocvii naționale şi în special internaționale serioase dedicate operei şi vieții lui Eliade sau de prezența unor numere firave din publicistica culturală consacrate centenarului Eliade, vedem o anumită jenă sau chiar o crasă indiferență de a întreprinde nişte lucruri pe termen lung pentru cinstirea memoriei lui Mircea Eliade. Suntem la o oarecare distanță de momentul de a avea un corp robust de specialişti români în materie de istoria religiilor, cu atât mai mult a unor specialişti în Mircea Eliade care să valorizeze moştenirea sa şi să dea măsura performanței sale. Soarta istoriei religiilor în România va depinde hotărâtor de capacitatea de a înființa astfel de catedre universitare în care să lucreze tinerii cercetători români specializați într-o asemenea disciplină, în Occident, care pot forma, la rândul lor, o şcoală solidă.

Nu ne-am propus în textul de față să abordăm un aspect ştiințific al operei eliadiene, ci să ne referim la o dimensiune mai puțin examinată, aceea a *omului* Eliade care îl dublează permanent pe *savantul* Eliade. Nu este vorba de vreun studiu psihanalitic care să ofere un diagnostic precis al profilului uman al istoricului religiilor, lucru, de altfel, greu de realizat, ci de un material care propune câteva considerații asupra omului Eliade, atât din perspectiva operei existente (*Memorii, Jurnale, Dialoguri*), cât şi a unor mărturii personale ale unor colegi ai săi de generație.

Ceea ce caracterizează omenia lui Eliade este modestia sa, dublată de o simplitate, pe alocuri deconcertantă, trăsături care s-au răsfrânt şi în planul comportamentului său academic. Aparițiile publice ale tânărului Eliade la diverse conferințe, colocvii sau cursurile ținute la Universitatea din Bucureşti, ca asistent al lui Nae Ionescu, precum şi prezența de mai târziu din Occident a savantului Eliade sunt marcate de aceste constante caracteriale majore, modestie şi simplitate. Codul său de conduită impunea o dimensiune a generozității şi a altruismului, măsura nobleței sale spirituale prin care se dăruia tuturor, cheltuind energii extraordinare, lucru pregnant vizibil în perioada exilului său anticomunist. Atunci Eliade a devenit motorul acțiunilor de păstrare a tradiției culturale şi spirituale româneşti, prin crearea unor centre de cercetare, a unor reviste culturale şi ştiințifice, prin sprijinirea unor inițiative semnificative pentru funcționarea eficientă a exilului anticomunist românesc. Conştient de darurile şi posibilitățile sale, şi totuşi bucurându-se de succesele altora, Eliade nu dorea pentru sine decât să continue ceea ce începuse: aprofundarea fenomenului religios, precum şi apărarea şi promovarea ideilor sau a idealurilor pe care le socotea că aparțin neamului întreg. Astfel, Mircea Eliade se distingea nu numai

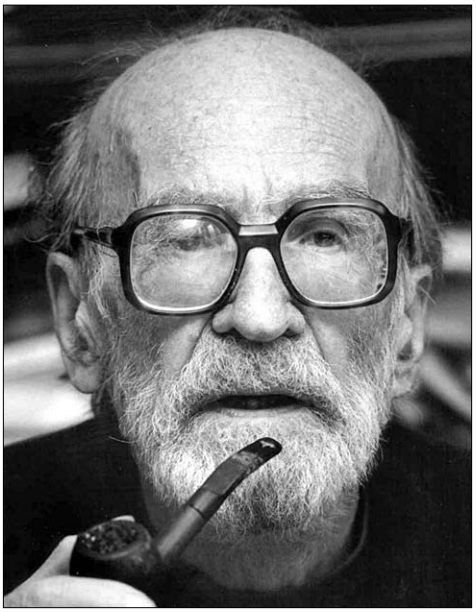

prin nenumărate virtuți şi calități, ci şi printr-o concepție cu totul personală a eleganței sufleteşti.

Alături de întreaga sa generație, Mircea Eliade găsise în Nae Ionescu un maestru şi un model. Dar alături de alți câțiva foarte puțini teologi Eliade descoperise în Profesorul de logică şi metafizică pe singurul laic care nu numai că înțelesese structura şi problemele Ortodoxiei româneşti, dar măsurase şi gravitatea crizei pe care o străbătea Biserica Ortodoxă Română. Eliade s-a integrat în ceea ce s-ar putea numi mişcarea de înnoire a gândirii religioase româneşti.

Nu se va putea înțelege niciodată gestul perfect uman de aderare a lui Eliade la principiile Mişcării Legionare dacă nu se pleacă în această analiză de la adecvarea de structură spirituală. Primatul spiritualului, al Predaniei sau al Sfintei Tradiții a Bisericii este fundamentul pe care s-a creat legionarismul şi care a consunat cu modul de gândire a unei întregi generații de intelectuali creştini, în frunte cu Nae Ionescu. Trebuie să facem o distincție clară între linia pe care se situa Mişcarea Legionară şi linia Bisericii Creştine. Linia Bisericii atinge perfecțiunea şi sublimul şi ea nu poate fi coborâtă pentru a explica faptele umane. Mişcarea Legionară tindea către o asemenea linie, se ridica spre ea atât cât îi permitea greutatea păcatelor şi condamnarea la care oamenii au fost sortiți prin păcatul originar. Rămâne de văzut cât a putut această mişcare, prin eforturile sale umane, de a se înălța spre linia Ecclesiei.

Aceste principii fundamentale, după care Eliade s-a ghidat toată viața şi pe care nu le-a abandonat niciodată, au fost regăsite de istoricul religiilor în structura Mişcării Legionare. De altfel, valorile unei asemenea mişcări de revigorare creştină, unică în spațiul european, potrivit lui Petre Țuțea dar nu numai, fundate pe ideea de Tradiție, Ecclesia (cu cele două consecințe importante: ideea de jertfă şi cultul eroilor), nu aveau cum să nu fie împărtăşite de o generație precum cea a lui Eliade. Ceea ce trebuie să-l fi atras pe Mircea Eliade la Mişcarea Legionară era acea sinteză de românism şi spiritualitate care realiza exigența unui „mesianism“ specific românesc.

Oare se putea Eliade desolidariza de aceste principii normative, nedesolidarizându-se de o întreagă generație care trecea prin furcile caudine ale Infernului, plecând de la asasinatele criminale ale lui Carol al II-lea împotriva colegilor generației ’27 şi nu numai, continuate de regimul antonescian şi duse la apogeu de comunism? Se putea Eliade desolidariza de jertfele generației sale sau de suferințele îndurate în temniță sau în exil? Şi oricât se străduiesc detractorii eliadieni să demonstreze printr-o logică a nefirescului, Mircea Eliade nu a renunțat până la moarte la aceste principii normative. Dacă este să ne referim la aspectul omului Eliade din această problemă, se pare de-a dreptul obsedantă pentru protestantismul raționalizant şi pentru materialismul bolşevic ateu, să avem mereu în vedere afirmația Părintelui Iustin Pârvu potrivit căreia nerecunoaşterea şi cinstirea jertfei martirilor şi mucenicilor români nu pot atrage decât pedeapsa divină.

Omul Eliade, profund ataşat tradiției spirituale, culturale şi identitare româneşti, constituie punctul necesar de plecare pentru înțelegerea unei biografii exemplare în care ființa şi opera constituie o unitate indestructibilă. Dacă în privința descifrării operei eliadiene se cere maximă competență, în privința revelării dimensiunii umane a lui Eliade se cere un instrumentar bazat pe bună credință, bună măsură, toate subsumate unei empatii, la nivelul adecvării structurii spirituale, ca modalitate *sui generis* de percepere a esenței umane.

Eminescu printre noi

Am vorbit adesea despre Eminescu la Cenaclul „V. Voiculescu" al U.M.F. „Grigore T. Popa" Iaşi. Eminescu la Iaşi a fost şi este o permanenţă. Richard Constantinescu l-a căutat şi în „Însemnări ieşene". Ediţia de faţă este prima cu acest subiect şi trebuie aplaudată.

Ion Hurjui

În prefaţa cărţii *Eminescu la „Însemnări ieşene"* – îngrijită de Richard Constantinescu –, Constantin Ciopraga precizează: „După o îndelungată apariţie la Iaşi, marea revistă „Viaţa românească" se muta în 1933 la Bucureşti, unde i se asigurau condiţii de supravieţuire. Se repeta întocmai traseul mai vechilor „Convorbiri literare"! Din iniţiativa profesorului Grigore T. Popa (de la Facultatea de Medicină), lua fiinţă – la un an de la strămutarea „Vieţii româneşti" – asociaţia „Prietenii Universităţii"; sub patronajul acesteia, se lansa la 1 ianuarie 1936 primul număr al revistei „Însemnări ieşene".

„Însemnări ieşene" s-a numit aşa tocmai pentru a nu mai pleca din Iaşi. „Triumviratul director" a însemnat Mihail Sadoveanu, George Topârceanu şi medicul, profesor la Institutul de Medicină din Iaşi atunci (institut ce-i poartă astăzi numele) Grigore T. Popa. Seria nouă a „Însemnărilor ieşene", reluată (la propunerea lui Richard Constantinescu, în 2004) a dus mai departe o tradiţie abandonată prea multă vreme, chiar dacă în prezent revista a încetat să mai apară. Permanenţa lui Eminescu este însă de subliniat. O arată şi faptul că Fundaţia „Dr. Constantin Teodorescu", în Colecţia „Biblioteca Bârladul" publică această carte – ediţie îngrijită de Richard Constantinescu, şi el medic.

Un sfert de veac de la trecerea la cele veşnice a lui Eminescu fusese marcat de apariţia cărţii „Mihai Eminescu" – colecţia „Români celebri" (ediţia Gala Galaction, 1914), o jumătate de veac de la moartea Demiurgului era consemnată în nr. X din octombrie 1939 al revistei *Însemnări ieşene*. George Călinescu ţinuse la 7 mai 1939, în Aula Universităţii din Iaşi, o conferinţă remarcabilă axată pe ideea de geniu (conferinţă publicată în deschiderea volumului recenzat aici). Nu trebuie uitat acel omagiu adus lui Mihai Eminescu, publicat la douăzeci de ani de la moartea poetului, care a apărut în 1909 la Iaşi cu menţiunea „Eminescu comemorativ. Album artistic-literar", întocmit de Octav Minar.

Volumul de faţă e o culegere de articole selectate de Richard Constantinescu şi girată de academicianului Constantin Ciopraga. Citez: „Substanţa rememorărilor grupate în 1939 în «Însemnări ieşene» şi a celor din seriile noi, face acum obiectul unei de mult aşteptate editări în volum. Colecţia «Biblioteca Bârladul» îndeplineşte astfel un valoros act de cultură".

De remarcat densitatea articolelor, minuţia unora dintre ele, precum cel cuprinzând şedinţa de la Junimea în care Eminescu a citit „Sărmanul Dionis". După citire şi discuţii a urmat verdictul: „Se publică!". Mai multe studii semnate de Nicanor Rusu, între care „Coincidenţe: Eminescu şi Leopardi" (asemănări considerate coincidenţe).

„Eminescu la *Însemnări ieşene*" cuprinde texte din cele trei perioade de apariţie a revistei: 1936-1940, 1992-1993, 2004-2005. Pentru a mai atenua din aspectul heterogen, editorul a găsit inspirate titluri rubricilor pe care le utilizează bine articulat şi cu vocaţie, ceea nu e o noutate în ceea ce-l priveşte pe Richard Constantinescu. Mihai Cimpoi scrie: „Eminescu: gândirea retroactivă. Arhetipuri, prototipuri, alter-egouri". Articolul începe cu următoarea frază esenţială, spunem noi, pentru cunoaşterea poetului: „Parafrazându-l pe Young, am putea spune în chip decis că viaţa lui Eminescu este o poveste a autorealizării inconştientului." Notez şi o altă subliniere aparţinând academicianului Mihai Cimpoi aceea că „pentru Eminescu, Shakespeare este întruchipa-

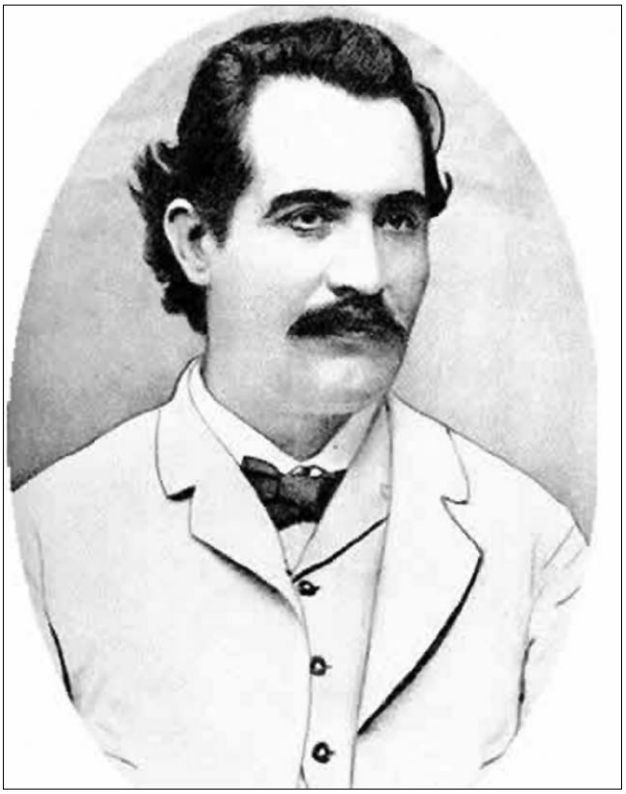

rea desăvârşită a «geniului natural»“ înţelegând prin aceasta ceea ce spunea şi G. Călinescu: „în cazul geniului este o greşeală să despărţim biografia de operă“. N. Georgescu, autorul cărţii *A doua viaţă a lui Eminescu* (Bucureşti, 1994), publica în „Însemnări ieşene“: „Apocrife eminesciene – Eminescu altfel“, „Panait Istrati faţă cu Eminescu“. De menţionat mai puţina cunoaştere a unui „pamflet antieminescian a lui Panait Istrati, din 1924“. De o remarcabilă subtilitate este textul lui Theodor Codreanu „Eminescu şi martorul mut“. Citez „femeia (n.n. Veronica Micle) îi apare acum lui N. Georgescu în postura de «martor mut» al anilor de martiriu eminescian“ (este vorba de anii în care Eminescu a suferit, bolnav fiind, şi când Veronica voia să-l convingă să părăsească Bucureştiul considerând că aducându-l la Iaşi l-ar putea salva). „Până la 1883 Veronica a făcut tot ce i-a stat în putinţă să-l smulgă pe poet din Centru şi să-l atragă la Iaşi, gândind şi la o împlinire matrimonială a vieţii lor, dar şi a poetului care părăsea poezia istovindu-se «inutil» într-o bătălie politică fără sorţi de izbândă.“ „Corespondenţa inedită Eminescu-Veronica Micle“ (Polirom, 2000) desluşeşte anumite aspecte privind exilarea la centru a poetului, fapt remarcat de Veronica chiar în 1880, când Eminescu ajunsese redactor şef la „Timpul“. În 1882 poetul îi comunică iubitei sale: „Eu versuri nu mai scriu deloc“. Un tunel în care luminile şi întunericul alternează aşa-mi pare viaţa lui Eminescu, ajuns la epuizare datorită polemicilor politice din cauza unui timp ocupat în întregime în gruparea conservatoare (era considerat între primii cinci din grupare respectivă). Iată ce spune Constantin Prâsnea în „Notă la «Articolele politice»“ chiar în prima frază: „Cu ocazia cele de-a cincizecea aniversări a morţii lui Eminescu, unanimitatea presei româneşti s-a străduit să demonstreze actualitatea «Articolelor» lui politice“. Actualitatea lor continuă şi astăzi aşa că nu e de mirare că s-au găsit denigratori ai poetului, nu şi a operei sale – fapt de subliniat. Ion Nica, medic la Iaşi, avea să publice o carte despre boala lui Eminescu, neapreciată cum s-ar fi meritat. Ideea criticilor era că omul şi opera sunt lucruri diferite. Poate G. Călinescu avea dreptate când scria: „Eminescu a murit foarte tânăr. Acest lucru era necesar geniului său, după cum moartea în cvasi-uitare a lui Macedonski slujeşte definirea aceluia ca poet blestemat. Un Eminescu decedat de bătrâneţe şi de boală obişnuită ar dăuna operei sale.“

Cartea alcătuită de Richard Constantinescu se citeşte cu un interes crescând de la o pagină la alta, pentru densitatea ideilor autorilor ce au publicat la „Însemnări ieşene“. Mulţi alţi scriitori, comentatori ai operei eminesciene ar trebui citaţi. Rămâne cititorului să-şi îmbogăţească viaţa recitind ceea ce face gloria „Însemnărilor ieşene“. Dar şi citirea articolelor noi merită toată atenţia noastră. De aceea spun: „Eminescu la *Însemnări ieşene*“ este o carte care consacră un scriitor, pe Richard Constantinescu, îngrijitor al ediţiei. Nu trebuie uitată contribuţia Fundaţiei „Dr. Constantin Teodorescu“ şi nici îndemnul său pentru crearea unui „Centru *Mihai Eminescu*“ la Bârlad.

Ortodoxia şi tendinţele ecumenismului postmodernist

Într-o societate laicizată şi secularizată în toate structurile ei este extrem de dificil ca persoana umană să păstreze sau să adopte integral o opţiune religioasă serioasă după care să-şi organizeze modul de viaţă. Omul dezrădăcinat din credinţa strămoşilor este pus în faţa unei realităţi în care mai multe religii şi confesiuni îi propun forme *de cunoaştere a adevărului existenţial. Ecumenismul, mişcare iniţiată în sec. XIX în mediile protestante pentru apropierea şi unificarea diverselor tradiţii creştine, încearcă tot mai mult acum să cuprindă şi celelalte religii păgâne, inducând ideea păguboasă că toate sunt egale ca valoare spirituală şi este posibilă o unificare generală într-o religie universală a omenirii.*

Adrian Cherhaţ

Pentru că moda ecumenismului are la bază ideea pacifistă de *toleranţă* şi *compromis* şi câştigă teren în peisajul multicultural al omenirii, există voci autorizate care atrag atenţia asupra unor schimbări esenţiale ce s-ar produce în mentalitatea religioasă prin adoptarea iresponsabilă a unei astfel de gândiri. O abordare ortodoxă a curentului ecumenist o întâlnim în cartea părintelui Andrei Kuraev, *Provocările ecumenismului*, apărută în limba rusă la Moscova în 1998 şi în traducere românească la Editura „Sophia“ (Bucureşti, 2006).

Părintele diacon Andrei Kuraev, cel mai important şi mai autorizat reprezentant al Ortodoxiei din Rusia contemporană, este profesor al Institutului Teologic Ortodox „Sfântul Tihon“, şeful catedrei de Teologie Fundamentală şi Apologetică şi colaborator ştiinţific principal al Facultăţii de Filosofie a Universităţii de Stat din Moscova. Părintele Andrei este, de asemenea, membru al consiliului de experţi-consultanţi pe probleme de libertatea conştiinţei din cadrul Comitetului Dumei de Stat a Federaţiei Ruse pentru problemele organizaţiilor obşteşti şi grupărilor religioase.

În 1984 a absolvit Facultatea de Filosofie a Universităţii din Moscova în cadrul secţiei de Istoria şi Teoria Ateismului Ştiinţific, devenind aspirant al Institutului de Filosofie al Academiei de ştiinţe a URSS. Un an mai târziu, convertindu-se la Ortodoxie, s-a transferat la Academia Duhovnicească din Moscova, stârnind uimirea şi dezamăgirea celor care îi prevesteau o strălucită carieră pe tărâmul ateismului. În 1988 a absolvit Seminarul Duhovnicesc din Moscova, după care a studiat la Institutul Teologic din Bucureşti. După întoarcerea din România a lucrat, între 1990 – 1993, ca referent al patriarhului Alexie al Rusiei, timp în care a absolvit Academia Duhovnicească în 1992. În următorii patru ani este decan al Facultăţii Filosofico-Teologice din cadrul Universităţii Ortodoxe Ruse „Sfântul Ioan Teologul“, remarcându-se cu multă autoritate în peisajul apologeticii ortodoxe. În 1994 a devenit doctor în ştiinţe filosofice al Institutului de Filosofie din cadrul Academiei de Ştiinţe a Rusiei, iar în anul următor devine doctor în teologie al Academiei Duhovniceşti. În 1996 patriarhul Alexie i-a conferit în mod oficial titlul de profesor de teologie.

Andrei Kuraev este autorul a numeroase cărţi, studii, articole, conferinţe în care vorbeşte

despre specificul şi valoarea inconfundabilă a creştinismului ortodox. Pe lângă *Provocările ecumenismului*, au mai apărut în limba română de acelaşi prestigios autor *Daruri şi anateme: ce a adus creştinismul lumii*, Editura „Sophia", Bucureşti, 2004, *Pecetea lui Antihrist, codurile de bare şi semnele vremurilor*, Editura „Sophia", Bucureşti, 2005, *Filmul: restartare prin teologie*, Editura „Reîntregirea", Alba-Iulia, 2006.

Un punct de vedere ortodox

Ecumenismul este o formă de relaţie interconfesională sau interreligioasă extrem de delicată din punct de vedere ortodox, fapt pentru care o abordare obiectivă se impune de la sine. Părintele Kuraev începe prin a enumera zece „viziuni" asupra ideii de ecumenism privită în aspectele ei esenţiale, motivând în acelaşi timp şi punctul de vedere ortodox în ceea ce priveşte înţelegerea lor. De asemenea, remarcă şi faptul că în numele unei „toleranţe" nesăbuite şi a unei „păci" mondiale cu orice preţ – trâmbiţate de politicile actuale – se ajunge adeseori la o interpretare şi o înţelegere tendenţioasă şi absolut păguboasă a ecumenismului.

Într-o lume creştină pluriconfesională este absolut necesar să adopţi o atitudine ecumenică, pentru că într-un fel sau altul trebuie să te raportezi şi la celălalt. Avantajele ecumenismului pentru creştinul ortodox ar cuprinde, în viziunea autorului, opt concepte, cum ar fi: colaborarea între confesiunile creştine în propovăduirea Evangheliei şi în combaterea păgânismului, o mai bună cunoaştere reciprocă, o oportunitate a celorlalte confesiuni de a cunoaşte Ortodoxia, ocazie pentru lumea ortodoxă de a împrumuta de la ceilalţi o anumită experienţă pozitivă pe plan ştiinţific, social, misionar, estetic. De asemenea, viziunea ecumenică ne ajută să înţelegem mai bine esenţialul învăţăturii evanghelice, alungând spiritul concurenţial, ne îndeamnă la colaborarea cu ceilalţi în vederea rezolvării unor probleme grave ale umanităţii, precum sărăcia, boala, poluarea, războaiele. Dialogul ecumenic ne arată că lumea creştină nu se limitează la confesiunea de care aparţinem şi că sunt şi aţii care cred diferit, iar Dumnezeu lucrează, într-un fel sau altul, şi în mijlocul lor. „Oricât de mult ne-am deosebi prin concepţii unii faţă de alţii, oricât de inacceptabilă mi s-ar părea credinţa unor oameni cu care mă întâlnesc, faţă de persoana acestora nu trebuie să am nici un fel de repulsie sau aversiune" (p. 30).

Pentru aceste motive, spune autorul, creştinul ortodox este, pur şi simplu, obligat să fie

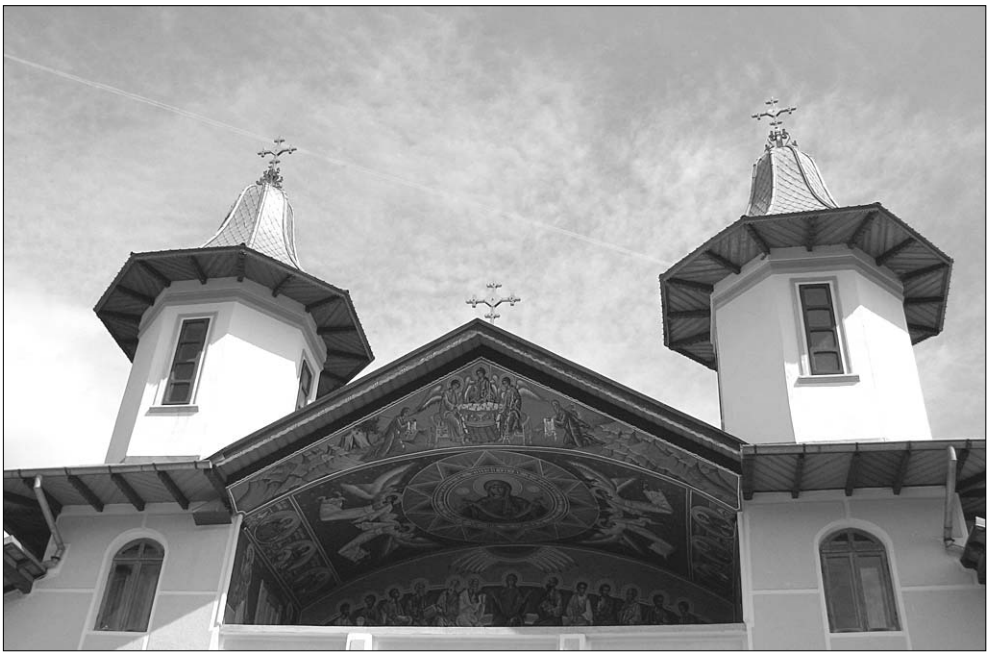

ecumenist, cel puțin ca exercitare a dragostei evanghelice față de ceilalți, pentru că, în cele din urmă, „Evanghelia este mai importantă decât Tipicul sau Pidalionul“ (p. 29). În același timp, părintele Kuraev menționează și două viziuni negative asupra a ceea ce numim ecumenism, răspândite și accentuate tot mai mult în zilele noastre, pe care le tratează mai pe larg în carte și cu care nici un ortodox nu poate fi de acord. Aceste două concepții ecumenice radicale pornesc din necunoașterea specificului creștinismului în general și a confesiunilor creștine, în particular, determinată de o nepăsare și o desconsiderare fățișă a credinței și învățăturii lui Hristos.

O eroare: toate religiile sunt egale

Prima dintre ele susține că toate confesiunile creștine, și prin extensie toate religiile, sunt egale ca valoare spirituală, oricât de mult s-ar diferenția între ele, harul divin lucrând în fiecare la aceeași intensitate, dar sub o altă formă. „Deosebirile existente între Ortodoxie, să zicem și protestantism, nu ar prezenta importanță nici pentru mântuire și nici pentru viața duhovnicească. În consecință, trebuie să recunoaștem că toate comunitățile creștine, aparent divizate, nu sunt decât componente ale aceleiași Biserici nevăzute, al cărei purtător de cuvânt, care își ia din ce în ce mai mult rolul în serios, este Consiliul Mondial al Bisericilor“ (p. 44-45).

Această teză ecumenistă peremptorie, în ciuda indiscutabilei sale atractivități propagandistice, este cât se poate de falsă și amăgitoare. Hristos a întemeiat o singură Biserică cu o singură învățătură și un singur mod de viață creștină, privită în esența sa dincolo de diversele tradiții locale. Privind cursul istoriei bisericești, observăm că datorită păcatelor și mărginitelor judecăți omenești Biserica cea una s-a rupt și creștinismul s-a diversificat, unele forme îndepărtându-se mult de trăirea și de tradiția originară. Mai întâi catolicismul s-a separat, aducând o serie de inovații în învățătura și viața creștină în spiritul lumesc al vremii, apoi nerezistând în această modalitate de a trăi credința, protestanții, și mai târziu neoprotestanții și diversele denominațiuni, au renunțat la învățături și principii fundamentale ale credinței creștine, producând un creștinism steril și limitat. Singura confesiune care a păstrat și păstrează neschimbate învățătura și canoanele Bisericii celei una în spiritul și forma trăirii Sfinților Părinți ai primelor opt veacuri este Ortodoxia răsăriteană, care poartă în sine conștiința unicității, sfințeniei, sobornicității și apostolicității creștinismului primar.

Toate aceste aspecte au contribuit substanțial la viețuirea creștină în diversele confesiuni, remarcându-se diferențe esențiale în acest sens. Andrei Kuraev prezintă magistral deosebirile între răsăriteni și apuseni sub aspectul trăirii adevărului creștin în capitolul „Ortodoxie și Catolicism în practica rugăciunii“, arătând și de ce ortodocșii nu sunt de acord cu această egalizare confesională forțată. „Opoziția față de fuziunea ecumenistă nu poate fi explicată prin egoism național, sete de putere sau ignoranță. Există o diferență reală în ceea ce privește experiența duhovnicească a diverselor confesiuni și religii, pe care gândirea teologică nu poate decât să o observe, să o reflecte, să-i discearnă semnificația. Nu-i poți porunci rațiunii să nu ia în seamă ceea ce este de domeniul evidenței (...) și să nu reflecte asupra unei realități care prezintă o importanță vitală pentru orice om. De aceea, chemarea de a vorbi despre ceea ce ne unește, nu despre ceea ce ne desparte, nu poate da roade. Trebuie să vorbești despre ceea ce gândești, iar de gândit să gândești despre ceea ce există în realitate, nu despre ceea ce ai vrea să existe“ (p. 51-52).

Altă eroare: toleranța extremă

Al doilea mod negativ și inacceptabil de a percepe ecumenismul este acea stare de spirit care nu-ți dă dreptul de a critica o formă sau alta de evlavie sau practică religioasă, chiar cu indicația de a renunța la unele specificități care diferențiază, în numele unei *toleranțe* moderne exagerate. Andrei Kuraev dezvoltă această temă în capitolul intitulat sugestiv „Intoleranța ca drept de a gândi“, unde își dovedește și calitățile sale incontestabile de apologet al Ortodoxiei. Contraargumentul central pe care-l aduce autorul este că pentru a fi un bun ecumenist sub toate aspectele trebuie să fii tu însuți cu tot ce ai specific. „Experiența căreia i-am fost și îi suntem părtași ne

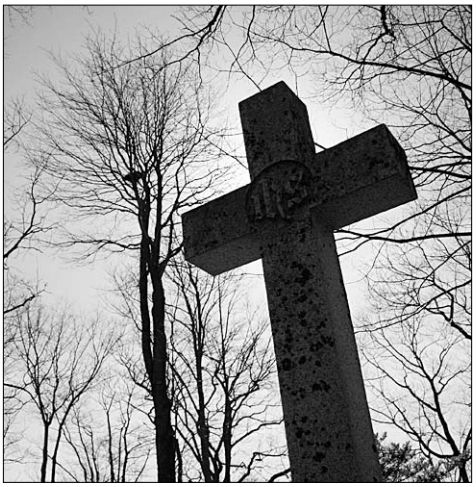

impune datoria de a-i fi fideli şi de a mărturisi despre ea, de a-i percepe şi a-i apăra unicitatea. În consecinţă, creştinul poate fi uneori şi «intolerant»“ (p. 9).

Nu toate confesiunile sunt egale, şi cu atât mai puţin toate religiile, fapt pentru care nu este posibilă o unificare a lor în forma actuală într-o religie sincretistă universală. A fi religios la modul general „înseamnă a nu crede în nimic; accepţi doar că ceva, ceva este, restul nu te interesează“ (p. 53). „A fi creştin înseamnă a mărturisi nu numai nişte valori general-umane, ci mai cu seamă acele principii care diferenţiază Evanghelia de alte forme ale gândirii şi practicii religioase. A observa diferenţa, a-i recunoaşte existenţa şi caracterul neîntâmplător este punctul de plecare către un mod de gândire care te va ajuta să înţelegi mai bine atât propria ta credinţă, cât şi credinţa altuia“ (p. 59-60).

În capitolul „Ecumenism sau război“ părintele Kuraev dovedeşte că nu ecumenismul acesta agresiv este garanţia păcii mondiale. Cei care promovează, în general, această idee sunt doar *„băgători de seamă“* fără implicare în trăirea religioasă şi nu se sfiesc a-i numi pe cei care nu sunt de acord cu ei *intoleranţi*, *fundamentalişti*, *fanatici* vinovaţi de toate neînţelegerile dintre oameni. „Învinuindu-i pe creştini de intoleranţă, spiritele mărginite şi meschine din zilele noastre nu fac decât să-şi apere dreptul de a nu face un efort de gândire (...) Temându-se să fie el însuşi ca entitate umană şi prin aceasta să-şi asume riscul de a se diferenţia de lumea celor de altă credinţă, omul zilelor noastre îşi doreşte o singură libertate şi un singur drept: acela de a nu fi nimic“ (p. 220-221).

Unii dintre aceşti gânditori „progresişti“ şi „deschişi la minte“, mai ales din mediile culturale răsăritene, se autonumesc *ecumenişti*, manifestând un dispreţ nedisimulat faţă de Ortodoxie. După ei ecumenismul se impune ca o necesitate pentru că Ortodoxia noastră este mult rămasă în urmă, ignorantă şi desuetă, ducând lipsă de o infuzie de *creştinism modern occidental*. Lor le răspunde Andrei Kuraev în capitolul „Strania iubire a filocatolicilor“, dovedind ignoranţa totală a acestora în ceea ce priveşte specificul celor două spiritualităţi creştine, cu toate diferenţele fundamentale, care pentru ei nu contează, întrucât nu şi-o asumă nici pe una, nici pe cealaltă. „Filocatolicii ruşi apreciază la catolici ceea ce mulţi catolici ar vrea să lase deoparte, căutându-şi salvare în tradiţia ortodoxă. Ciudată dragoste, nu?“ (p. 188).

Mărturiseşte Ortodoxia!

Concluzia lucrării o exprimă autorul în ultimul capitol, „Daţi-mi voie să fiu credincios“, trasând o poziţie ortodoxă fermă faţă de aceste interpretări eronate a ecumenismului actual. „Daţi-mi voie să rămân fidel propriei mele tradiţii! Nu mă condamnaţi pentru că vreau să rămân eu însumi! Nu mă disprețuiți pentru că nu vreau să-mi schimb alegerea pe care am făcut-o cândva şi căreia sunt dator să-i rămân fidel“ (p.189). Creştinii ortodocşi nu pot accepta primatul papal şi purgatoriul doar de dragul unirii cu catolicii şi nu pot renunţa la cruce şi la icoane doar de dragul împăcării cu protestanţii. Învăţătura lor este tradiţia creştinismului apostolic de la care nu se pot abate chiar dacă s-ar declanşa războaie mondiale din pricina aceasta. Manifestă respectul cuvenit faţă de credinţele altora, fiindcă orice om e liber să creadă ce vrea, dar nimeni nu-i poate obliga să le considere şi adevărate, pentru că Hristos Mântuitorul a adus în lume o singură credinţă şi învăţătură. „Pentru mine, ca om, apărarea Ortodoxiei este un drept inalienabil, pe care înţeleg să mi-l exercit chiar cu riscul de a mi se spune că sunt fascist sau că semăn vrajbă între religii. În calitate de creştin, pentru mine este mai mult decât un drept: este o datorie“, spune părintele Kuraev (p. 9).

De la suferință la nașterea duhovnicească

În poezia „Odă (în metru antic)“

Prof. Dr. Const. Miu

În „Odă (în metru antic)“ asistăm la un traseu inițiatic, de sorginte mistică, ale cărui etape sunt: *moartea, suferința şi renaşterea spirituală.* De observat în primele două versuri ale strofei întâi că nu e vorba de moartea naturală: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată;/ Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi“. Cheia înțelegerii acestui fragment, sub aspect teologic, o dă construcția verbală: „să-nvăț a muri“. Eroul liric se nevoieşte, învățând cum să moară *omul cel vechi* – cum spunea Sf. Ap. Pavel –, adică omul păcătos. Dar gestul acesta nu ar putea avea finalitate, dacă n-ar fi însoțit de un altul, detectabil în următoarele două versuri ale aceleiaşi strofe: *„Ochii mei nălțam* visători *la steaua/ Singurătății.“* (s.n.).

Partea mediană a poeziei dezvoltă o întreagă teologie a suferinței (strofele 2-4). Trecerea de la starea contemplativă la un alt *modus vivendi* este reliefată, la nivel gramatical, prin construcția „când deodată“, spre a focaliza atenția către *suferința dureros de dulce.* Această structură oximoronică (evidențiată de noi), precum şi o alta – *voluptatea morții* – reliefează schimbarea dramatică, dureroasă, petrecută în forul interior al eroului liric: „Când deodată tu răsărişi în calea-mi,/ Suferință tu, dureros de dulce.../ Pân-în fund băui voluptatea morții/ Neîndurătoare.“ În cartea sa *Victorie prin înfrângere*, teologul Daniel Cocar opinează care este rostul suferinței: „Suferința este permisă de Dumnezeu în viața noastră, pentru maturizare în smerenie şi în sfințire...“[1].

Evocarea suferințelor chinuitoare ale celor doi eroi din mitologia antică (în strofa a treia) amplifică durerea mistuitoare ce a pus stăpânire pe *noul Iov*, cândva spirit contemplativ: „Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,/ Ori ca Hercul înveninat de haina-i;/ Focul meu a-l stinge nu pot cu toate/ Apele mării.“ Afirmația exprimată printr-o negație totală (din ultimele două versuri citate) punctează imposibilitatea de a se vindeca de morbul care a pus stăpânire pe cugetul şi simțirea suferindului.

Primele două versuri ale strofei a patra zăbovesc asupra stării de spirit a eroului liric: com-

[1] Daniel Cocar, *Victorie prin înfrângere*, Editura Multimedia internațional, Arad, 1999, p. 56.

bustia este totală şi relevă patima devoratoare pentru *propriul vis*. Elocvente, sub acest aspect, sunt reflexivele verbelor, ca şi posesivul *al meu*: „De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,/ Pe-al meu propriu rug mă topesc în flăcări.“ Întrebarea retorică din următoarele două versuri augmentează şi ea dramatismul situației, intensificând sentimentul suferinței: „Pot să mai renviu luminos din el ca/ Pasărea Phoenix?“. Să reținem că verbul la conjunctiv („să renviu“), cu acelaşi rol amplificativ, traduce dorința cenzurată de nesiguranță; de aici şi chinul ucigător al eroului liric, simțindu-se condamnat să-şi suporte la nesfârşit noul mod de a fi.

Să mai spunem că în partea mediană a acestei creații, eroul liric meditează la propriile suferințe: „Orice încercare ce vine asupra noastră trebuie să fie prilej de adâncă meditație (...) şi la progresul nostru spiritual...“[2]

Versurile ultimei strofe au iz de *imprecație*, în care ruga în melanj cu implorarea şi dorința de a muri liniştit (adică de a se naşte duhovniceşte) imprimă poeziei o notă tragică: „Piară-mi ochii turburători din cale,/ Vino iar în sân nepăsare tristă;/ Ca să pot muri liniştit, pe mine/ Mie redă-mă!“ În strofa aceasta, dramatismul este sugerat şi la nivelul registrului verbal; a se vedea cele trei imperative (*piară, vino, redă-mă*), precum şi la acela al punctuației, semnul de exclamație marcând grafic strigătul de disperare al celui ce doreşte să-şi recapete liniştea contemplativă, premergătoare desăvârşirii spirituale.

Ideea fundamentală a „Odei (în metru antic)“ este aceea că „viața trece inevitabil prin proba încercărilor duhovniceşti, în vederea înaintării ei pe o treaptă superioară de desăvârşire.“[3]

Având un pronunțat ton confesiv, poezia aduce în prim plan metamorfozarea dramei eului într-una general-umană, a cunoaşterii sinelui prin suferință, încât confesiunea capătă dimensiunile unei *ode*.

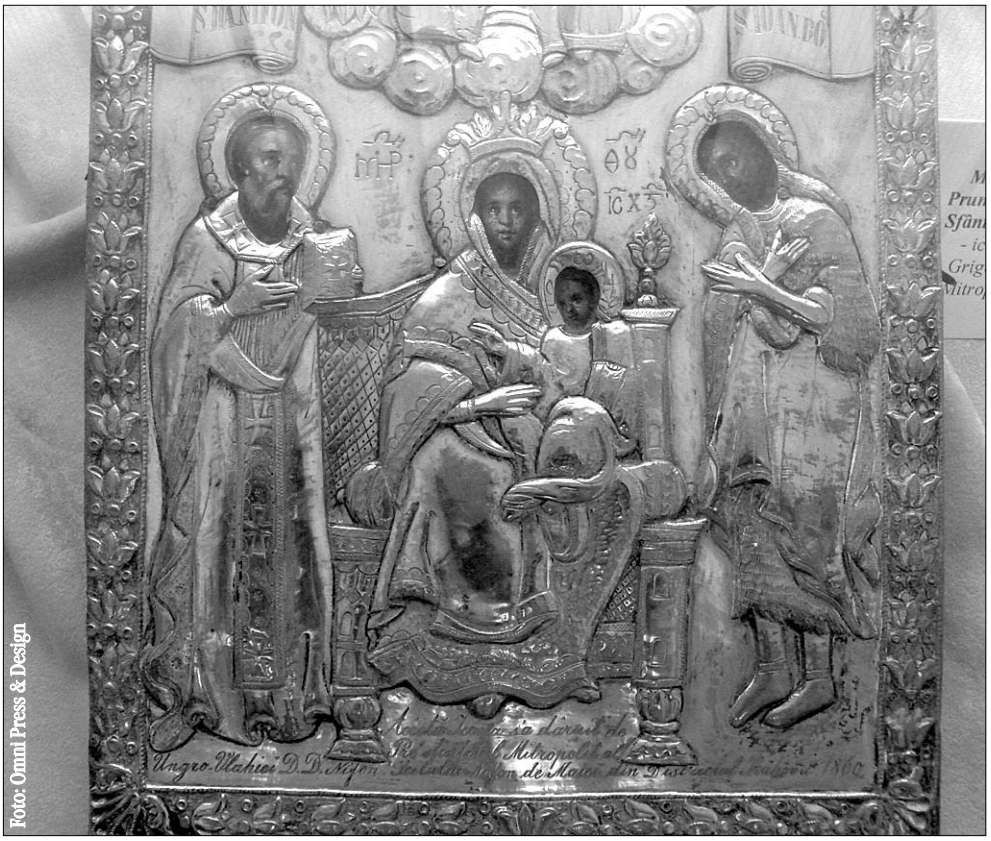

Foto: Omni Press & Design

[2] Pr. Ioan C. Teşu, *Teologia necazurilor*, asociația filantropică medicală creştină Christiana, Bucureşti, 1998, p. 98.
[3] Ibidem, p. 99.

Camera morții

Mărturia bucovineanului George Ungureanu

Constantin N. Străchinaru

De o vigoare asemănătoare munților şi pădurilor între care a venit pe lume şi cu care s-a înfrățit în statornicie, înțelepciune şi aspirație la transcendent, câmpulungeanul George Ungureanu a trecut, în seculara sa viață, prin spaimele, cumpenele şi împlinirile naționale din şi de după primul război mondial, s-a bucurat de perspectiva României de a redeveni o Dacie Felix şi s-a îndurerat martiric de premisele şi urmările nenorocite ale celei de a doua conflagrații mondiale datorate, pentru români, erorilor unui rege aventurier, trădător şi asasin, Carol al II-lea, cu liota sa de netrebnici.

Istoria Românilor din răspântia unui secol alunecat în blestem este groaznică în a doua sa jumătate luată-n stăpânire de un regim infernal. Să treci bărbăteşte prin multele-i situații limită, să ajungi integru, la fel de ferm, analitic şi activ la capătul tunelului, intrând cu fruntea sus în acest clătinător început de secol şi de mileniu, este o realitate situabilă în fenomenologia spiritului în care George Ungureanu a crezut şi crede nelimitat.

Felul său tonic de a fi, educația din casa modeştilor, credincioşilor şi neobositilor săi părinți i-au dat puterea să învingă moartea din prima sa sentință primită după luni şi luni de anchete kaghebiste şi să întâmpine senin comutarea ei în muncă silnică pe viață. Lecția patimilor sale, a lanțurilor purtate la mâini şi picioare peste patru sute de zile uimeşte, revoltă, interoghează conştiințe şi ne luminează prin verticalitatea caracterului şi optimismul cu care un om şi-a dus inițiatic crucea. O lecție – sursă de istorie şi educație. Volumul *Camera zero*[1] stă mărturie. O carte de căpătâi prin încărcătura epopeică, filonul reflexiv şi luminozitatea stilistică.

Titlurile celor zece capitole: „Fii atent!", „Fericirea nefericiților", „Ia loc şi fă-te comod!", „Haiducul", „Condamnat la moarte", „Jilava", „Muncă silnică pe viață", „Aiud", „Aiud în fabrică", „În «libertate»" sunt ele însele cheia înțelegerii adâncului tulburătoarelor texte îndreptate spre lume şi viitor de acest „Român de meserie", „Român prin vocație", „Român absolut" în exprimarea lui Petre Țuțea.

Asemenea înțeleptului citat şi foarte apropiat prin suferință, George Ungureanu este şi el convins că dacă n-ar fi român, ar fi nimic şi că seva longevității sale stă în aceleaşi convingeri privind misiunea românilor în lume, etnicul fiind punct de plecare şi universalul punct de ajungere, ambele reflectându-se în omul religios, iubitor de Dumnezeu, semeni şi glie, singurul om adevărat (vezi Petre Țuțea, *Tratat de antropologie creştină*, Iaşi, Ed. Timpul, şi *Între Dumnezeu şi neamul meu*, Fundația Anastasia, 1992)

Preludiu

Din motive economice (care i-au impus un spațiu tipografic restrâns), George Ungureanu lasă memoriei afective copilăria sărăcuță, familia cu frați şi surori, viața liceanului sârguincios întreținut la studii de generosul şi pilduitorul profesor Ştefan Cantemir, stagiul militar, anii războiului... şi intră lapidar în momentul dezarticulării istoriei României şi a Românilor: „23 August. Armistițiu. Ruşii înaintează pe pământul românesc. Primele dispariții suspecte"... Nenorocitul 23 august 1944!...

Lectorul, iubitor de adevăr, se îngândurează... Şi gândurile devin completări necesare: jafuri, violuri, ucideri, iadul nelegiuirilor răsturnat peste un popor pus la zid de aduşii de vânturi şi ape şi de cozile de topor apărute larvar de sub periferia oraşelor şi satelor, gata să-şi chinuie părinții şi pruncii pe mahorca uralienilor ajunşi în răspântia dintre ticăloşie, foame şi frică.

[1] George Ungureanu, *Camera zero*, Timişoara, Editura Mirton, 1998.

„Dispariții suspecte“... trimit la hăituirea şi arestările la nesfârşit a legionarilor, adversarii de moarte ai comunismului şi, ulterior, a oricărui român acuzat pe drept sau pe nedrept de a fi avut vreo rudă sau prieten legionar etc.

Numărul victimizaților în creştere. Holocaustul roşu în desfăşurare. Precautul George Ungureanu, solid format sufleteşte şi, ca statură, nu înalt să fie reperat de la distanță, nici scurt pentru a circula nevăzut, atent la fiece pas, simțind vânturilor direcția şi curenților încrucişarea, evită locul natal, şi se aşează în zona Covasnei unde se şi căsătoreşte cu o preafrumoasă fată, pe lume venindu-i un fecioraş leit tatăl său.

Omenia sa îi sporeşte sfera relațională, fapt detectat de poliția politică – insecuritatea românilor, care-şi intensifică eforturile de a-l racola. Refuzul categoric şi motivat structural amplifică urmărirea şi teroarea. Hăituitul reduce convorbirile. Neîncrederea dintre cetățeni generalizează suspiciunea, măştile, duplicitatea, închiderea în sine. Perfidia iese la drumul mare. Minciuna devine mod de manifestare. De peste tot îi vin sfaturi. Unele sincere, multe false. „... Iadul s-a întins ca o pecingine peste o bună parte din omenire. Pârjol, cazne demonice, ură, moarte, foamete, nesiguranță... minciună şi lacrimi peste tot...“ Îngrijorarea devine teroare. Are oroare de tot ce se întâmplă în țară. Circumstanțele locale îl obligă tactic să se-ntoarcă în locuri mai cunoscute, în spațiul voievodal bucovinean. La munci de pădure. Doar la sfârşit de săptămână vine acasă lângă soția lui dragă şi copil. Un om de omenie îi anunță discret dosarul de la partid. „Peste tot ochiul diavolului mă supraveghează.“ În urechi îi sună mereu: „Fii atent!“ spus ca bună credință sau agitatoric. Prietenii din copilărie, şcoli, trecut îi devin duşmani. Excepțiile sunt rare. Capcanele securiste îşi maschează prezența, urmărind legături bizare cu luptătorii anticomunişti din munți. Memorabilă este imaginea bătrânului zărit la o stână „stând în genunchi, cu mâinile ridicate pentru rugăciune. Un plăieş cu plete albe, îmbrăcat în ceoareci şi cămaşă curată, cu brațele şi ochii înălțați spre icoană, plângea...“ „Am rămas încremeniți: Ni s-a oprit o clipă respirația. Asistam pentru prima oară în viață la rugăciunea unui neam întreg, înălțată de unul din fiii lui. Istoria poporului nostru, cu toate încercările venite peste el, se concentra acolo în tăcerea nopții dintre poieni şi brazi....“ „Înalt era muntele, drepți şi statornici brazii. Sfâşietoare era durerea care cuprinsese un neam..., un tăvălug enorm se prăvălea peste bietul popor român“.

Naratorul analitic staționează meditativ pe evenimente şi pe stările sale interioare: „Sufletul meu nu era făcut pentru a împinge la carul timpului străin, unde toate javrele cu inimă întunecată şi-au găsit loc, înghesuindu-se la rând să tragă funia călăului.“ „Mama, sfânta mea mamă, mereu îmi spunea: «să nu-ți pierzi niciodată nădejdea în Dumnezeu, dacă vrei să fie alături de tine»“

Zvonurile că Occidentul european şi transatlantic ne va salva erau în toi ca şi valurile masive de arestări, culminând cu cel din 15 mai 1948 şi-n continuare. Rele presimțiri. Tresăriri prin somn. Nervozități mute... Tablourile din şcoala copilăriei cu înfricoşătoarea revoluție bolşevică îi revin în memorie: „Se vedeau mulțimi de oameni mânate cu biciul şi călcate-n picioare de caii asasinilor roşii. Oamenii aruncați de vii în foc, femei gravide spintecate şi fete violate sub ochii părinților, preoți martirizați diabolic, biserici şi icoane arzând, trupuri de bărbați, femei, tineri, copii pe drumuri şi-n şanțuri. Tablouri sinistre. Imagini infernale...“

Arestarea și evadarea

Sumbrele premoniții se adeveresc. La 5 august 1949, scriitorul este arestat, de lângă socrii pe care-i ajuta la muncile de toamnă. „Îmbrăcat uşor, mi-am luat o servietă cu ceva mâncare şi-am pornit pe drumul destrămării vieții mele familiale.“ „În urmă țipete, plânsete, disperare... ca şi cum aş fi fost smuls dintre ei de o haită de lupi.“ Doi primari întâlniți pe drum spre Securitatea din Covasna îl sfătuiesc discret şi sincer să fugă de sub escortă pentru că e pe lista arestărilor imediate. Alt om de treabă îi spune: „Fugi, fugi, fugi, că la securitatea din Covasna te vor omorî!“.

La prima gară şi primul tren spre Covasna, rămâne în ultimul vagon, de unde la prima stație şi-n noapte, dispare în lanurile de porumb.

Un român îl ia în car. Pădurea şi noaptea îl tăinuie. „Pline sunt pădurile de oameni nevinovați; pline sunt casele de durere...“ S-aud nişte femei în drum spre încă ogoarele lor. Din grădina

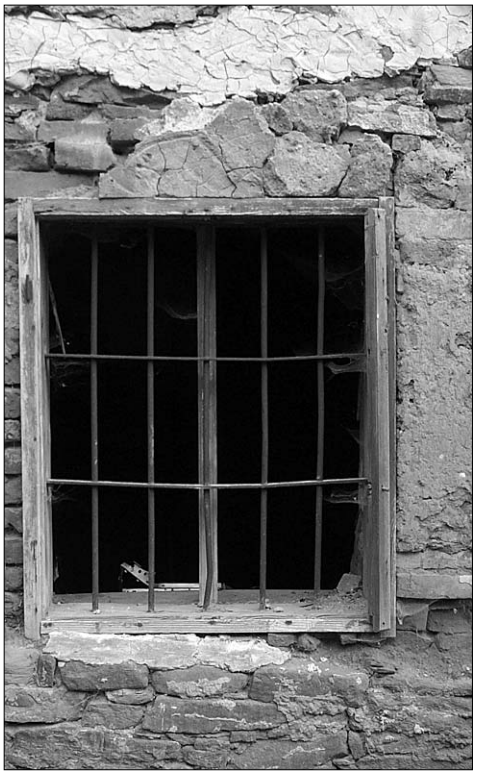

socrilor, va sta când într-un sat, când în altul bine ascuns, ba într-o groapă săpată anume, ba într-un pod cu perete camuflat, dar totdeauna la oameni asemenea lui, încât urzeala de potere nu l-a descoperit. E la curent cu tot ce se întâmplă în partea locului şi-n ţară: realităţi dramatice pe sub şi pe deasupra puzderiei de zvonuri lansate de Securitate pentru a controla reacţia oamenilor mai ales în legătură cu luptătorii din munţi, cu deţinuţii din închisori şi lagăre, dar şi cu de negăsitul George Ungureanu care, la un moment iernatic potrivit, este adus de soţia lui la Câmpulung Moldovenesc. Un alt adăpost şi mai tainic: „În această ascunzătoare, am stat din mai 1950 până în octombrie 1955“ când începură să se mai întoarcă din cei arestaţi de prin închisori şi de la Canalul morţii.

Poveştile cu „vin americanii“ circulau când mai intens. când anemic, dar, pe nimeni nu durea agonia acestui neam... „Este o mare greşeală, remarcă evadatul, să se creadă că liniştea şi fericirea unui popor vine din afară. Popoarele, ca şi indivizii, poartă în fiinţa lor fericirea şi durerea“.

E căutat, ca şi în părţile Covasnei, zi şi noapte. Nu e de găsit. Toate punţile spre el sunt tăiate. Ştiau de el doar mama, fratele Petru, şi un profesor universitar „bun român bucovinean“, un preot paroh la Catedrala din Câmpulung Moldovenesc – „mare predicator al Bisericii Ortodoxe“, dar şi cel mai apropiat suflet „soţia, Panseluţa“ („urmărită pas cu pas, anchetată de atâtea ori, era în stare să sufere orice supliciu pentru mine... mamă, soţie, gospodină în lipsa mea de acasă“), până în vara anului 1955, când Securitatea a început să-i întindă curse şi soţiei lui, printr-o profesoară – „vampă învăţată să-şi trăiască viaţa sodomic...“. „Peste sufletul meu s-a lăsat noaptea. Peste casa mea a căzut trăsnetul. Peste întreaga familie: mamă, fraţi, surori a venit deznădejdea cu iadul după ea“...

Ştiut este că durerile sufleteşti sunt mai greu de suportat decât cele fizice. Autorul cărţii *Camera zero* urcă muntele abrupt al acestui calvar. Răzbate prin pădurea cu fiare sălbatice şi oftează înăbuşit prin mlaştina deznădejdii: „Ani de viaţă de cârtiţă, de animal hăituit zi şi noapte... curse şi ochi urmăritori, iscoditori peste tot. Când carul vieţii supraîncărcat merge pe marginea prăpastiei e suficient să se facă o mică greşeală pentru a se răsturna... Gândurile mele au intrat în haos..., haos vedeam în toate. Haos şi nimicnicie este zbuciumul vieţii, când nu-ţi pui nădejdea în Dumnezeu.“

Şi se-ntoarce şi mai convins la Hristos. Nu-şi acuză soţia, atât de hărţuită de Securitate. Înţelege rostul vieţii şi detestă stricătorii ei. Loviturile îl sensibilizează. Îşi descoperă talentul scriitoricesc: „Singur cu cerul înstelat deasupra „(vezi Kant: „Die gestirte Himmel über meine Haupte...“ – n.n) şi cu pământul plin de fiare sub el... L-am rugat pe Dumnezeu să nu mă lase singur.“

„În convingerea că nu va avea nimeni de suferit de pe urma mea, în toamna anului 1955, m-am predat Procuraturii din Câmpulung Moldovenesc...“

O hotărâre cu urmări fatale

Cum Securitatea avea interesul să-i descopere toate legăturile bănuite, imaginate, dorite, l-a lăsat „liber“, prefăcându-se a-i înţelege izolarea în care a stat ascuns la mama sa. „Biata mamă. Sfânta mea mamă! O văd şi azi cum stătea în genunchi şi se ruga lui Dumnezeu să nu mă pără-

seacsă, să mă întărească în cuget ca să scap de starea sufletească ucigătoare."

Părăsit de soție, rămas doar cu copilul, mila fratelui Petru şi minunile pădurii din preajmă: frunze multicolore şi freamăt, covor de brânduşe, ciripit de păsări („prezența lui Dumnezeu în toate m-a adus pe linia de plutire"). Ajuns aici, a început să aştearnă pe hârtie..."gânduri, stări, evenimente şi, timp de şase săptămâni, fără întrerupere, scrie şapte caiete.

În martie 1956, prin zăpezi spre noapte, face 17 km până la schitul Durău unde se cunoaşte şi se leagă frate de credință întru Hristos, neam şi preocupări scriitoriceşti cu starețul Daniil (Sandu Tudor) căruia îi mărturiseşte durerile cumplite... Monahul îi recomandă ca izbăvire ruga isihastică „Doamne Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi!", fermitatea credinței, milostenia, asceza... „Domnule Ungureanu, fondul dumitale sufletesc este bun, ocupă-te de el. Roagă-L pe Dumnezeu să fie alături de dumneata. De azi înainte eşti prietenul meu." „Şi prieten i-am rămas până la capătul vieții lui care a sfârşit în temnița Aiudului, în anul 1963"... „Despre părintele Daniil ar fi multe de spus din cele destăinuite ca prieten, în nopțile petrecute în casa mea împreună"... „Om de cultură, bucovinean, călugărit din convingere, a fost arestat a doua oară ca şef de lot, împreună cu părintele Stăniloaie, Benedict Ghiuş, Braga Roman, Ion Marin Sadoveanu, Alexandru Mironescu – tatăl şi fiul –, părintele Papacioc şi alții formând un lot de 18 persoane, numit «Rugul Aprins». În închisoare a făcut două acatiste, pe care unii dintre cei care au stat cu el le cunoşteau pe dinafară."

Mărturisit, împărtăşit, uşurat sufleteşte se-ntoarce acasă cu Iisus în inimă şi sfaturile părintelui Daniil-martirul. Îşi caută un serviciu. Din umbră, Securitatea îi deschide cale spre o pluralitate relațională, urzeală de capcane. Intră merceolog la Administrația cantinelor din Trustul Lemnului. Mereu pe drum este urmărit pas cu pas. Oamenii de încredere şi de omenie sunt tot mai rari. Mergând după aprovizionare prin țară întâlneşte o lume foarte diferită de-acum. Opoziția agricultorilor la cooperativizare (colhoz). Opoziția tactică, dar şi fățişă, a preoților şi credincioşilor la descreştinare. Adversitatea intelectualilor de caracter la falsificarea culturii, istoriei, spiritualității românilor etc. etc.

În 1957, George Ungureanu se recăsătoreşte, şi-n această condiție cunună un tânăr, fost deținut politic. Va afla, nu după mult timp că botezurile, cununiile, înmormântările erau urmărite ca fiind adunări, întâlniri legionare...!

Rearestarea și condamnarea la moarte

Din nou funeste presimțiri, neliniști, coşmaruri. La 17 februarie 1958 este rearestat, lângă casă, şi la o oră înainte de miezul nopții. Pe lângă cununia fostului „deținut legionar" i se pun în sarcină fapte neimaginabile: depozite de armament, planuri de aruncare în aer a unor instituții, reorganizarea legionarilor, intensificarea activităților luptătorilor din Carpații Bucovinei etc., etc.

Martirajul are loc la Securitatea din Suceava. Schingiuirile nu-şi află corespondent verbal. Anchetat, în schimburi, peste patru sute de zile şi nopți, călăii umani acționând în colectiv. Leşinuri, desfigurare, răni, sânge. Vaiuri neputincioase, oftaturi întrerupte, ochi tumefiați uscați de lacrimi. Tehnici criminale de import dar şi locale, sadism. Trăgători de limbă aduşi în celulă. Numai într-o singură noapte, anchetatul primise peste o sută de lovituri, apoi şi-a pierdut conştiența şi nerevenindu-şi a fost trimis la penitenciarul din Botoşani, pentru „refacere". Aici, află, că la un vecin şi cumătru din Câmpulung a fost descoperit un depozit de armament. Se va întâlni cu acesta – şi el condamnat la moarte. Confruntările sunt dramatice. Un gardian, riscându-şi libertatea şi viața, îi dă o mână de ajutor. Şi totul de la nechibzuința feciorului acelui cumătru care a început să poarte pistol, să se laude cu armamentul. Au fost arestați şi nu singuri.

La un moment dat, după o grea anchetă, se trezeşte în celulă cu „un bărbat înalt, ars de soare şi geruri, cu privire de vultur, cu lanțuri la mâini şi picioare, îmbrăcat cu cămaşă lungă, ițari şi bundă mițoasă pe spate"... Musafirul cu genunchere căzu în rugăciune îngânată. „ După vreo zece minute se ridică luminat la față." Dialog palpitant şi laconic. „Mă numesc Vasile Motrescu, sunt condamnat la moarte şi stau aici în aşteptarea ei."

„Aveam în fața mea un haiduc care a dat de furcă Securității mulți ani. Un haiduc în jurul căruia s-au creat legende, pe plaiurile Obcinilor Bucovinei." Relatările îți taie respirația și trezesc istoria la autenticitate. Închinându-se mereu: „– Da, îl simt pe Dumnezeu și sunt liniștit, nu mi-e frică de moarte."

Dintr-o încăpere apropiată se auzeau țipetele disperate ale mamei condamnatului la moarte, și ea schingiuită.

George Ungureanu mai este anchetat și pentru un manuscris, mai recent, privind colectivizarea și martiriul țăranilor români. Îi este arestat bunul frate Petre și un cumnat. „Îndopat cu pastile", ajunge la proces cu capul tulbure și voința anulată. Face parte dintr-un lot de 36 de persoane polarizate arbitrar pe o cauză construită de Securitate în marginea depozitului de armament, de care, de fapt nu știa nimeni, feciorul de la casa și podul cu pricina, descoperindu-l accidental.

Lotul s-a numit ca fiind al lui Vasile Blănaru, de fapt, scriitorul Cezar Flamură, condamnat la moarte cu George Ungureanu, Alexandru Ionescu, preot, Cristofor Dancu, profesor, Roman Uriciuc, tipograf și stăpânul casei cu armament.

„Îmi amintesc că, după pastilele dinaintea procesului, vedeam celula plină de scorpioni și șerpi. Săream printre ei și strigam îngrozit."...

În memorie îi sună mereu cuvintele lui Vasile Motrescu: „...mi-au rămas acasă, în seama nimănui, doi copilași, o fetiță de zece ani și un băiețel de opt ani..." Iar memoria vizuală îi readuce vie imaginea bătrânului Gavrilă Mândrilă, adus la proces ca martor. Venea din istorie, venea din legende în straiele lui bucovinene. „Cu el pătrundea în sală toată măreția muntelui Rarău": curajul, demnitatea, cinstea, înțelepciunea... La presiunea interogativă a procurorului de a-i confirma pe Ungureni legionari, bătrânul (84 ani) plăieș răspunde: „Totul este minciună. Eu nu vreau, ca la anii pe care-i am, să mă încarc de păcate... Nu vreau să mor ca un ticălos... Dacă toți cetățenii țării noastre ar fi așa cum sunt Ungurenii ieștea, n-ar fi nevoie de dumneavoastră aici. Sunt oameni cinstiți, curați la suflet, fără patimă împotriva cuiva. N-au făcut rău nimănui." Procurorul ordonă să fie dat afară. Scriitorul îi face portretul – simbol al neamului românesc, după care un pictor talentat ar putea eterniza și plastic acest „haiduc". Martorii aduși de instanță, dar pregătiți de anchetatori, se dovedesc a fi netrebnici acuzatori. Evreul Lang este o excepție luminoasă, umană, memorabilă față de numeroșii securiști de aceeași naționalitate.

De mare omenie și curaj se dovedește a fi și directorul penitenciarului din Botoșani, unde sunt depuși cei cinci condamnați la moarte. El le dă hârtie și-i îndeamnă să scrie la toate instituțiile din sectoarele justiție, administrație, interne etc. dezvăluind netemeinicia sentințelor și grozăviile anchetelor. „Maiorul Cimpoieșu era un om cu suflet și curaj." Tot cu suflet mare se va dovedi și plutonierul Ucraineț. Cazuri rare. Dar au fost, chiar în jumătatea de secol al terorii, ororii și crimelor.

Cu personalități de seamă în penitenciarele Jilava și Aiud

După trei zile de drum chinuitor în vagonul – dubă (penitenciar itinerant), George Ungureanu ajunge în Jilava bătăilor cu parul. Canaliile, ofițeri și gardieni, se iau la întrecere în cultivarea practică a sadismului. Ființe demonizante, „câini flămânzi", „bestii nesătule", „Toate scursurile societății aduși în funcție de călăi".

Camera zero – camera morții, boltită la șapte, opt metri sub pământ, cu un bec puternic, permanent aprins în centru, sub care câteva paturi goale, schiloade, suprapuse pe cimentul hârbuit asemenea unui cavou călcat de vremi și vremuri, de greul lacrimilor celor osândiți să nu-și mai vadă părinții, să nu-și mai sărute pruncii.

În umezeala continuă și aerul irespirabil, din când în când mai intră la-nghesuială câte-un alt condamnat la moarte, ca ziaristul Victor Valeriu Martinescu, pentru o carte de strategie anticomunistă apărută în Occident. „Domnilor, eu am ajuns la concluzia că cei cărora le place comunismul sunt bolnavi psihici... Și cel ce poartă germenul acestei maladii e un pericol pentru societate." (n.n) Memorabile și adevărate cuvinte ca și explicația, mai detaliată, ce le însoțește.

Dar locatarii cavoului Camerei zero nu sunt lăsați în pace. Bătăile la grămadă și individuale se țin lanț; percheziții corporale și în încăpere, șicane, bătăi de joc etc. le fac puținele zile de viață martirică și mai infernale. „Atmosfera din Ca-

mera zero era supraîncărcată de neliniști, incertitudine şi dureri. Se trăia numai în tensiune, exasperare. Periodic venea şi ministrul de Interne neimpresionat de mutilările fizice şi psihice ale celor osândiți. „Sute de mii de victime au trecut prin cruzimea acestor călăi... Cred că nici jungla nu are asemenea fiare“... şi totuşi, printre ei, un țigan – plutonier-major, un om cu suflet. Un om trimis parcă de Dumnezeu, să arate că mai sunt şi oameni nu numai bestii şi călăi“. George Ungureanu îşi motivează caracterizarea cu faptele foarte riscante ale acestui om.

Într-o dimineață din vara anului 1960, după mai mult de patru sute de zile în lanțuri, Dumnezeu a răspuns rugăciunilor acestor oameni de sub talpa iadului şi i-a scos din fiare, nu şi dintre fiarele care fierbeau de nervi, pedeapsa capitală fiind comutată în muncă silnică pe viață.

„Mă, bandiților, partidul vă dă viața... nu meritați aceasta“...

„Tăcuți, am trecut rând pe rând fiecare pe la nicovala fierarului care cu dalta, chei şi ciocan, ne-a scăpat de zecile de kilograme de fier ce purtasem la picioare şi mâini“...

George Ungureanu ajunge alături, într-o cameră cu peste patruzeci de deținuți între care: Constantin Noica, Valeriu Anania, Ioan Ioanid, Acterian Arşavir şi alte personalități culturale. Se țineau conferințe din domenii de specialitate, conexe sau de cultură generală. Prelatul de mai târziu şi cuceritorul prin cuvânt Valeriu Anania prezintă lăcaşuri de cult – istoric şi spirit, menire şi eternitate; Arşavir Acterian face expuneri din opera, concepția şi viziunile prietenului său Mircea Eliade; scriitorul Vasile Blănaru-Flamură descifrează subtilitățile nepieritoare ale operei lui Shakespeare; Noica filosofează fenomene pe care naratorul George Ungureanu nu le comprimă în titluri, el, purtându-şi colegii de suferință prin minunile mioritice din Carpații Bucovinei mutilate, şi oprindu-se sfătos prin satele ei.

„În una din seri, a fost adus în cameră un deținut, înalt, frumos, cu o bocceluță sub braț şi o batistă însângerată la gură.“

Este vorba de Ioan Ianolide, deținut din 1941, pe când era student la Drept, în Bucureşti, şi acum tuberculizat şi cu centrul echilibrului afectat de bătăile recentelor anchete. Avea nevoie

de sprijin şi aer. „Ioan Ianolide de 38 de ani, din care mai mulți de jumătate petrecuți în închisorile României, purta cu el două mari daruri date de Dumnezeu: frumusețea sufletească şi fizică. Pe drumul puşcăriilor, cât am umblat eu, nu am întâlnit pe un altul cu suflet atât de frumos... Era un sfânt printre ceilalți“. Ianolide le-a spus că în ancheta de la Sighetul Marmației „am fost bătut peste cap şi de atunci tremur şi nu-mi mai pot ține echilibrul, dar nu sunt supărat pe nimeni, îi mulțumesc lui Dumnezeu şi îl rog să mă ajute, să le pot îndura pe toate, până mă voi duce la prietenul meu Valeriu Gafencu, mort la Tg. Ocna“... Naratorul se opreşte reflexiv asupra personalității martirizatului Gafencu: „Un tânăr extraordinar... A fost un adevărat sfânt. Credința, comportarea, gesturile lui, toate îl aşează în rândurile sfinților“. După un timp, revenindu-şi puțin „Ianolide, cu figura lui de Făt Frumos, cânta psalmi, degajat de orice frământare lăuntrică. A fost un exemplu de viață, ...viață înconjurată de nimb dumnezeiesc“[2].

După vreo lună, George Ungureanu ajunge la Aiud, în penitenciarul unde, în preajmă, îl va auzi pe fratele său Petru „condamnat la şaisprezece ani închisoare, în acelaşi proces cu mine... credea că sunt împuşcat“...

În această imensă închisoare îl va întâlni, se va împrieteni şi înfrăți cu savantul Alexandru Mironescu: „Dumnezeu mi l-a scos în cale. Omul dorit, cu înfățişare de intelectual, blând, retras, meditativ ca la rugăciune.“ Împreună îşi mărturisesc un prieten comun: Părintele Daniil (Sandu Tudor). „ Din această clipă eşti prietenul meu. Eu mă numesc Alexandru Mironescu, am fost profesor de fizică atomică la Academia Militară din Bucureşti. Am o condamnare de douăzeci de ani şi fac parte dintr-un lot cu părintele Daniil“. „Avea 59 de ani. Un suflet mare, răbdător, binevoitor, bogat în cunoştințe, profund credincios, caracter nobil, descendent din familia lui Mihai Viteazu“.

De la camera „Secției“, cei doi prieteni ajung în acelaşi pat, celula 197, pe nord. Locatari diferiți. Destine şi structuri diferite. Toți interesanți. Cu excepționala sa memorie, George Ungureanu îi portretizează – istoric şi psihosomatic. Enciclopedia Alexandru Mironescu devine operațională.

Exemplul său, fără reproş. Ia legătura, prin ziduri cu fratele său Petre, etajul inferior (1) în celula căruia se afla Nicu Gane, autorul cunoscutei cărți *Trecute vieți de Doamne şi Domnițe*. Nimeni nu are voie să se întindă în pat. Mişcarea în micul spațiu liber, în colț cu vasele de apă şi WC, se face pe rând. Clipele dintre orele deşteptării – 5.00 dimineața şi stingerii – 22.00 seara, trec greu. Noroc de savantul Marinescu a toate ştiutor şi vorbitor numai de bine despre fiecare semen. Caracteristică a marilor spirite trăitoare în Hristos.

„În aceeaşi celulă în care a murit Nicu Gane a fost adus Ioan Ianolide... Pe la etajul unu, tot sub noi, a fost adus părintele Daniil, prietenul profesorului universitar Mironescu şi al meu“... Percheziții severe. Se fac mutări de persoane. În locul lui Alexandru Mironescu e adus prințul Alexandru Ghika, care avea spre 60 de ani. „Era comunicativ, glumeț, prietenos, cu trecut bogat în evenimente, bun român. Om distins prin gest şi cuvânt“. A fost înlocuit cu un deținut, european prin formație şi călătorii de interes. Mutările, schimbările între deținuți aveau loc în mod calcu-

[2] Aceasta şi explică de ce revista ROST a dedicat numărul 8/2003 lui Valeriu Gafencu şi numărul 49/2007 lui Ioan Ianolide.

lat. Uneori, mai sunt anchetați de securiştii vânători de legionari liberi. Fiecare golindu-şi sacul vieții, începe să povestească, omorând timpul. După imaginație. Subiecte variate. Se dezbat rețete culinare, semnal al cruntei înfometări. Efectele anchetelor şi-arată colții. George Ungureanu ajunge în „spitalul" închisorii Aiud. Aici îl cunoaşte pe Nicolae Roşu, medicul Curții Regale şi autor al romanului *Orientări în veac*. Credea naiv în „venirea americanilor". Acest spital era, de fapt, al morții.

În 1963 tot mai mulți deținuți sunt scoşi la lucru în fabrica închisorii. George Ungureanu ajunge la tinichigerie cu scriitorul Ion Caraion, cu frații Morărescu – pictor şi violoncelist – mai mulți preoți ş.a. cu vieți demne de reținut. În fabrică, unii realizează şi invenții.

Istoria se mişcă afară şi în penitenciare. Încep presiunile abandonării trecutului, spălării creierelor, adoptării măştilor, duplicității. Fiecare trebuie să-şi facă „analiza vieții", public, la „club". Nu-i o glumă! Tensiuni, suspiciuni, alterarea sferei relaționale. Unele analize sunt pasabile. Altele respinse şi urmate de izolări. Ale trepăduşilor şi firelor slabe sunt date exemplu. Caracterele se înțeleg din ochi. Inteligența trebuie pusă la treabă, să ducă-n eroare călăii şi să salveze omul neafectându-i conştiința. „Analiza vieții" lui George Ungureanu e considerată de ofițerul politic „mulțumitoare" şi de şeful închisorii, „colonelul" Crăciun, „negativă".

„Eliberarea"din iad

Iunie 1964. Se anunță eliberarea. Totul rămâne baltă. Se dau de la magazie boccelele personale, „certificatul de eliberare" şi biletul de călătorie. Emoții. Iluzii. Îngrijorări ca în fața necunoscutului. „Am lăsat în urmă uşi cu lăcate şi zăvoare, porți ferecate. Rețele de sârmă ghimpată şi turelele sentinelelor de pe ziduri cu puşti mitraliere. Am lăsat aerul îmbâcsit, mormintele fraților aruncați în pământ sub rânjetul diavolului care umbla prin celule cu moartea după el, secerând mii şi mii de vieți nevinovate. Am lăsat iadul cu porțile şi slujitorii lui şi am ieşit în lumea fantomelor numai ochi şi urechi forând precum în adâncuri marine caracatițele în căutare de victime."

La sfârşitul lui iulie 1964, ajunge acasă. Locuința ocupată de străini. Mama de 90 de ani, cu ochii secați de plâns şi toate ale gospodăriei confiscate, îşi aştepta feciorii. „O, mamă, scumpă mamă, cât ai putut să înduri! Te văd, te aud, îmi apari în vis... îți aud sfatul: «Roagă-te lui Dumnezeu să fie alături de tine, să-ți poți reface viața!»"... Bătrâna mamă sărută pe fratele Petru, cel cu dinții scoşi şi coloana vertebrală ruptă-n anchete. După două săptămâni aude şi glasul lui George şi mai aude că şi ginerele ei s-a întors pe targă, distrus în bătăi... Dramatică realitate! Cititorul *Camerei zero* observă uşor talentul autorului, hărăzit de Dumnezeu să ajute istoria să respecte adevărul şi generațiile viitoare să înțeleagă aceste grozăvii. El aşază în oglinzi paralele viața de închisoare cu cea din „libertate". Asemănările sunt evidente, numeroase: teroarea, foamea, lipsurile de tot felul, dezumanizarea, opacitatea orizontului, mutenia oamenilor şi minciuna, duplicitatea devenită mod de a fi... „Din barca izbită de valurile oceanului în furtună, eram silit să vâslesc din răsputeri să nu mă pierd". Şi nu s-a pierdut, pentru că „nu L-am pierdut pe Dumnezeu". Ostracizat, fără soție şi casă, copilul cu nume schimbat şi prietenii ocolindu-l, fratele mutilat şi cumnatul paralizat, George Ungureanu, cu înțelepciune şi calm, şi-a refăcut sănătatea şi, pe cât posibil, gospodăria, şi-a înnoit sfera relațională, bucurându-se de respectul şi dragostea celor care au avut şi au favoarea să cunoască acest om energic, îndrăgostit de viață, glie, demnitate, cultură şi mai ales de oamenii de caracter. Aşa se şi explică faptul că la sărbătorirea celor 95 de ani, Biserica „Sf. Neculai" din Câmpulung Moldovenesc şi sala mare a restaurantului Bucovina, au fost neîncăpătoare pentru localnicii şi prietenii din țară veniți să-i ureze fericire şi să-i cânte „Mulți ani trăiască!". Sobor de preoți, foşti deținuți politici, profesori universitari, vârstnici şi tineri, scriitori şi ziariști, dansatori în costume naționale, atmosferă festivă şi modestia sărbătoritului, care trecea de la o masă la alta mulțumind tuturor şi mângâind copii pentru care a scris cu talent mai multe cărți.

Lecția vieții fostului condamnat la moarte, care a făcut din martiriul său un test inițiatic al desăvârşirii în dragostea de Dumnezeu, neam şi țară este pilduitoare şi legiferează etic pentru generațiile care vin.

Şarlatanismul în medicină (I)

Medicina de astăzi a devenit din artă, artizanat. „Erezia bioetică" (H. Tristram Engelhardt jr., Fundamentele bioeticii creştine. Perspectiva ortodoxă*, Deisis, 2005) este un fapt binecunoscut în lumea aceasta bântuită de neaşezare. Medicina complementară „îi atrage pe oamenii care se simt lăsaţi în urmă de revoluţia ştiinţifică. În mod paradoxal, nostalgia acestora după vremurile când lucrurile păreau mai simple şi mai naturale concurează însă adesea cu un respect nemărturisit pentru ştiinţă" (Robert Park,* Ştiinţa Voodoo. Drumul de la prostie la fraudă*, Humanitas, 2006). Speră unii că acest tip de medicină şi ştiinţa se vor orienta spre acelaşi punct comun... Pentru deconstrucţia acestei speranţe pledez în acest serial început aici şi pentru o privire limpede asupra lumii medicale de azi şi din alte vremuri.*

Richard Constantinescu

De câteva luni Parlamentul României a emis o lege care lasă liber acces formelor diverse de *şarlatanism* medical: *legea nr. 118/2007 privind organizarea şi funcţionarea activităţilor şi practicilor de medicină complementară/alternativă*, ce trebuie să intre în vigoare la 8 august a.c. Acestor impostori, care consideră activitatea lor ca medicină, ce de fapt e un tip de practică terapeutică, „Europa le-a închis uşa în nas iar noi le deschidem fereastra!". (Dr. Larisa Ionescu-Călineşti, *O lege împotriva medicilor şi a cetăţeanului*, Viaţa medicală, nr. 25, 22 iun. 2007) Este extrem de surprinzătoare paleta terapiilor legalizate, mai ales cele din Anexă (din care oferim câteva exemple sugestive): argiloterapie, feng shui, yoga, astrologie medicală, cristaloterapie etc. Prin această lege orice absolvent al unei instituţii de învăţământ superior, urmând un curs de scurtă durată (câteva zile!!), poate deveni terapeut de medicină alternativă/complementară şi nici mai mult nici mai puţin Casa Naţională de Asigurări de Sănătate va deconta serviciile oferite de aceştia pacienţilor creduli.

Parlamentarii medici şi-au exprimat opinia, la momentul discutării acestei legi. Redau mai jos fragmente din alocuţiunile acestora susţinute în cadrul şedinţei Camerei Deputaţilor din 10 aprilie 2007.

Dr. Aurel Nechita spunea că „cel puţin după revoluţie, au practicat medicină tot felul de vindecători, în special mulţi veniţi de peste Prut şi de mai departe, din Răsărit. Au fost destule probleme, de «vindecători», aşa-zişi, de fapt nişte *şarlatani*, care, pe sume mari de bani, «tratau» cancere, tratau orice boală. Ţin minte: chiar în judeţul meu (Galaţi, n.r.) un fost grăjdar avea un sirop care era un panaceu şi era coadă la el şi, practic, toată lumea se «vindeca» cu siropul respectiv".

Privitor la decontarea serviciilor de către CNAS, deputatul Grigore Crăciunescu, medic, se declara împotrivă susţinând că „se pot face foarte multe *şarlatanii*, se pot face foarte multe prostii, dacă vom deconta prin Casă toate procedurile de medicină complementară."

Deputatul dr. Marian-Sorin Paveliu puncta în intervenţia sa: „Ce aprobăm noi? Aprobăm ca, a doua zi după apariţia în Monitorul Oficial, să fie decontată de Casă «terapia prin artă», «terapia cu câmpuri electromagnetice», «yoga», «feng shui», «ayurveda» ş.a.m.d. Dacă asta dorim noi să facem, asta vom face..."

Din păcate chiar asta au făcut. Spre satisfacţia cetei de vindecători care bântuie România şi în defavoarea sănătăţii populaţiei!

Nu puţini sunt cei care pot susţine, cu cazuri concrete, efectele dezastruoase pe care le produc aceşti *şarlatani* în rândul populaţiei. Dr. Victor Cojocaru, psihiatru la Ambulatoriul de speciali-

tate al Spitalului „Sf. Spiridon“ din Iaşi îmi spunea recent: „Eu am avut pacienți dați peste cap de bioenergeticieni, extrem de greu de vindecat, epilepsii developate de yoga, ca şi schizofrenii de altfel. Am cunoscut o stomatologă care şi-a neglijat un evident cancer mamar şi s-a lăsat pe mâna bioterapeuților până când a murit de metastaze cerebrale“.

Geneticianul Albert Jacquard observând explozia aceasta de ocultism şi paranormal atenționa: „Transformarea cetățenilor într-o turmă de oi docilă este visul multor puteri. Sunt multe moduri de a obține acest lucru; intoxicarea lor cu paraştiințe poate fi extrem de eficace.“

Nu demult, invitat fiind de o doamnă doctor balneolog să particip la o întâlnire a unor colegi de-ai domniei sale, aveam să mă trezesc dintr-odată într-o atmosferă orientală: o cameră pe a cărei pereți tronau măşti africane, pe mobilierul colorat se observau vase din ceramică pictată cu reprezentări ale lui Buddha, porțelanuri extrem-orientale, piese de metal turceşti, narghilele, pe jos te împiedicai de numeroasele perne de formă cilindrică, cu ciucuri, lumina filtrată prin storuri din fibre naturale era completată de cea a lămpilor din hârtie de orez, cu becuri de putere mică. În semiîntunericul camerei te trezeai lins pe mână de unul din cei doi maidanezi ce viețuiau şi ei alături de proprietari. Privind, după perioada de acomodare a ochilor, am zărit siluetele unor personaje care fie meditau, fie mângâiau câinii sau diverse pietre „vindecătoare“. M-am aşezat fără să întreb nimic şi am aflat că în jurul meu se găseau medici, profesori şi avocați care se inițiau în tainele bioenergiei. Primul gând a fost să părăsesc acel loc, dar doamna doctor care mă invitase, parcă mi-a citit reacția pe chip, şi m-a rugat să rămân să vizionez un film „extrem de instructiv“. Vreme de circa două ore aveam să asist la o serie de imagini care nu făceau altceva decât să-mi provoace o reacție de revoltă: diverşi vizionari, mediumi, metafizicieni, bioenergeticieni apăreau pe ecran susținând că fiecare din noi putem deveni bioenergeticieni şi că „secretul“ se află în noi, că paranormalul e în fiecare. Mi-am amintit de ce spunea un preot într-o conferință: „Trist este că intelectualitatea este foarte «prinsă»; dacă nu de yoga, de *paranormal*; paranormal – prostia prostiilor; Hristos vine, se întrupează normal, în chip de om, numai atât la *Schimbarea la față* îşi arată slava sa, se întrupează normal, viețuieşte normal, mănâncă normal, totul normal în afară de păcat; iar noi: *paranormal*!“.

Dacă ar fi să apelăm la explicațiile pe care ni le oferă dicționarul, *şarlatan* este acela care îşi atinge scopul profitând de naivitatea celorlalți, care înşeală cu bună credință. Poate şi mai interesant ar fi să precizăm că în limba italiană *ciarlatano* îşi are originea în vb. *ciarlare*, ce însemnă a flecări, a trăncăni!

Iată ce răspundea unei credincioase părintele Calistrat de la Mănăstirea Bârnova privitor la esența bioenergiei: „Dacă ați văzut, în Sfânta Scriptură, Hristos care era fără de păcat şi era Fiul lui Dumnezeu, prin atingerea cu mâna, prin atingerea de haina Lui, prin binecuvântare, prin atingerea cu tină la ochi, vindeca oameni. Hristos este primul care spune: «Cine dintre voi Mă vădeşte de păcat?» (Ioan, 8,46). Aceea este bioenergia pozitivă pe care Biserica Ortodoxă o admite, prin binecuvântarea oamenilor atunci când sunt bolnavi, prin punerea mâinilor de către preoți: «pe bolnavi mâinile-şi vor pune şi bine le va fi» (Marcu 16,18). Bioenergia de care se vorbeşte – la aceşti şarlatani –, ca să nu le spun altfel, care au doar *cabinete de aburit proştii* – şi la noi în România proşti sunt, exploatatori nu avem de-ajuns –, este de fapt sugestie. Şarlatanii strâng bani de la cei pe care îi pot manipula şi pe care îi «vindecă» prin sugestie. Bioenergeticienii sunt oameni *buni de papagal* şi oameni cu tupeu, care găsesc proşti pe care să-i exploateze când portofelul este greu şi nu-l pot purta în buzunar şi sunt predispuşi pericolului herniei de disc!“

Închei acest prim episod cu îndemnul savanților Georges Charpak şi Henri Broch, din lucrarea *Lecții de vrăjitorie. Ştiința şi paranormalul* (Humanitas, 2007): „Rațiunea poate fi un sfetnic bun, dar trebuie antrenată, aşa cum vă antrenați muşchii înaintea unei drumeții dificile. Învățați să nu vă lăsați păcăliți!“

Astfel că trebuie să apelăm la metodele fundamentate ştiințific şi la învățăturile Bisericii Ortodoxe pentru că oamenii nu trebuie lăsați „pe mâna *şarlatanilor* miopi ce profită de candoarea şi neştiința noastră.“

Fundamentalismul umanist

Mihai Corciu

Articolul „Patima bine temperată“ din „Cotidianul“ (20 iunie 2007, pag. 26) al domnului Cristian Pîrvulescu, exprimînd poziția sa în privința falsei probleme sociale a prezenței icoanelor în spațiul public, se dorește a fi o pledoarie pentru libertate şi echidistanță. Articolul aduce, însă, incidental, „lumină“ în mai multe probleme: identitatea de tip tradițional a omului (religioasă) este disfuncțională în contextul societății moderne, întrucît nu este inovativă („Furia identitară care tulbură începutul de mileniu nu inovează“), religia este fundamentalistă („conservatorism ... formule consacrate de istorie, de la forma laică a naționalismului, la cea religioasă a fundamentalismului“) şi, mai specific, istoria creştină a României este cam retrogadă şi obscurantistă („...în România «profundă», cultul națiunii se împleteşte cu cel al sfinților. Iar amestecul devine exploziv.“). Autorul, după bine cunoscuta

schemă „hoțul strigă: «hoțul!» – invocînd libertatea exprimării opiniilor, exprimă de fapt ofensiva directă a umanismului ateist împotriva culturii tradiționale creştine, care, întotdeauna, atunci cînd este autentică şi consecventă, este etichetată din perspectiva umanismului, în mod abuziv, ca fiind *fundamentalism*. Acest *nou umanism* care se exprimă din ce în ce mai agresiv, nu agreează adevărata religie, sugerînd, în mod subtil, în locul acesteia o religie „fără dinți“, o religie culturală, cosmopolită, ştiințifică etc... – oricum altfel, dar nu Adevărată. Religia este o patimă din perspectiva umanismului („Poate fi temperată patima religioasă...?“).

O altă problemă asupra căreia primim lămuriri în cuprinsul acestui articol este evoluționismul. Dl Cristian Pîrvulescu, cu referință la o emisiune de ştiri a postului public de televiziune în care s-au adus argumente împotriva teoriei evoluționiste, sugerează CNA-ului, nici mai mult, nici mai puțin decît sancționarea postului pe motiv de încălcare a libertății! După ce, în prealabil, domnia sa se declară susținătorul libertății şi al pluralismului educațional („nici o alegere nu poate fi făcută dacă alternativele nu sunt egale“), exprimarea unilaterală a teoriei evoluționiste în învățămîntul românesc, prin eludarea teoriei creaționiste, nu mai este o problemă de libertate şi pluralism! Ba mai mult: poziția ştiințifică creaționistă devine fundamentalism în viziunea domniei sale, întrucît „abordările private“ nu concordă, se pare, cu „identitatea ... sociologică fondată pe *certitudini personale* fundamentale şi *indiscutabile*“, identitate ce pare să sugereze un veritabil sistem ideologic totalitar de inspirație umanistă în care normalitatea individului (inclusiv identitatea spirituală, opiniile, interpretările) este stabilită în funcție de ordinea instituită.

Referindu-ne strict la problema evoluționismului putem afirma: evoluționismul nu este o certitudine ştiințifică, este cel mult o ipoteză de

lucru. Orice teorie ştiinţifică reclamă cu necesitate verificarea experimentală a acestei ipoteze de lucru, evoluţionismul fiind actualmente susţinut doar printr-o multitudine de argumente indirecte şi discutabile; atît „fenomenul“ de apariţie spontană a vieţii, cît şi „evoluţia“ ei nu au fost niciodată probate experimental sau măcar observate. Invocarea „întîmplării“ ca factor explicativ ştiinţific al evoluţionismului dovedeşte clar lipsa unei explicaţii consistente („Opponents of evolution argue that only a divine intelligence, and not *some* comparatively *random, undirected process*, could have created the variety of the world's species“ – *Evolution – X Religious Debate*, Encarta 2005). Afirmarea agresivă şi sistematizată a evoluţionismului, specifică modernităţii, nu este o garanţie a adevărului şi obiectivităţii acestei poziţii. Nu mulţimea afirmaţiilor sau consensul asupra unei idei demostrează adevărul/corectitudinea acesteia. Teoriile ştiinţifice nu sunt perfecte, sunt doar perfectibile, iar oamenii de ştiinţă se pot înşela. Instituţiile, chiar şi cele de factură academică, pot exprima poziţii partinice sau inerţiale, ceea ce va produce rezultate ştiinţifice ideologizate. Poziţia creaţionistă exprimă o poziţie ştiinţifică, în ciuda aversiunii nejustificate pe care o stîrneşte evoluţioniştilor: aşa cum evoluţionismul pleacă de la ipoteza evoluţiei treptate a formelor de viaţă, încercînd să o justifice observaţional şi experimental (lucru nerealizat pînă în prezent), creaţionismul pleacă de la ipoteza designului predefinit (toate formele de viaţă au apărut în acelaşi timp), analizînd aceleaşi date observaţionale disponibile şi evoluţioniştilor, dar din altă perspectivă. Din punct de vedere strict ştiinţific (exclusiv raţional) avem de a face cu două poziţii interpretative a căror confruntare nu se poate face decît pe tărîm experimental şi interpretativ. Nu putem înţelege şi nici aproba poziţia fundamentalistă a domnului Cristian Pîrvulescu de interzicere a unei poziţii interpretative ştiinţifice care, conform argumentaţiei pluraliste a domniei sale ar trebui introdusă în programa şcolară, pentru ca, în spiritul echidistanţei şi libertăţii, să fie prezentată alături de evoluţionism.

Sf. Filaret, Mitropolitul Moscovei

Catehismul ortodox

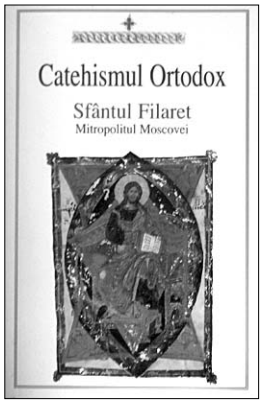

Catehismul ortodox al Sfîntului Filaret, Mitropolitul Moscovei (1782 – 1867), este considerată cea mai clară expunere a credinței ortodoxe din ultimii 200 de ani. Mărturie în acest sens sînt cele peste 120 de ediții pe care le-a cunoscut în limba rusă din 1823 încoace, la care se adaugă alte ediții în diverse limbi. Catehismul reprezintă în continuare, pentru milioane de ortodocşi din toată lumea, o temelie sigură pentru cunoaşterea adevărurilor mântuitoare ale credinței.

Editura Sophia (Bucureşti, 2007) ne bucură cu o versiune în limba română.

Dr. Irineu Pop Bistriţeanul

Cu Hristos pe calea vieții

Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Clujului ne face un excurs în literatura de specialitate – dar mereu cu ochii pe Biblie –, pentru a arăta că: „Numai în Hristos îşi găseşte omul raționalitatea, demnitatea şi liberatea, pentru că El este Rațiunea supremă. Iar viața, adevărul şi harul vin de la Tatăl prin Fiul, în Duhul Sfînt. În persoana lui Hristos Mîntuitorul i s-a deschis omului calea spre îndumnezeire. Însuşi Domnul este calea de la imanență la transcendență“.

Volumul a apărut anul trecut la Editura „Presa Universitară Clujeană“.

Ion Gherman

...Pentru un alt mod de a trăi

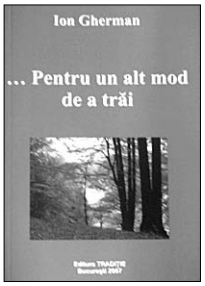

Despre această carte a colaboratorului nostru, apărută la Editura „Tradiție“ (Bucureşti, 2007), academicianul Constantin Bălăceanu Stolnici scrie în prefață: „Interesul şi pasiunea, pe care ştim ca domnul dr. doc. Ion Gherman, atunci cînd, cu cîțiva ani în urmă, ca profesor la Universitatea noastră, le depunea în întocmirea cărților de specialitate, constatăm că le depune şi acum, cînd scrie o lucrare ca aceasta, în care denunțînd grava degradare morală de astăzi, pledează pentru un mod de a trăi, în care recomandă să se respecte legile moralității şi ale bunei cuviințe“.

Adrian Mureşan

Hristos nu trage cu ochiul

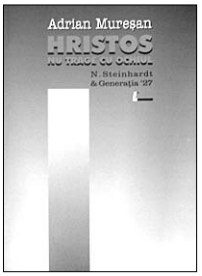

Subtitlul cărții (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2006) dezvăluie mai mult subiectul pe care îl tratează: „N. Steinhardt & Generația ‘27“.

„Avînd ca scop să stabilească locul lui N. Steinhardt în contextul generației «Criterion», cartea înregistrează, în lungi şi elocvente citate, tot ceea ce scriitorii acestei grupări au în comun, dar şi aspectele, deloc neglijabile, prin care ei se diferențiază şi se individualizează. Ideea lui Adrian Mureşan, repetată de mai multe ori, este că opera lui N. Steinhardt, în întregul ei, dacă o citim cu atenție, se dovedeşte a nu fi altceva decît o «confesiune indirectă» şi că scriind despre alții (despre Noica, Cioran, Ionescu sau Eliade), criticul se raportează neîncetat la sine“ – crede prefațatorul, Gheorghe Perian.

ROST: cuvînt, raţiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înţeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăţa pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înţelesul „raţiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiţie.

În acest număr semnează: ● **Mihail Albişteanu** – profesor, doctorand în istorie, publicist ● **Antonio Aroneasa** – profesor de teologie, publicist ● **Adrian Botez** – profesor doctor, ultima carte publicată: *Ioan Slavici – pentru o nouă hermeneutică, aplicată asupra textelor lui Ion Creangă, Ion Luca Caragiale şi Ioan Slavici* (2006) ● **Adrian Cherhaţ** – teolog, profesor ● **Richard Constantinescu** – medic, asistent universitar la Universitatea de Medicină şi Farmacie Iaşi ● **Emilia Corbu** – doctor în istorie, arheolog, ultima carte publicată: *Sudul României în Evul Mediu timpuriu* (2006) ● **Ion Hurjui** – medic, profesor consultant la U.M.F. „Gr. T. Popa“ Iaşi, scriitor, ultima carte publicată: *Iubirea din strada a şaptea* (2003) ● **Pr. Radu Ilaş** – preot profesor în Bucureşti, publicist ● **Constantin Mihai** – doctorand în litere, eseist. Ultimul volum publicat: *La logique d'Hermès. Etudes sur L'Imaginaire* (2006) ● **Constantin Miu** – profesor doctor, publicist ● **Daniela Moga** – licenţiată în Teologie şi Litere, masterdand în studii bizantinologice ● **Paul Nistor** – doctor în istorie, cercetător la Institutul „A.D. Xenopol“ – Iaşi, autor al volumului *Înfruntând vestul. PCR, România lui Dej şi politica americană de îngrădire a comunismului* (2005) ● **Mircea Păcurariu** – peot, profesor univ. dr., ultima carte publicată: *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* (2006) ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiţă* (2001) ● **Mircea Platon** – doctorand în istorie la Columbus University din Ohio – SUA, scriitor, ultima carte publicată: *Ortodoxia pe litere. Îndreptar de fundamentalism literar* (2006) ● **Alexandru Racu** – master în Ştiinţe Politice, publicist ● **Constantin N. Străchinaru** – scriitor, fost deţinut politic timp de 14 ani, ultima carte publicată: *Mihai Eminescu şi Gustavo Adolfo Becquer* (2000) ● **Ramona Suciu** – profesor de teologie ● **Claudiu Târziu** – jurnalist ● **C.D. Zeletin** – medic, scriitor, ultima carte publicată: *Ştefan Zeletin, contribuţii documentare* (2002).

Abonament

Vă puteţi abona trimiţînd contravaloarea abonamentului prin mandat poştal (în care specificaţi citeţ numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele: **Târziu Claudiu Richard, CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti** sau achitînd contravaloarea abonamentului în **contul nr. RO25BACX0000000107363250**, deschis la **HVB Ţiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti,** pe numele **Asociaţiei** ROST, cod fiscal 12495302**,** după care veţi trimite copia chitanţei şi o scrisoare în care solicitaţi abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.

Preţul unui abonament este **180.000 lei (18 lei noi) pentru 6 luni** şi de **360.000 lei (36 lei noi) pentru un an**. Pentru cei din străinătate abonamentul este de **50 euro/an în Europa** şi **70 USD/an** pentru celelalte continente.

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ştefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Părâianu
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui Ion Gavrilă

Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinţi
Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuş
Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui Ioan Ianolide
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrişor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Mândiţă
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în cîte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

08
5 948485 760017